

The Project Gutenberg eBook of Luotsina Mississippi-joella: Humoristinen kertomus, by Mark Twain

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Luotsina Mississippi-joella: Humoristinen kertomus

Author: Mark Twain

Release date: March 2, 2015 [EBook #48397]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUOTSINA MISSISSIPPI-JOELLA:
HUMORISTINEN KERTOMUS ***

Produced by Juha Kiuru

LUOTSINA MISSISSIPPI-JOELLA

Humoristinen kertomus

Kirj.

MARK TWAIN

Suomennos.

Arvi A. Karisto, Hämeenlinna, 1913.

I

Mississippi on merkillinen joki, johon kyllä kannattaa hieman tutustua. Missään suhteessa ei sitä voi

sanoa jokapäiväiseksi, vaan pikemmin läpeensä omintakeiseksi, alkuperäiseksi ja eriskummalliseksi. Jos pitää Missouriia sen pääjokena, on se ensiksikin kieltämättä maailman pisin joki — ei vähemmän kuin neljäntuhannen kolmensadan Englannin penikulman [engl. penikulma on 1,6 km. Suom.] pituinen. Epäämättömästi voinee myös sanoa, että se on haaveellisin ja oikullisen mutkallisin joki maailmassa, kun sen juostessaan täytyy kulkea matka, joka linnuntietä ei ole kuutta sataa seitsemääkymmentäviittä penikulmaa pitempi. Sen vesimäärä on kolme kertaa niin suuri kuin S:t Lawrence-joen, kaksikymmentäviisi kertaa niin suuri kuin Rheinin ja kolme sataa kolmekymmentäkahdeksan kertaa Thamesia runsaampi. Minkään muun joen allas ei ole niin mahdolloman laaja: se ei vastaanota lisävesiä vähemmästä kuin kahdestakymmenestäkahdeksasta valtiosta ja maa-alueesta — aina Delawaresta Atlantin meren rannalta, Idahosta Lännen rinteiltä ja koko näiden molempain paikkain välillä olevalta maalta, — neljäkymmenenviiden pituusasteen laajuudelta. Se ei vastaanota helmaansa ja kuleta mukanaan Meksikon lahteen vähempää kuin viisikymmentäneljä lisäjokea, joilla liikkuu höyrylaivoja, puhumattakaan monesta sadasta muusta, joista useimmat kuitenkin ovat lotjille ja pienemmille aluksille purjehduskelpoisia. Sen juoksuala on yhtä suuri kuin Englannin, Walesin, Skotlannin, Islannin, Ranskan, Espanjan, Portugalin, Saksan, Itävallan, Italian ja Turkin pinta-alat yhteenlaskettuina — ja melkein koko tämä valtainen alue on hedelmällistä maata, melkein hedelmällisintä koko maapallolla.

Joki on eriskummallinen siitäkin, että se käy ahtaammaksi sikäli kuin se lähenee suutaan, sen sijaan että useimmat joet laajenevat — se kapenee ja syvenee. Siitä kohdasta, jossa Ohio laskee Mississippiin, erääseen toiseen määrättyyn paikkaan tämän paikan ja suun puolivälissä on leveys Englannin penikulma. Tästä kohdasta laskien vähenee sen leveys asteittain, ja "Solan" luona heti laskukohdan yläpuolella on suurin leveys tuskin Englannin penikulmaa. Siinä, missä Ohio laskee Mississippiin on viime mainittu kahdeksankymmentäseitsemän jalkaa syvä; — syvyys enenee enenemistään, ja suun läheisyydessä ei se ole sataa kahtakymmentäyhdeksää jalkaa vähempi.

Pätevään insinöörien laskelmain mukaan laskee joki vuosittain neljäsataa kuusi miljoonaa tonnia mutaa Meksikon lahteen — mikä ehdottomasti muistuttaa kapteeni Marryatin epäkohteliaasta Mississipin nimityksestä — "Suuri lokaviemäri". Jos tämä muta voitaisiin koota kiinteään muotoon, muodostaisi se neliöpenikulman laajuisen ja kahdensadan neljäkymmenen yhden jalan korkuisen vuoren.

Patoutuneet liejumäärät lisäävät siten vähitellen mannermaan aluetta — mutta se käy hitaasti; niiden kahdensadan vuoden aikana, jotka ovat kuluneet siitä kun joki otti sijansa historiassa, on rantaviiva edennyt ainoastaan vajaan kolmannespenikulman. Tiedemiehet otaksuvat yleensä, että joen suu alkuaan on ollut Baton Rougen luona, missä vuorijono päättyy, ja että ne kaksi sataa penikulmaa tasankomaata, jotka ovat tämän kaupungin ja meren välillä, vähitellen ovat muodostuneet joen lietteestä. Tällä tavoin voi joltisenkin tarkasti laskea, kuinka vanha tämän tasankomaan täytyy olla: sata kaksikymmentä tuhatta vuotta. Ja kuitenkin on aivan epäilemätöntä, että tämä on nuorin maa näillä seuduilla.

Mississipillä on vielä yksi ominaisuus, joka kannattaa mainita; — me tarkoitamme sen taipumusta aina väliin tehdä valtavia hyppyjä, puhkaisemalla kapeita maakaistaleita, ja siten itse muuttaa ja lyhentää juoksuansa. Se on useammin kuin kerran tuollaisella hypyllä, muutamassa tunnissa, tullut enemmän kuin kolmekymmentä penikulmaa lyhyemmäksi! — Nämä murtaumiset ovat usein aiheuttaneet mitä kummallisimpia tuloksia: satamakaupunkeja on äkkiä tullut muutetuksi kauas kuivalle, toisinaan useitakin penikulmia maalle, sekä sulletuksi hiekkasärkkiin ja metsiin, niin että kaikki yhteisliikenne joen kanssa on käynyt miltei mahdottomaksi. Deltan kaupunki oli ennen maailmassa kolme penikulmaa alapuolella Vicksburgin; — Mississipin viimeinen murtauminen on kuitenkin niin perusteellisesti kääntänyt olosuhteet ylösalasin, että Delta nyt päin vastoin sijaitsee kaksi penikulmaa yläpuolella Vicksburgin. Molemmat nämä kaupungit ovat sitäpaitsi yht'aikaa tämän murtautumisen kautta vetäytyneet takaperin maaseudulle. Nämä murtautumiset aikaansaavat myös suurta epäjärjestyttä ympäröivien valtioiden rajaviivoissa ja oikeudenkäytössä. Joku henkilö asuu tänään esim. Mississipin valtiossa. Yöllä katkaisee joki niemen, ja seuraavana aamuna huomaa hän, että hän ja hänen maatilansa onkin siirtynyt vastaiselle rannalle Lousianan rajojen sisäpuolelle ja sen lakien alaiseksi! — Jos jotakin samantapaista on menneinä päivinä tapahtunut joen yläjuoksun varrella, on joku orja äkkiä voinut tulla siirretyksi Missouriista Illinoisiin, ja samalla heti muuttua vapaaksi mieheksi.

Mutta eivät ainoastaan murtautumiset muuta Mississipin asemaa; koko joki siirtyy samalla kertaa huomaamattomasti, mutta pysähtymättä, sivullepäin. Hard Timesin luona, Lousianan valtiossa, on joki nyt kaksi Englannin penikulmaa vanhasta joenuomasta. Seuraus on, että tämän kaupungin alkuperäinen asema itse asiassa nyttemmin ei ensinkään ole Lousianassa, vaan siihen rajoittuvassa Mississipin valtiossa, sekä että melkein koko se kolmentoista sadan penikulman pituinen osa jokea, jota myöten tunnettu löytöretkeilijä La Salle purjehti kaksisataa vuotta sitte, nykyhetkellä on kuivaa, mannermaata. Itse joki on paikoin oikealla, paikoin vasemmalla puolella vanhaa uomaansa. Mutta riittääkööt esimerkit mahtavan joen oikuista ja eriskummallisuuksista — ainakin tällä hetkellä; minä palaan siihen edempänä sopivassa tilaisuudessa. Tarkoitukseni on nyt kuvata erästä puolta elämää tällä

ihmeellisellä joella; se kyllä saattaa olla kuvaamisen arvoinen, sellaisena kuin se esiintyi vanhaan hyvään aikaan, kaksikymmentäviisi tai kolmekymmentä vuotta sitte, kun höyrylaivaliikenne vielä oli parhaassa vauhdissaan. Mississipin luotseista ja ihmeellisestä luotsitieteestä — en voi nimittää sitä vaatimattomammalla nimellä! — sellaisena, jollaiseksi he sen joella kehittivät — siitä tahdon puhua. Luulenpa, että tuskin missään muussa maailman paikassa on nähty verrempää.

II

Kun minä olin poika, oli minulla ja tovereillani eräässä pikkukaupungissa Mississipin länsirannalla vain yksi toiveittemme ja kunnianhimomme päämäärä, nimittäin saada jokin paikka höyrylaivassa. Meillä oli tosin silloin tällöin muitakin tulevaisuuden unelmia, mutta ne olivat ohimeneviä, joka kerran kun taideratsastajajoukko kävi kaupungissa, saimme me kaikki hehkuvan halun opetella itsemme clowniksi. Ensimmäiset neekerilaulajat, jotka esiintyivät paikkakunnalla, herättivät meissä syvän kaipuun saada omistautua tälle elämänuralle; ja välistä väikkyi mielessämme sekin rohkea toivo, että jos saisimme elää ja olla kilttejä, niin Jumala sallisi meistä tulla merirosvoja, kun tulisimme suuriksi. Kaikki nämä tulevaisuuden suunnitelmat kalpenivat yksi toisensa jälkeen; mutta höyrylaivaelämä säilytti aina viehätyksensä.

Kerran päivässä laski höyrylaiva laiturimme matkalla ylöspäin S:t Louisista ja toinen alaspäin matkalla Keokukista. Ennenkuin nämä tapaukset olivat sattuneet, elimme me kaikin toivossa; kun ne olivat ohi, ei elämällä ollut enää mitään tarjottavana. Näin ei ollut laita ainoastaan poikain, vaan koko kaupungin. Huolimatta vuosista, jotka ovat sen jälkeen kuluneet, näen kaiken vielä elävänä edessäni: vanhan valkean kaupungin, joka uinuu aamuaurion paisteessa; tyhjät tai melkein tyhjät kadut; kaksi tai kolme kauppapalvelijaa, jotka istuvat nukuksissa puotinsa edustalla alhaalla Rantakadulla, hakien tasapainoa seinää vasten tuolin kahdella jalalla, leuat rintaan painuneina ja hatut yli silmien vedettyinä; emäsiat pikkuporsaineen verkkaan astuskelemassa jalkakäytävällä, einehtien meluunan kuoria ja sydämiä; kaksi tai kolme vaatimatonta kasaa rahtitavaraa alhaalla kivetyllä rantalaiturilla, ja kaupungin kuuluisan, paloviinalta tuoksuvan juopporatin uinumassa niiden vähäisessä varjossa; kaksi tai kolme halkolotjaa, jotka ovat kiinnitettyt laiturin yläpähän, kenenkään kuulematta aaltojen hiljaista loisketta niiden laitoja vasten; suuren Mississipin, majesteetillisen, valtavan Mississipin levittämässä penikulman laajuista, välkkyvää pintaansa päivänpaisteessa; pimeän metsän vastaisella rannalla; "niemennenät" yläpuolella kaupunkia, jotka rajoittavat näköalan kummallekin suunnalle ja näyttävät muuttavan joen suureksi, autioksi, loistavaksi sisäjärveksi! — Äkkiä näyttäytyy kapea juova mustaa sauhua toisen kaukaisen niemennenän päältä; samassa silmänräpäyksessä korottaa musta laiturirengi, tunnettu terävistä silmistään ja valtavista keuhkoistaan, mölinän, joka lyö korvat lukkoon: "Laa-a-aiva tulee!" ja tuossa tuokiossa on näyttämö muuttunut. Juopporatti alkaa liikkua, puotipalvelijat heräävät, vaunuja ja rattaita alkaa ratista kivikadulla, väestö virtaa kaikista asumuksista ja kädenkäänteessä on kuollut kaupunki elossa ja täydessä toimesta. Työntökärret, kuormavaunut, miehet, pojat, kaikki ryntäävät eri tahoilta samaan kohtaan, höyrylaivalaiturille. Sinne saavuttua kiinnittävät kaikki silmänsä lähestyvään laivaan niinkuin ennenkuulumattomaan ihmeeseen. Ja laiva on todellakin aika komea näky. Se on pitkä, siro, komea ja loistava; sillä on kaksi korkeaa, kauniisti koristettua savupiippua vierekkäin, joiden välissä riippuu joku kullattu koriste, joka heiluu edes takaisin tuulessa; muhkea "ohjaushytty" pelkkää peililasia ja kultausta ylimmällä kannella; rataskomerot upeilevat kultaisine säteineen laivan nimen ympärillä; konekansi, myrskykansi ja teksaskansi komeilevat hienoine, vaaleaksimaalattuine rautakaiteineen; Amerikan lippu liehuu iloisesti tangossa; kaikki uunit ovat auki ammollaan ja tulet liekehtivät uljaasti niissä; ylin kansi vilisee matkustajia; suuren kellon luona seisoo kapteeni tyynenä, mahtavana, kaikkien kadehtimana; sysimusta savu vyöryy paksuina pilvinä savutorvesta — halpaa huvia, joka aikaansaadaan heittämällä muutamia halkoja pesään juuri vähää ennen johonkin kaupunkiin saapumista; miehistö on ryhmittynyt kannen katokselle; leveä rantaporras pistää alihangan sivusta, ja sen äärimäisessä kärjessä keikkuu taitavasti kadehdittava merimies köysivyöhytti kädessään; pidätetty höyry viheltää kimeästi hanoista; kapteeni nostaa kättään — kello soi; pyörät seisovat; sen jälkeen alkavat ne pyöriä vastakkaiseen suuntaan, vellovat vedet muutamassa silmänräpäyksessä kuohuksiin, — ja nyt lepää höyrylaiva hiljaa. Ja nyt alkaa hurja kiire päästä maihin, päästä laivaan, purkamaan ja ottamaan vastaan kuormaa, kaikki yhtäaikaa ja keskeymättä perämiesten kajahtelevien kirousten, haukkumasanojen ja komennushuutojen seuraamana ja avustamana. Kymmenen minuuttia myöhemmin on höyrylaiva taas lähtenyt rannasta, minkään lipun liehumatta tangossa ja mustan savun tupruamatta savutorvista — vielä kymmenen minuuttia lisäksi, ja kaupunki on taasen kuollut, ja juopporatti on uudelleen rauhallisesti nukahtanut tavarakäärysten varjoon.

[Amerikalaiset jokihöyrylaivat eroavat rakenteeltaan melkoisesti europalaisista. "Voidakseen kuvitella

sellaista alusta", sanoo v. Hesse-Wartegg, "täytyy ajatella kaunista kolmikerroksista rakennusta puulautalla, joka vain etu- ja takakeulassa pistää muutaman jalan vedenpinnan yläpuolelle. Alin kerros (jossa koneet ovat) on tarkotettu tavaroita varten; toisessa kerroksessa on salonki, jonka ympärillä matkustajain hytit sijaitsevat; kolmannessa kerroksessa on asumuksia kapteenia, upseereja ja miehistöä varten; ylinnä on perämies pienessä lasihytissä. Kaksi pitkää, kapeaa savutorvea ja joitakuuta lyhty- ja lipputankoja kohoaa yli uinuvan palatsin."]

Isäni oli rauhantuomari, ja minä olin vakuutettu siitä, että hänellä oli ehdoton valta elämän ja kuoleman suhteen — että hän voi silmänräpäyksessä hirtättää kenen tahansa, joka ei ollut hänelle mieleen. Tämä oli tosin yleensä kunniaksi kylläkin minulle, mutta siitä huolimatta oli hetkiä, jolloin en kokonaan voinut vajentaa palavaa haluani päästä höyrylaivapojaksi. Aluksi tuntui minusta kuin olisin mieluummin tahtonut päästä tarjoilijaksi, niin että olisin voinut näyttäytyä puettuna valkoiseen esiliinaan ja pudistaa pöytäliinaa kaiteen yli kaikkien toverien nähden. Myöhemmin tuntui minusta merimies, jonka oli tapana seistä köysivytyhti kädessä rantaportaalla, kadehdittavimmalta. Mutta ikävä kyllä — kaikki tämä ei ollut muuta kuin valveilla olevan unia, liian taivaallisia voidakseen koskaan toteutua. Eräänä päivänä meni muuan poika menojaan eikä hänestä kuultu sen koommin pitkään aikaan. Vihdoin ilmestyi hän jälleen koneenrasvaajana eräässä laivassa. Tämä tapaus vapisutti kaikkien niiden hyvien opetusten perusteitakin, joita minä olin saanut pyhäkoulussa. Kysymyksessä oleva nuorukainen ei ollut koskaan kunnostautunut millään erikoisen hyveellisellä vaelluksella, kun *minä* taas aina tunnollisesti olin pysytellyt hyveiden polulla — ja siitä huolimatta hän oli saavuttanut tuon kuulumattoman korkean kunnian, kun minä taas edelleen sain huokailla surullisessa mitättömyydessä, ja se heittiö ei ollut sitte edes jalomielinen onnessaan. Hän sovitti aina niin, että hänellä oli joku ruostunut ruuvi tai muu sentapainen puhdistettavana silloin kun laiva oli meidän laiturissa, ja hän istui aina jollain silmäänpistäväällä paikalla konekannella ja suoritti tätä työtään, jotta me kaikki olisimme nähneet hänet, kadehtineet häntä ja vihanneet häntä, ja joka kerran kun hänen laivansa oli nostettu maalattavaksi ja korjattavaksi, tuli hän kotiin ja käydä ketkutteli ympäri kaupunkia mustimmissa ja rasvaisimmissa vaatteissaan, niin ettei kukaan ihminen silmänräpäyksikään voinut unhottaa, että hän oli höyrylaivapoika; ja lisäksi ahtasi hän puheeseensa joukon höyrylaiva-sanantapoja, joihin hän oli niin tottunut, varjele, ettei hän voinut muistaa, että toiset eivät voineet ymmärtää niitä. Hän puhui hevosen "ylihangon-puolesta" säädyttömällä tavalla, joka suorastaan pakotti toisen toivomaan hänelle kuolemaa. Ja hän puhui "Sangluista" (S:t Louis) niin vastenmielisen tuttavallisesti, että olisi voinut luulla hänen syntyneen ja kasvaneen siellä — linkosi esiin viittauksia tapauksista, jolloin hän "oli kulkenut ylös Neljättä katua, tiedättehän", tai kun hän oli ollut mukana jossain tulipalossa hoitamassa höyryruiskua, "Vanhaa Missouria", minkä jälkeen hän ivallisesti vihjasi, että sinä päivänä paloi tarpeeksi monta taloa, jotta niillä olisi voinut rakentaa meidän kaupunkimme kolmeen kertaan. Pari poikaa oli aikaisemmin ollut meidän kunnioittavan ihmettelymme esineenä, koska he kerran olivat olleet S:t Louisissa ja heillä oli piskuinen tuntemus sen ihmeistä — mutta heidän aikansa oli nyt kokonaan mennyt. He noudattivat nöyrää vaikenemista tai vetäytyivät kokonaan taamma, heti kun tuo pelottava koneenkäyttäjän alkua ilmaantui näköpiiriin. Sillä elikolla oli myös aina rahoja, ja hän käytti aina hiusöljyä. Sitäpaitsi omia aikojaan käyvä hopeakello ja mahdottoman loistavat messinkiperät. Hänellä oli nahkavyö uumillaan, ja hän halveksi housunkannattimia. Jos mitään nuorukaista koskaan sydämellisesti on ihailtu ja vihattu ystäviensä ja aikalaistensa taholla, oli se hän. Ei mikään kaupungin tyttönen voinut vastustaa hänen lumousvoimaansa. Hän löi joka ainoan pojan laudalta. Kun hänen höyrylaivansa vihdoin eräänä päivänä räjähti ilmaan, levisi sydämiimme hiljainen tyytyväisyys, sellainen, jota me emme olleet tunteneet moneen kuukauteen. Mutta kun hän viikko senjälkeen tuli kotia pelastuneena, elävänä ja kuuluisana, sekä esiintyi kirkossa kaikkine laastarilappuineen ja siteineen kuin mikäkin loistava sankari, jota kaikki katselivat, josta kaikki puhuivat — näytti meistä todellakin kuin kaitsemuksen puolueellisuus tuohon halveksittavaan matelijaan nähden olisi saavuttanut huipun, jota tuskin voi hyväksyä.

Tämän olion loistava ura voi aikaansaada vain yhden tuloksen, ja se seurasi heti. Poika toisensa jälkeen meni höyrylaivaan. Papin pojasta tuli koneenkäyttäjää. Tohtorin ja pormestarin pojista tuli perämiehiä. Ravintoloitsijan pojasta tuli tarjoilija erääseen laivaan; etevimmän kauppiamme neljästä pojasta ja maatuomarin kahdesta tuli luotseja. Luotsina oleminen oli kuitenkin etevintä kaikesta. Luotsilla oli jo siihen aikaan, kun kaikki palkat olivat paljo alemmat kuin sittemmin, ruhtinaallinen palkka — sadastaviidestäkymmenestä kahteensataanviiteenkymmeneen dollariin kuussa ja kaikki ilmaiseksi. Hänen tulonsa kahtena kuukautena olisivat riittäneet papin koko vuosipalkan maksamiseen.

Mutta vielä oli meistä muutamia jällellä — valitettavia olioita, joiden vanhemmat eivät sallineet heidän "lähteä joelle."

Seurauksena tästä oli, että minä eräänä päivänä karkasin tieheni. Sanoin etten koskaan, koskaan enää tule kotia, ennenkuin tulen mahtavasti täysin valmiina luotsina. Mutta kuinka olikaan, ei se näyttäneytäkään käyvän aivan niin helposti kuin olin ajatellut. Minä menin nöyrästi erääseen suurimmista laivoista, joita oli ahtautuneina kuin sardiineja S:t Louisin laivaveistämöä pitkin, ja kysyin kainosti

luotseja, mutta sain vain äreitä ja lyhyitä vastauksia perämiehiltä ja miehistöltä. Minun täytyi tyytyä tähän kohteluun sillä kertaa, mutta lohduttauduin ajatellen sitä aikaa, jolloin minä olisin suuri ja kunnioitettu luotsi ja minulla olisi kasoittain rahaa, niin että voisin lyödä kuoliaaksi muutamia noista perämiehistä ja maksaa niistä.

Aika kului, ja minun kunnianhimoiset unelmani näyttivät yhtä toteuttamattomilta. Mutta minä en kehdannut palata kotiin. Olin Cincinnatiassa, kun aloin tehdä suunnitelmia uutta elämänuraa varten. Olin juuri lukenut retkikunnasta, jonka hallitus oli lähettänyt tutkimaan Amatson-joen juoksua. En vaivannut itseäni tämän suuren yrityksen yksityisseikoilla — yksityisseikat eivät koskaan ole olleet minun asioitani. Pistin vain pillit pussiin ja ostin lipun New Orleansiin, vanhaan puolimätään alukseen nimeltä "Paul Jones." Kuudentoista dollarin edestä voin sydämestäni nauttia sen salongin kauhtuneesta ja likaisesta loistosta, jonka lähin omistaja olin, sillä "Paul Jonesilla" ei ollut erityistä vetovoimaa kokeneempiin matkustajiin.

Kun vihdoinkin lähdimme porhaltamaan pitkin leveää Ohiota, tunsin yht'äkkiä muuttuneeni uudeksi olennoksi, joka melkein herätti omaa ihastustani. Minä olin *matkustaja!* Koskaan ei millään sanalla ole ollut makeampaa makua suussani kuin tällä. Tunsin itseni niin ylpeäksi, niin yleväksi, niin läpeensä oman arvoni ja tärkeyteni täyttämäksi, että kaikki epäjalot tunteet katosivat sielustani ja minä voinkin katsoa ei-matkustavia kanssa-ihmisiäni säällillä, jossa tuskin oli halveksimisen hiventäkään. Kun pysähdyimme pikkukaupunkeihin ja lastauspaikkoihin, en voinut olla huolettomasti kumartumatta konekannen aitauksen yli, herättääkseni rannalla olevien poikien kateutta ja nauttiakseni siitä. Jolleivät ne näyttäneet huomaavan minua, aivastin minä herättääkseni niiden huomion tai siirrähdin sellaiseen paikkaan, jossa niiden oli mahdoton kääntää huomiotaan minusta. Ja heti kun huomasin, että ne katselivat minua, aloin haukotella ja ojennella itseäni sekä muulla tavoin osottaa, että olin kerrassaan ikävystynyt ja kyllästynyt matkustamiseen.

Olin koko ajan paljain päin ja oleskelin parhaastapästä tuulesta ja auringonpaahteesta, saadakseni niin pian kuin mahdollista itselleni vanhan matkustajan ahavoittuneen ja päivänpolttaman ihon. Jo seuraavana päivänä sain tuntoa iloa, joka täytti sieluni mitä puhtaimmalla kiitollisuudella: nahka rupesi halkeilemaan kaulastani ja nenältäni. Oikein minä toivoin, että pojat ja tytöt siellä kotona olisivat minut nähneet nyt.

Ennen pitkää saavuimme Louisvilleen — tai ainakin sen välittömään läheisyyteen. Me tartuimme pohjaan joillekin särkille keskelle virtaa ja jäimme makaamaan siihen neljäksi päivää. Aloin sinä aikana tuntoa itseni niin kotiutuneeksi laivalla kuin olisin kuulunut perheeseen jonkinlaisena kapteenin pikkupoikana ja perämiehen nuorempana veljenä. Ei kukaan voi kuvitella, kuinka ylpeäksi tunsin itseni huomattessani tämän, tai miten liikuttava ja sydämellinen hellyys noita ihmisiä kohtaan alkoi täyttää sydäntäni. En voinut arvata silloin, kuinka syvästi ylpeä laivamies halveksii kurjan maalla-asujan moista julkeutta. Ennen kaikkea paloi minussa halu kääntää suuren, kiivaan ensimmäisen perämiehen huomion itseni. Tässä tarkoituksessa pidin häntä herkeämättä silmällä, toivoen vihdoinkin saavani tilaisuuden tehdä hänelle jonkun palveluksen. Tämä tilaisuus tuli viimein. Yleisen melun vallitessa, jonka aiheutti joku tempu lastauksessa, ärjäsi äkkiä perämies kääntymättä erikoisesti kehenkään: "Tänne kanki!" Minä, joka tavallisuuden mukaan olin lähettyvillä, ehätin kaikkien edelle, riensin silmänräpäyksessä hänen eteensä ja sanoin nöyrästi: "Olkaa hyvä ja sanokaa minulle, missä se on, niin minä juoksen heti hakemaan!"

Jos joku lumppujen kerääjä tarjoutuisi äkkiä Venäjän keisarille suorittamaan hänen hyväkseen jonkun mutkikkaan valtiollisen tehtävän, olisi mahdotonta, että tämä valtias tulisi enemmän hämmästyneeksi kuin "Paul Jonesin" perämies silloin minun rohkeasta esiintymisestääni. Hän lakkasi totisesti kiroomastakin. Hän seisoi hiljaa kädet sivulla ja tirkisteli alas minuun. Tarvittiin kymmenen sekuntia ennenkuin hän oli saanut kootuksi takaisin hämmästyneet sielunkykynsä. Sitten hän sanoi painavasti: "No, jopa h—ssä!" ja kääntyi takaisin työhönsä näköjään aivan kuin oltuaan silmä silmää vastaan jonkun ongelman kanssa, joka on liian monimutkainen ratkaistavaksi.

Minä piilottelin ja etsin yksinäisyyttä koko lopun päivää. En mennyt alas päivälliselle; viivytelin menemästä illallisellekin siksi kunnes kaikki muut olivat lopettaneet. En enää tuntenut olevani miehistön kanssa niin läheistä sukua kuin aamulla. Mutta vähitellen heräsivät elonhenget minussa samalla kun taas menimme virtaa alaspäin. Olin pahoillani siitä, että vihasin perämiestä niin hirveästi kuin vihasin, sillä itse asiassa oli mahdotonta kenenkään — ainakaan pojan — olla ihailematta häntä. Hän oli kookas, leveäharteinen ja jäntevä, ja hänen kasvonsa olivat melkein kokonaan parran peittämät; hänen oikeaan käsivarteensa oli tatuoitu punainen ja sininen nainen molemmin puolin sinistä ankkuria, jossa oli punainen köysi; — ja mitä kirouksiin tulee, oli hän mestari. Kun hän oli lastausta valvomassa, pysyttelin aina hänen läheisyydessään kuuntelemassa ja katselemassa häntä. Hän oli kokonaan oman majesteettitunteensa läpitunkema ja antoi muidenkin sen tuntoa. Jos hän antoi pienimmänkin käskyn, laukasi hän sen kuin pitkäisen leimauksen ja antoi sitä seurata pitkän, kierivän ukkosenjyrinän kirouksina. En voinut olla mielessäni vertaamatta sitä tapaa, jota tavallinen maanjussi käyttää käskyjä

antaessaan ja sitä millä perämies niitä antoi: Jos joku tavallinen ihminen esim. tahtois i maihinmenosillan muutetuksi jalan verran, sanoisi hän melkein varmasti näin: "Kuules, Jussi tai Ville, ole hyvä ja siirrä tätä rantaporrasta vähän." Mutta paneppa perämies hänen sijaansa, niin saat silmänräpäyksessä kuulla hänen ärjyvän: "Hei tänne, senkin kelvottomat kuhnuukset! — Nostakaa rantaporras ales ensin, kuuletteko! Nostakaa rantaporras ales ensin, sanon minä! — Nopeasti toimeen! — Mitä tuhannen miljoonaa paistettua pikkupirua te siekaillette? — Ettekö saa jalkojanne liikkumaan, senkin kirotot maamyyrät! — Kuuletteko mitä minä sanon? — Jalat liikkeelle! — No, ettekö te nosta rantaporrasta ensin? Mitä? — Mitä? — Enemmän taaksepäin! — Enemmän taaksepäin! — No, kiirehtikää, sanon minä, muuten niin —! — Istu ja pala! — Nukutteko te, miehet — No, niin — — minnekä sinä sen tynnyrin aiot viedä? — Perään päin, sanon minä, perään päin, muuten pakotan sinut nielemään sen kokonaan, — no, tuleeko siitä mitään, senkin — senkin kilpikonna ja pattijalkaisen hautajaishevosen välimuoto!!!!"

Olisin suonut osaavani puhua sillä tavalla.

Kun särkyneet tunteeni olivat alkaneet jonkun verran tyyntyä perämiehen kanssa sattuneen ikävän kohtauksen jälkeen, aloin vähitellen kainosti lähennellä yhtä laivan vaatimattomimmista virkailijoista — yövartijaa. Aluksi hän minulle ärjyi, mutta lopulta uskalsin tarjota hänelle uuden savipiipun, ja tämä saattoi hänet lempeämmälle tuulelle. Sallipa hän minun istua vierellään ison kellon lähellä myrskykannella, ja antautuipa aikaa myöten kanssani keskusteluunkin. Hän olisi tuskin voinut muuta tehdä, niin selvästi osotin minä, kuinka suurta kunniaa tunsin hänen alentuaisuudestaan, ja niin hartaasti kuuntelin jokaista sanaa, mikä kirposi hänen huuliltaan. Hän nimitteli minulle ne epäselvät niemet ja saaret, joiden ohi soluimme yön pimeydessä, ja vähitellen alkoi hän puhua itsestään ja kertoa minulle elämänsä vaiheita. Hän näytti tosin hentomieliseltä ollakseen mies, jolla on kuusi dollaria palkkaa viikossa. Mutta minä imin ahnaasti joka ainoan sanan uskolla, joka olisi voinut siirtää vuoria, jos se vain olisi tullut järkevästi käytettyä. Mitäpä minuun kuului, että hän oli likainen, rasvainen ja löyhkäsi paloviinille? Mitäpä minuun kuului, ettei hänen puheensa ollut kielio-pin mukaista ja että hänen kiroilunsa oli niin huonotekoista, että sen pikemmin voi sanoa laimentaneen hänen keskusteluaan? — Hän oli suurta vääryyttä kärsinyt ihminen, kovaa kokenut mies, ja siinä oli kaikki mitä minun tarvitsi tietää. Kun hän kehitti surullista historiaansa, tippuivat hänen kyneleensä lyhdylle, jota hän piti polvillaan, ja minäkin itkin osaaottaen. Hän kertoi olevansa englantilaisen aatelismiehen poika. Hänen isänsä piti hänestä, mutta vieroi häntä, sentähden että hän oli pieni; ja senvuoksi lähetettiin hänet jo lapsena "yhteen noista vanhoista, ikivanhoista akatemiaista" —, hän oli unohtanut nimen. Aikoinaan kuoli aatelismies, minkä jälkeen minun surkuteltavan ystävänä äiti "kahmasi" koko omaisuuden ja "syrjäytti" hänet. Sitte kun äiti oli syrjäyttänyt hänet, onnistui muutamien ylhäisön jäsenten, joihin hän oli ystävällisissä suhteissa, hankkia hänelle paikka kajuuttavahtina eräällä aluksella; — ja tästä kohdasta alkaen heitti yövartijani kaikki ajan, paikan ja mahdollisuuden estävät kahleet ja syöksyi päistikkaa kertomukseen, joka oli täynnä mitä uskomattomimpia seikkailuja — kertomukseen, joka oli niin verinen ja niin täpötäysi mitä järkyttävempiä ja itsetiedottomia konnankoukkuja, että minä istuin hengitystäni pidätellen, ihmeissäni, lumottuna, väristen, ihailen ja jumaloiden! — Olipa kova kolaus, kun sittemmin keksin, että mielenkiintoinen yövartijani itse asiassa oli yksinkertainen, raaka, tietämätön, hentomielinen juoppohullu, joka oli ravinnut mielikuvitustaan kiihottavilla nurkkanovelleilla ja rikosromaaneilla, joista hän oli kokoonpannut tämän lorun; sen oli hän sitte kertonut minun tapaisilleni herkkäuskoisille nuorukaisille niin usein, että vihdoinkin itsekin oli alkanut uskoa sitä.

III

Kun oleskelimme neljä päivää hiekkasärkällä Louisvillen edustalla, onnistui vanha "Paul Jones" viettämään noin 14 vuorokautta matkalla Cincinnatiasta New Orleansiin. Tämä oli kuitenkin lopulta onnekseni, sillä erityisissä olosuhteissa tutustuin todellakin vihdoinkin eräaseen luotsiin, joka kohteli minua jonkinlaisella hyvän tahtoisuudella, menipä niinkin pitkälle, että opetti minua hoitamaan ruoria, joka luonnollisesti yhä vielä lisäsi joen vetovoimaa minuun.

New Orleansiin tullessani tein kaksi ikävää huomiota. Toinen oli, ettei mitään alusta, kaiken todennäköisyyden mukaan, tulisi lähtemään Amatson-joen suulle lähimpäin kymmenen tai kahdentoista vuoden kuluessa — ja toinen, että ne yhdeksän tai kymmenen dollaria, jotka olivat koko rahavarani, tuskin riittäisivät kestäämään sellaisen suurisuuntaisen löytöretken menoja, jollaista olin suunnitellut. Minun täytyi siis antautua johonkin muuhun toimeen. "Paul Jones" lähti pian S:t Louisiin. Tein täydellisen piirityssuunnitelman luotsiani vastaan, ja kolmen päivän ankaran vastustuksen perästä

täytyi hänen antautua. Hän lupasi opettaa minulle luotsausta Mississipillä New Orleansista S:t Louisiin viidestäsadasta dollarista, jotka minä maksaisin ensimmäisestä palkastani tutkinnonsuorittaneena luotsina. Minä puolestani otin "opetellakseni" kaksitoista- tai kolmetoistasataa penikulmaa tuota suurta jokea sellaisella itseluottamuksella, jommainen oli ominainen minun ijälleni. Jos tosiaan olisin tiennyt, mille koetukselle sielunkykyni panin, olisin varmasti ajatellut parikin kertaa uudestaan. Mutta minä oletin, ettei luotsilla oikeastaan ollut mitään muuta tekemistä kuin pitää huoli siitä, ettei laiva lähtenyt maalle juoksemaan, ja katsoen joen leveyteen oli tuo asia minusta hyvin yksinkertainen.

Laiva lähti New Orleansin rannasta kello neljä iltapäivällä, ja "meidän vahtimme" ei loppunut ennenkuin kello kahdeksan. Minun esimieheni, mr. Bixby, käänsi laivan, ohjasi sen aivan likeltä ohi muutamien laivojen peräpuolia, jotka olivat sulloutuneet rantaan, ja sanoi sitte: "Niin no, käy ruoriin ja näytä, että kuljet noiden alusten ohi niin kauniisti kuin kuorisit omenaa." Minä tartuin peräsimeen, ja silloin minusta tuntui aivan kuin sydämeni olisi vaipunut alas saappaisiin — sillä minusta näytti välttämättömältä, että me seuraavassa silmänräpäyksessä raapaisisimme peräpeilin joka ainoasta aluksesta koko rivissä, niin lähellä me niitä olimme. Pidätin henkeäni ja aloin voimaini takaa ohjata vastaiselle puolelle, samalla; kuin ajattelin omia mietteitäni luotsista, joka niin typerällä tavalla oli meidät sysännyt uhkaavaan vaaraan. Onneksi olin kylliksi viisas vajetakseeni. Minuutin kuluttua olin suureksi mielihyväkseni laskenut leveän, turvallisen väylän "Paul Jonesin" ja muiden laivojen välille — ja kymmenen sekunnin kuluttua olin häpeällisesti poistettu luottamuspaikaltani, samalla kun oppimestarini taas huolimattomasti heittäytyi vaaraa kohti, nylkien minut elävältä parjauksillaan pelkuruudestani. Tunsin itseni kovin loukatuksi, mutta minun täytyi vasten tahtoani ihailia sitä tyyntä varmuutta, millä hän hoiti ruoriratasta, taivuttaen itseään milloin oikealle, milloin vasemmalle ja aina ohjaten niin läheltä muita laivoja, että perikatomme näytti alati olevan edessämme, jonkun verran rauhoituttuaan sanoi hän minulle, ettei virta ollut niin voimakas lähellä rantaa kuin kauempana keskellä, ja että meidän sentähden, kun me kuljimme virtaa ylöspäin, täytyi pysytellä niin lähellä rantaa kuin mahdollista, kun sitä vastoin kulkiessamme vastakkaiseen suuntaan piti pysytellä keskellä, jotta meillä olisi virta apunamme. Hiljaisessa mielessäni päätin aina ohjata laivoja vain virtaa alaspäin, ja antaa henkilöiden, jotka olivat kuuroja järjen äänelle, kulkea virtaa ylöspäin. Aina väliin osotteli mr. Bixby kaikenlaisia mieltäkiinnittäviä paikkoja minulle. Hän sanoi: "Tässä meillä on Kuudenneulanniemi." Minä suostuin siihen kernaasti. Se oli sangen hauska saada tietää, mutta minä en parhaalla tahdollani voinut saada selville, mitä se minulle kuului. Toisen kerran sanoi hän: "Tuo on Kymmenenpenikulmankärki". Vähän myöhemmin lausui hän: "Tuo tuossa on Kahdentoistapenikulmankärki." Kaikki ne olivat melkein vedenpinnan tasalla; kaikkityyni näyttivät ne samanlaisilta minun silmiini — kaikki ne olivat yksitoikkoisia eivätkä millään tavalla muistuttaneet luonnonkauneudesta. Aloin toivoa, että minun arvokas päällikköni olisi jo muuttanut puheenainetta. Mutta ei, innolla, joka olisi ansainnut paremman asian, ahtasi hän itsepintaisesti minuun noita tarpeettomia tietojaan. Hän luikersi pitkin rantoja erään niemen luo ja sanoi samassa: "Tässä loppuu tyynevesi, aivan tuon kiinapuuryhmän kohdalla; me saamme mennä toiselle rannalle nyt"; ja niin hän ohjasi sinne. Hän jätti ruorin minulle pari kertaa, mutta minulla oli aina huono onni. Joko minä juuri olin ohjaamaisillani ylös sokeri-istutuksiin tai ohjasin liian keskelle virtaa — ja molemmissa tapauksissa jouduin poikkeuksetta epäsuosioon ja parjaustulvaan.

Vihdoin loppui meidän vahtivuoromme; me söimme illallista ja menimme alas hyttiin. Keskiyön aikana tunkeutui jonkun lyhdyn valo unisiin silmiini, ja yövartija sanoi: "Nouse ylös! —"

Sitte hän poistui. Minä en voinut käsittää tämän mitä ihmeellisimmän tapauksen syytä, ja kun olin vähän aikaa miettinyt sitä, nukahdin uudestaan. Mutta ei viipynyt kauvaakaan, kun yövartija taas ilmestyi, ja tällä kertaa rupeksi hän olemaan karkea. Minä suutuin ja sanoin:

"Mitä se merkitsee, että te keskellä yötä tulette tänne tappelemaan?
— Saadaanpas nähdä, etten minä enää saa nukuttua."

Yövartija sanoi:

"Niin, jollei sitä juuri tapahdu, niin paistettakoon minut silakkana."

Väki, joka oli lopettanut vahtivuoronsa, oli juuri laskeutumassa yöpuulle, ja minä kuulin pari raakaa naurunpurskahdusta sekä muutamia pistäviä huomautuksia, kuten esimerkiksi: "Halloo, yövartija! — Etkö sinä ole saanut penikkaasi vielä valveille? — Hän itkee varmaankin äitiään, pikku raukka. Antakaa sille tuttia ja lähettäkää peräpuolen siivoojatar tänne laulamaan sille kehtolauluja."

Tässä silmänräpäyksessä ilmestyi mr. Bixby näyttämölle. Jonkun minuutin perästä kiipesin minä nopeasti rappusia ylös ohjaushyttiin muutamia vaatekappaleita päälläni, muut sylissäni. Mr. Bixby seurasi minua ihan kintereillä, jakaen selittäviä huomautuksia. Tämä oli uutta — tämä päähänpisto nousta keskellä yötä työhön. Se oli niitä luotsilaitoksen yksityiskohtia, joista olin tähän saakka ollut tietämätön. Minä kyllä tiesin, että laivat kulkivat yöaikaankin, mutta miten olikaan, en ollut tullut koskaan ajatelleeksi, että ihmisten täytyi nousta lämpimistä sängyistään ohjaamaan niitä. Aloin pelätä,

ettei luotsielämä ollutkaan aivan niin romanttista kuin olin kuvitellut; ainakin oli sen tässä puolessa jotakin peräti proosallista.

Yö oli sangen pimeä, vaikka tähtiä tuikki tiheässä taivaalla. Minun pelkäämäni perämies seiso ruorissa ja ohjasi vanhaa alusta erästä vilkuttavaa tähteä kohti taivaanrannalle, samalla kun hän piti laivaa kuitenkin virranuomassa. Molempien rantojen väliä ei ollut täyttä engl. penikulmaa, mutta sentään ne näyttivät hyvin kaukaisilta, sumuisilta ja epäselviltä. Perämies sanoi:

"Meidän on laskettava Jonesin istutuksille, sir."

Nyt riemuitsi minun kostonhimoinen mieleni. Sanoin itsekseni: "Onneksi olkoon, mr. Bixby! — Tulee hauskaa teidän hakea Jonesin istutukset pimeässä — oikein toivon, ettette koskaan niitä löytäisi, niin kauan kuin elätte."

"Ylä- vai alapäähänkö istutuksia?" kysyi Bixby tyynesti.

"Yläpäähän."

"Se ei käy päinsä. Vesi on liian matalalla. Ei ole pitkä matka alapäähän, ja siihen saatte tyytyä."

"Hyvä, sir. Jollei Jones ole siihen tyytyväinen, niin sanokoon mitä tahansa."

Senjälkeen perämies poistui. Iloni alkoi vähitellen kylmetä ja ihmetykseni kasvaa. Tässä oli ihminen, joka ei ainoastaan tyynesti ottanut löytääkseen noita istutuksia sysimustassa yössä, vaan oli päällepäätteeksi valmis löytämään kumman tahansa pään niistä. Mieleni kovin teki kysyä erästä seikkaa, mutta minä olin niin tarpeeksi täynnä minulle murahdettuja tylyjä vastauksia, että minä katsoin parhaimmaksi pitää suuni kiinni. Kysymys, minkä minä olisin tahtonut esittää, oli vain se, missä määrin mr. Bixby todella oli niin suuri aasi, että kuvitteli voitavansa löytää istutukset yöllä, jolloin kaikki maisema oli aivan samanlaista ja samanväristä. Mutta minä olin vaiti. Opin tuona aikana pitämään kieleni hampaitten takana.

Mr. Bixby ohjasi heti rantaa kohden ja vähän ajan perästä hiipi aivan pitkin rantaa, ihan kuin kirkkaalla päivällä. Eikä siinä kyllin — hän hyräili sitäpaitsi —

"Taivahan Valtias, ilta jo saapuu" j.n.e.

Minusta tuntui kuin olisin uskonut henkeni hirveän huolettoman mielipuolen käsiin. Hetken kuluttua kääntyi hän minuun ja kysyi:

"Mikä on ensimmäisen niemen nimi New Orleansin yläpuolella?"

Minua ilahutti, että voin hetkeäkään epäröimättä vastata. Sanoin, etten sitä tiennyt.

"Tuhannen tulimmaista, mitä se merkitsee?"

Hänen tapansa pelottivat minua tosiaan. Mutta minä toistin yhä järkähtämättömästi, etten sitä tiennyt.

"Oletpa sinä kaunis lintu", sanoi mr. Bixby. "No, entä seuraava niemi sitte?"

En sitä sen paremmin tiennyt

"No, tämänhän menee ihan päin seiniä! — Sano edes joku nimeltään niistä niemistä — mikä tahansa — joita minä sinulle ilmoitin."

Ajattelin hetkisen, mutta tunnustin vihdoinkin, etten voinut muistaa yhtään ainoata.

"No, kuules! — Mitä merkkejä kohden ohjataan silloin, kun on muutettava rantaa, heti Kahdentoistapenikulmankärjen yläpuolella?"

"Minä — minä en tiedä."

"Sinä — sinä — et tiedä?" matki hän ääntäni. "Mitä hittoa sinä sitte tiedät, senkin nulikka?"

"Minä, minä — — en mitään."

"Sinä suuri Pyhä Anttoni! — siinä sinä sanoit toden. Sinä olet tosiaan suurin pässinpää, mitä olen tavannut! — Ja sinä aijot tulla luotsiksi — sinä! — — Sinulla ei ole älyä ohjata edes vanhaa lehmää veräjältä sisään!" —

Ei ollut hyvä olla tekemisissä hänen kanssaan, kun hän joutui tuollaiselle tuulelle. Hän polki ja nosteli

jalkojaan, aivan kuin lattia olisi polttanut hänen jalkapohjiaan, samalla kun hän kiehui ja porisi itseksensä. Väliin kiehahti hän yli äyräittänsä ja poltti minuakin.

"Kuuleppas! — Mitä varten sinä luulit minun sanoneen noiden kaikkien niemien nimet, sinä nulikka?"

Ajattelin vapisten sitä muutamia sekunteja, ja silloin meni paholainen minuun ja houkutteli minut sanomaan:

"Tuota — tuota — aikani kuluksi, ajattelin minä."

Se vaikutti kuin punainen vaate sonniin. Hän kirosi ja pärmänttäsi, niin että se teki hänet kai sokeaksi (hän oli juuri aikeissa ajaa suoraan poikki joen), — sillä hän oli ajamaisillaan erään halkoveneen päälle, rikkoen sen perämelan. Laivuri lähetti tietysti täyden panoksen valittuja kirouksia peräämme. Koskaan ei ole kukaan ihminen ollut niin kiitollinen mistään hyvästä työstä kuin Bixby tästä tapauksesta: hän oli nimittäin pakahtua vihasta, ja nyt hän löysi sellaisen, joka voi vastata. Hän avasi luukun, pisti päänsä siitä ulos ja huojensi kukkuraisen sydämensä sellaisella kaunopuheisuudella, jommoista minä en ollut ennen kuullut. Mitä heikommiksi laivurin vannomiset etenivät, sitä suuriäänisemmäksi tuli Bixby ja sitä voimakkaammiksi kohosivat hänen soimauksensa, ja kun hän vihdoin sulki luukun, oli hän kirjaimellisesti "tyhjä." Vaikka olisi vetänyt nuottaa hänen sisäisessä ihmisessään, ei olisi voinut löytää pienintäkään kirousta. Hetken kuluttua sanoi hän minulle mitä ystävällisimmällä äänellä:

"Poikani, sinun täytyy hankkia itsellesi muistiinpanokirja, ja joka kerran kun minä sanon jotain, on sinun vain kirjoitettava se muistiin ja opeteltava se. Ei ole muuta keinoa tulla hyväksi luotsiksi kuin opetella koko joki ulkoa. Se sinun täytyy tuntea kuin aapiskirjasi."

Se oli virkistävä tieto, sillä muistini ei koskaan ollut vahva puoleni. Koetin sitäpaitsi pitää rohkeuttani yllä ajattelemalla, että arvokas esimieheni pani hiukan liikvoja.

Pian senjälkeen veti hän eräästä nuorasta ja löi pari iskua suureen soittokelloon. Nyt olivat kaikki tähdet poissa ja oli pimeä kuin säkissä. Kuulin siipirattaitten heittävän vettä rantoja vastaan, mutta en ollut varma, näinkö maata. Joku ääni sanoi myrskykannelta:

"Missä me olemme, sir?"

"Joneksen istutuksilla."

Ajattelin kaikessa hiljaisuudessa kernaasti lyöväni vetoa siitä, etteivät ne olleet siinä. Mutta minä en hiiskunut sanaakaan. Minä vain odotin. Mr. Bixby soitti konekelloja, ja jonkun ajan perästä kääntyi laivan keula maihin päin, lyhty paloi kannella, joku musta olento juoksi maihin, ja ääni, joka varmaankin kuului jollekulle neekerille, sanoi: "Antakaa minulle kapsäkki, Jones" — ja seuraavassa silmänräpäyksessä kuljimme taas virralle, aivan kuin ei mitään olisi tapahtunut. Vaivuin taas ajatuksiin ja sanoin sitte — tietysti kuulumattomasti: "No niin, että hän löysi istutukset, on pelkkä onnellinen sattuma, jommoisia tapahtuu yksi sadassa vuodessa", — ja minä tosiaan uskoin niin.

Kun olimme kulkeneet noin seitsemän- tai kahdeksansataa penikulmaa jokea ylöspäin, olin mukiinmenevästi oppinut ohjaamaan laivaa päivänvalolla, ja ennenkuin saavuimme S:t Louisiin olin ottanut muutamia edistysaskeleita, vaikkakin hyvin vähäpätöisiä, taidossa yöllä ohjata sitä. Minulla oli muistiinpanokirja, joka oli sullottu täyteen kaikenlaisten kaupunkien, niemien, särkkien, saarien, väyliä, matalien y.m. nimiä: mutta muistikirjaan sitte rajoittuvatkin kaikki tietoni; päässä ne eivät tahtoneet pysyä. Sydäntäni särki, kun ajattelin, että minulla joka tapauksessa on ainoastaan puolen jokea kirjoitettuna muistiin, sillä kun vahtivuoroamme kesti vain neljä tuntia, jota seurasi neljän tunnin lepo, vaihdellen samalla tapaa päivällä ja yöllä, niin jäi aina neljän tunnin tyhjä aukko kirjaani joka kerta kun olin ollut nukkumassa, aina matkan alusta asti.

Jonkun ajan kuluttua muutti päällikköni erääseen suureen New-Orleans-laivaan, ja minä pistin pillit pussiini ja seurasin häntä. Se oli komea laiva. Kun minä seisoin sen ohjaushytissä, olin minä niin korkealla vedenpinnasta, että luulin seisovani vuorella; kantta ulottui pitkältä sekä keulaan että perään päin allani. Ihmettelin kuinka minä koskaan olin voinut olla niin yksinkertainen, että olin pitänyt "Paul Jonesta" isona laivana. Ero oli suuri muissakin suhteissa. "Paul Jonesin" ohjaushytty oli ahdas, ränsistynyt, korearyyisyinen hökkeli — mutta täällä se oli loistava temppele, jossa oli lasiseinät; se oli tarpeeksi suuri vaikka tanssiaisia varten, punan- ja kullankirjavat komeat uutimet, arvokkaisuutta lisäävä sohva, nahkaiset pielukset ja selkänoja korkealla istuimella, jolla vieraat luotsit tapasivat istua "katselemassa jokea" ja kertoa loppumattomia laivurikaskuja, sirot sylkiastiat entisten puisten sahajauholaatikkojen sijalla, kiiltävät vahakangasmatot lattialla, suuri kamiini talven varalta, komeasti kirjailtu ruoriratas niin korkea kuin mies, messinkinupit soittokelloissa ja sievä musta palvelija lumivalkea esiliina edessään kantamassa jäätelöä ja kahvia ylös vahtivuoron aikana, oli sitte yö tai päivä. Se näytti joltakin, se; minussa alkoi rohkeus taas kasvaa, ja rupesin uskomaan, että oli sentään sangen romanttista ja miellyttävää olla luotsina. Heti kun olimme rannalta lähteneet, aloin vaeltaa

ristiin rastiin tässä suuressa höyryaluksessa, ja kaikki mitä näin, täytti sydämeni ilolla. Kaikki oli hienoa ja kiillotettua kuin vastaanottohuoneessa; ja kun seisoin kullankimaltelevan salongin toisessa päässä, olin katselevinani loistavan tunnelin läpi. Joka hytin ovea koristi jonkun lahjakkaan ilmoituskilpimaalarin tekemä öljytaulu, kaikkialla kimalteli hiotut kristallikynttiläkruunut, piletinmyyjän konttori oli sirouden mestarinäyte, ja palvelijoilla oli käherretyt tukat ja uskomattoman kalliit puvut. Konekansi oli tilava kuin kirkko, ja palavien uunien yläpuolella näkyi kahdeksan tavatonta höyrypannaa! — Mutta kylliksi tästä! En ole koskaan tuntenut itseäni niin yleväksi — ja kun kuulin, että kaikki kohteliaat palvelijat puhuttelivat minua "sir", ei tyytyväisyydelläni ollut rajoja.

Kun palasin ohjaushytettiin, oli S:t Louis kadonnut jo näköpiiristä, ja kauhukseni huomasin, ettei minulla ollut kaukaisintakaan aavistusta, missä me olimme. Tässä oli kyllä kappale jokea, joka aivan oikein oli viety kirjaani, mutta valitettavasti se ei minua hyödyttänyt vähintäkään — kaikki oli kokonaan takaperosin käännettyä. Olin nähnyt sen, kun tulimme ylöspäin virtaa, mutta ei kertaakaan ollut päähäni pälkähtänyt kääntyä katsomaan, miltä joki näytti vastakkaiseen suuntaan. Sydämeni täytti epätoivo tullessani siihen vakaumukseen, että minun täytyi opetella tämä hirveä joki sekä etu- että takaperin, jos mielin mitään saada aikaan.

Ohjaushytty oli täynnä vieraita luotseja, jotka matkustivat "katselemaan jokea." Mississippin muuttua uomaansa mitä merkillisimmin, niin että luotsit tavallisesti katsoivat pakolliseksi tehdä pienen tarkastusmatkan virtaa alaspäin Cairoon sillä aikaa kun heidän aluksiaan lastattiin, perehtyäkseen vallitseviin olosuhteisiin, erittäinkin tällaisina aikoina, jolloin vesi oli matalalla. Meillä ei ollut sen vähempää kuin yhdeksän tai kymmenen noita "jokitarkastelijoita" laivallamme, ja heille oli kyllä hyvää tilaa ohjaushytissämme, jossa he olivat tervetulleita, sillä luotsit ovat tavattoman puheliaita kohdatessaan toisiaan, ja kun he eivät koskaan puhu muusta kuin joesta, on heidän keskustelunsa aina yhtä tenhoava ja mieltäkiinnittävä ammattiveljien kesken. Oikea luotsi ei kysele mitään asiaa taivaan ja maan välillä paitsi jokea, ja hän on asemastaan ylpeämpi kuin kuningas valtaistuimellaan.

Muutamat vieraamme olivat somistautuneet kiiltäviin silinterihattuihin, paidanrintamuksiin, jalokivineuloihin, glacékäsineihin ja kiiltonahkasaappaisiin. He esiintyivät valituilla lauseilla ja ilmaisivat koko olemuksessaan sitä tyyntä arvokkuutta, joka kuuluu melkoisen omaisuuden ja suuren maineen saavuttaneille henkilöille, Muut olivat huolettomammin puettuja ja käyttivät yleensä korkeapohjaisia, leveälierisiä huopahattuja, jotka muistuttivat Cromwellin ratsumiehiä.

Minä olin nolla tässä korkeassa seurassa, ja tunsin itseni masentuneeksi, milteipä mitättömäksi. Minua ei katsottu edes tarpeelliseksi auttamaan ruorissa silloin kun luotsi tarvitsi pikaista apua — se vieraista, joka oli lähimpänä, oli heti käsillä, kun tarve vaati, ja se tapahtui hyvin usein purjehdusväylän kapeuden ja alhaisen veden tähden. Seisoin vaiti nurkassa ja kuuntelin — ja noiden mahtavien herrojen puhe teki mieleni vielä raskaammaksi, sillä siitä, mitä he sanoivat, kävi selvästi, hirvittävän selvästi ilmi, mikäli korvani eivät minua pettäneet, ettei minun tarvinnut oppia kaikkien joessa ja joen varrella olevien kaupunkien, kylien, saarten, niemien ja mutkien nimiä, vaan täytyi rakentaa läheinen persoonallinen tuttavuus jok'ainoan vanhan "snagin" [*Snags* — "isoja joen irtirepimiä puita, jotka aluksi uivat veden pinnalla, kunnes niiden juuret tarttuvat pohjaan, jossa peittyvät hietaan. Virta kuluttaa pian latvan, ja teräväksi hioutunut runko kallistuu nyt jokeen; sen huomaa ainoastaan tottunut silmä pienestä pintaväreilystä. Jokainen höyrylaiva, joka ui tällaista snagia päin, saa heti läven pohjaan ja vajoo ilman pelastuksen mahdollisuutta." — V. Hesse-Wartegg] kanssa, jotka koristivat joen kahdentoistasadan penikulman pituisia rantoja; — ja mikä vielä pahempi — minun täytyi tietää missä nuo esineet olivat pimeässä, sikäli kuin en saanut otaksua, etteivät meidän vieraamme olleet varustettuja silmillä, jotka näkivät yhtä hyvin yöllä kuin päivällä. Minä aloin jo toivoa koko luotsilaitosta niin pitkälle kuin pippuri kasvaa ja sydämessäni valittaa, että koskaan olin onnettomasti päättänyt valita tällaisen ammatin itselleni.

Kun alkoi hämärtaa, soitti mr. Bixby kolme kertaa isoa kelloa (maihinlaskemisen merkki) — ja kapteeni astui kajuutastaan texas-kannelle ja katsoi kysyvästi ylös ohjaushytettiin päin. Mr. Bixby sanoi:

"Me pysähdymme tähän yöksi, kapteeni."

"Hyvä, sir."

Siinä kaikki. Laiva ajoi maihin ja oli siinä yön. Minusta näytti tavattoman suuremmoiselta se, että luotsi noin vain voi tehdä mitä halusi, pyytämättä siihen lupaa komealta kapteenilta. Minä söin illallisen ja menin maata kovin alakuloisena päivän huomioista. Kallis muistiinpanovihkoni näytti minusta nyt vain tarpeettomien nimien sekasotkulta. Aina kun päivän kuluessa katsoin siihen, alkoi päätäni huimata enemmän kuin ennen. Toivoin unien tuovan lohdutusta ja rauhaa — mutta ei, — kaikki mitä olin nähnyt, kuullut ja kokenut, ajalehti koko yön aivoissani ja painoi rintaani kuin hirveä hellittämätön painajainen.

Seuraavana aamuna heräsimme jotenkin huonolla tuulella. Viiletimme nyt täyttä vauhtia virtaa ylöspäin, mistään vaaroista välittämättä, sillä meidän oli tärkeä ehtiä Cairoon ennen yön tuloa. Mutta

mr. Bixbyn toverin, toisen luotsin, onnistui kesken kaiken asettaa laiva karille, ja niin paljon aikaa meni hukkaan ennenkuin taasen oltiin irti, että jokseenkin varmasti näimme pimeään yllättävän meidät aikoja ennenkuin olimme ehtineet päämääräämme. Tämä oli todellinen onnettomuus, varsinkin useille vieraille luotseille, joiden laivat eivät voineet lähteä ennenkuin he olivat päässeet takaisin. Ohjaushytissä kävi keskustelun sävy melkoisesti vakavammaksi. Ylöspäin mentäessä laivat tavallisesti kulkivat koko yön, olipa vesi korkealla tai matalalla; mutta alaspäin mentäessä olivat luotsit varovaisempia — vaara oli liian suuri voimakkaan virran takia, joten oli tapana pysähtyä paikoilleen yöksi.

Vielä oli kuitenkin heikko toivo; jos me vain voisimme ehtiä "Hattusaaren" ohi, missä kulkuväylä oli tavattoman vaikea ja täynnä vaarallisia kareja, ennen yötä, niin voisimme uskaltaa Cairoon asti pimeästä huolimatta, sillä jäljellä oleva tie ei tarjonnut mitään mainittavampia vaikeuksia. Mutta koettaa sivuuttaa Hattusaari pimeässä olisi sulaa järjettömyyttä. Kelloilta kysyttiin ahkerasti neuvoa pitkin ehtoopäivää, ja lukemattomia laskelmia tehtiin vauhdin nopeudesta. Hattusaari oli ainoa puheenaine; toisinaan oli mieliala ylen toivorikas, ja toisinaan, kun vauhtia hiljennettiin vaarallisilla paikoilla, laski toivon astemittari taas alas nollaan. Minuunkin tarttui yleinen jännitys siinä määrin, että kauhean edesvastuun painostamana, joka tuntui rasittavan hartioitani, toivoin vain voivani päästä maihin edes pariksi — vain pariksi minuutiksi, jotta olisin saanut vetää oikein syvään henkeä ja sitten alkaa taasen uudelleen. Sinä päivänä ei noudatettu mitään säännöllistä vahtivuoroa; meidän luotsimme hoitivat vuorotellen peräsintä, aina sen mukaan kuin jommallekummalle olivat tutumpia ne paikat, joita kuljettiin, ja molemmat pysyttelivät he poistumatta ohjaushytissä.

Tuntia ennen auringonlaskua otti Bixby ruorin, ja W—, toinen luotsi, astui syrjään. Seuraavana puolenatuntina piti jokainen kelloa kädessään ja seisoj hiljaa ja levottomana ja odottavana. Vihdoin sanoi joku syvään huoaiten:

"Niin — tuolla on Hattusaari ja me emme ehdi sivuuttaa sitä."

Kaikki kellot pantiin taskuihin, kaikki huokasivat ja murisivat: "Herra Jumala, jospa vain olisimme olleet tässä puolta tuntia aikaisemmin", ja ilma oli painostava pettymyksestä. Jotkut kääntyivät jo mennäkseen, mutta viipyivät vähän aikaa, kun ei mitään pysähdysmerkkiä kuulunut. Aurinko koski jo taivaanrantaan — höyrylaiva kulki tyynesti edelleen. Kysyvät katseet lensivät toisesta toiseen; eräskin, joka jo oli käsi lukossa ja oli jo painanut nappia, jäi odottamaan, katsoi taaksensa, otti kätensä pois lukosta ja antoi napin nousta taas paikoilleen. Me kuljimme täysin konein mutkasta alas. Vaihdettiin yhä enemmän katseita, nyökytettiin päätä hiljaa toisilleen, ilmaistakseen hämmästyksiä ja ihmettelyä — mutta kukaan ei lausunut sanaakaan. Itsetiedottomasti kasaantuivat kaikki tiheään ryhmään peräsinmiehen taakse taivaan pimetessä ja tähtien alkaessa tulla näkyviin. Vaitiolo ja henkeä pidättävä jännitys alkoi tulla painostavaksi.

Nyt veti Bixby nuorasta, ja kaksi ison laivakellon syvää, sointuvaa lyöntiä kaikui yössä. Sitten silmänräpäyksen väliaika, ja taas lyönti. Heti kuului vartian huuto myrskykannelta:

"Valmiita luotaamaan! — Luodatkaa alihangan puolelta! — luodatkaa ylihangan puolelle!"

Luotaajain huudot alkoivat kuulua kaukana, ja kansivartijat toistivat ne:

"S-y-y-l-tää kolme! — S-y-y-l-tää kolme! — Kaksi — kolme — neljännestä! — Kaksi — ja puoli! — Kaksi — ja — neljännes! — Sy-y-l-tää kaksi! — Yksi — kolme — neljännestä!"

Nyt veti Bixby parista kellotangosta, heikko kellon kilinä kuului syvältä alhaalta konehuoneesta, ja meidän vauhtimme alkoi hiljentyä. Höyry pihisi hanoista. Luotaajain huudot jatkuivat — ja niissä on aina jotakin kamalaa ja pelottavaa, niissä äänissä, yötiseen aikaan. Jok'ainoa luotsi oli nyt tähystämässä, silmät sirillään, ja he puhuivat vain kuiskaten. Kukaan muu ei näyttänyt tyyneltä ja huolettomalta kuin Bixby itse. Hän hoiteli kylmäverisesti ja epäröimättä peräsintä, tekemättä mitään muita huomioita, ja ohjasi laivaansa ainakin minun mielestäni täydellisesti näkymättömien merkkien mukaan — sillä meidän mielestämme, mikäli näytti, me olimme pimeällä rannattomalla ulapalla. Hytissä puhuttiin nyt vain puoliääneen ja lyhyinä lauseina.

"Selvä on — se on nyt ensimmäisellä karilla."

Vaitiolo, ja sitten kuului taas puoliääneen:

"Istu ja pala! — tuota sanon minä hienoksi."

Nyt pysähtyivät koneet kokonaan käymästä ja me ajauduimme virran mukana. Ei silti ja senvuoksi, että minä olisin nähnyt ajautuvamme, sillä nyt olivat kaikki tähdet kadonneet! Tämä hiljainen painuminen virran mukana oli kuitenkin kaikkein kamalinta — sydän melkein lakkasi sykkimästä siinä. Muutamassa minuutissa erotin lyhyen matkan päässä vielä mustempaa kuin tuo paksu pimeys, joka

ympäröi meitä — se oli saaren äärimmäinen niemennenä. Me ohjasimme suuntamme suoraan sille. Nyt olimme sen pimeässä varjossa, ja vaara näytti niin uhkaavalta, että minä olin menehtyä ja tunsin voimakkaan halun tehdä jotakin — mitä hyvänsä — pelastaakseni laivan. Mutta Bixby seiso i yhä edelleen masentumattomana rattaansa ääressä, valppaana kuin vaaniva kissa, ja kaikki muut luotsit olkapää toisessaan kiinni hänen selkensä takana.

Vesi kävi aina matalaa matalammaksi, luotajain huudoista päättäen, ja nyt oli se vain: —

"Kah-dek-san ja-a-alkaa! Kah-dek-san ja-a-alkaa! — Seit-se-män ja kol— — —"

Bixby lausui varottaen puhelintorveen koneenkäyttäjälle:

"Ole nyt varoillasi."

"Selvä on, sir."

"Seit-se-män ja pu-u-uoli! Seit-se-män ja-a-alkaa! — Kuu- uu-si ja kolme nelj—"

Me raapasimme pohjaan! — Samassa silmänräpäyksessä toimeenpani Bixby kamalan kellonkilinän ja ulvoi puhelintorveen: — "Päästäppäs nyt päälle! — Kaikki mitä vain on!!" Laiva murskui ja raapi läpi hiekan, heilui kauhuisan silmänräpäyksen perikadon partaalla — ja oli yli karin! ja niin jyrisevä hurraahuuto, joka silloin kohotettiin Bixbyn selän takana, ei liene koskaan ennen eikä jälkeen saanut mitään ohjaushyttiä tutisemaan liitteissään! —

Tästä silmänräpäyksestä alkaen oli kaikki vaara sivuutettu. Bixby oli sankari siitä hetkestä alkaen; ja kestopä kauan ennenkuin hän lakkasi puhumasta sen illan urotyöstä joella!

Voidakseen täysin käsittää, mitä kuulumatonta varmuutta ja tarkkuutta vaaditaan tavattoman höyrylaivan ohjaamisessa oikeaan suuntaan tällä pimeällä vesierämaalla, tulee tietää, että peräsimestä olevan miehen ei ainoastaan tullut äärimmäisen varovasti luotsata lukemattomien snagien ja salakarien ohi sekä sitten kulkea niin läheltä niemennenä, että puitten oksat lakasivat peräkantta, vaan että hänen sitäpaitsi tuli päästä tuskin käsivarren pituuden päässä ohi vajonneen ja näkymättömän hylyn, joka ehdottomasti, jos hän vain olisi sattunut pyyhkäsemään siihen, olisi työntynyt eteen ja viidessä minuutissa tuhonnut noin neljännesmiljoonan dollarin arvoisen lastin ja vähintään sataviisikymmentä ihmishenkeä lisäksi.

Sinä iltana kuulin viimeksi seuraavan kohteliaisuuden, joka oli osotettu minun arvoisalle päällikölleni: eräs vieraamme mumisi itsekseen äänenpainolla, joka ilmaisi syvää tyytyväisyyttä:

"Istu ja pala! — se Bixby on oikea jyriluotsi!" —

IV

Kun sitten oli kulunut, mikäli minusta itsestäni tuntui, ääretön aika, olin vihdoin onnistunut ahtamaan pääni täyteen saaria, kaupunkoja, kareja, niemiä ja väyliä — ja se oli verrattain raskas ja vaikea säilytys kannettavaksi vielä mukana. Mutta kun nyt todellakin osasin ummistaa silmäni ja luetella sangen kunnioitettavan jonon nimiä, hyppäämättä enempää kuin kymmenen penikulmaa joka viisikymmenluvulla, alkoi minusta tuntua kuin olisin yhdellä otteella vallan hyvin osannut luotsata laivan alas New-Orleansiin, luonnollisestikin edellyttäen, että saisin hypätä noiden pienten tyhjien paikkain yli. Mutta elpyvä itsetuntoni oli tuskin nostanut päätään, kun Bixby keksi jonkun tavan lyödäkseen sen maahan takaisin. Eräänä päivänä kääntyi hän aivan äkkiä minuun sanoen:

"Kuvaappas rantaviiva Walnut Bendin luona. Minkä muotoinen se on?"

Hän olisi aivan yhtä hyvin voinut pyytää minua tekemään selkoa isoäitini mielipiteestä protoplasmaan nähden. Mietin arvokkaasti muutaman silmänräpäyksen ja ilmaisin sitten, ettei sillä minun tietääkseni ollut mitään erikoista "muotoa." Tulistuvainen oppimestarini laukaisi luonnollisesti heti ankaran pamauksen ja jatkoi sitten lataamista ja laukaisemista, kunnes hänellä ei enää ollut mitään lisättävää.

Olin jo aikoja sitten oppinut, ettei hänellä ollut varastossa enempää kuin määräerä senlaatuista ampumavaroja ja että hän, heti kun se oli loppuun käytetty, muuttui varsin myötätuntoiseksi ja melkein pä katuvaiseksi vanhaksi kunnan mieheksi. Käytän tässä sanaa "vanha" kiintymyksen ilmauksena — sillä hän ei ollut siihen aikaan kuin pari vuotta yli kolmenkymmenen. Minä siis odotin.

Hetken päästä sanoi hän lempeästi:

"Poikani, sinun on aivan pakko, näetkös, perin pohjin tuntea virran muoto. Se on ainoa, jonka mukaan voi ohjata pikimustassa yössä, ymmärrätkös. Mutta sitäpaitsi pitää sinun tietää, ettei se ole yhtä helppoa yöllä kuin päivällä."

"Mutta millä ihmeellä sitten voin oppia tuon kaiken?"

"Mitenkäs sinä osaat kulkea ruokasalissa siellä kotona vaikka kuinka pimeässä? — Niin, kas, sen vuoksi että sinä tiedät sen muodon. Sinä et voi sitä nähdä."

"Tarkotatteko te todellakin, sir, että minun tulee tuntea yhtä hyvin ne sadat tuhannet mutkat ja lahdet tällä äärettömällä virralla kuin tunnen huoneet kotona?"

"Hiisi minut vieköön, jollei sinun ole pakko tuntea niitä hyvän joukon paremmin kuin kukaan ihminen tuntee huoneensa omassa talossaan, sanon sinulle."

"Soisin olevani kuollut!"

"Niin, katsoppas, poikani, ei käy laatuun menettää malttiaan. Tämä, näetkös, tämä täytyy oppia, tämä. Ei käy päinsä vilistää tiehensä. Tähtikirkkaina öinä käyvät varjot niin mustiksi, ymmärrätkös, että ellet tuntisi kuin viisi sormeasi, miltä ranta näyttää, pelästyisit tiedottomaksi kerran neljänneksessä, ja kuvittelisit jokaista puunrunkoa niemeksi tai muuksi senkin vietäväksi — ja sinä seisoisit ja rehkit viidenkymmenen kyynärän päässä virralla, kun sinun pitäisi olla kahdenkymmenen jalan päässä rannasta. Pimeässä et voi nähdä, missä jokin snagi on, mutta sinä tiedät pilkulleen, missä se on, ja rantojen muoto sanoo sinulle sen, kun lähestyt sitä. Sitten on meillä öitä, jotka ovat pimeitä kuin säkissä — sellaisina öinä on virralla kokonaan toinen muoto kuin silloin kun on tähtikirkasta. Silloin näyttävät rannat suorilta kuin kanavanreunat, ja jollet tietäisi enempää kuin sen, ohjaisit sinä myös sen mukaan. Mutta se, joka tuntee joen, ohjaa laivan suoraan sitä kohti, mikä näyttää suoralta, muuratulta seinältä, ja se seinä väistää häntä ja päästää hänet eteenpäin — sillä hän tietää, näetkös, että joki tekee käänteitä juuri sillä kohdalla. Ja sitten on meillä sumuöitä tietystikin. Otappas tuollainen yö, jolloin on oikein harmaa, taaja sadesumu, niin saat nähdä, poikaseni, ettei rannoilla ole mitään muotoa ensinkään. Viisaamatkin miehet kuin sinä ovat siinä joutuneet ymmälle. Ja sitten ovat rannat toisenlaisia aina sen mukaan, onko uusi vai loppu- vai täysikuu, ymmärrätkös. On näes —"

"Oi, herran tähden, älkää sanoko enempää! — Onko minun todellakin opittava joki kaikilla noilla viidellätuhannella tavalla? Jos minä pänttäisin kaiken tämän pääkallooni, pakahdus se vallan varmasti!"

"Ei! — ei sinun tule oppia muuta kuin kuinka joki on muodostunut. Ja se on sinun opittava niin eh-dotto-man ihkavarmasti ja visusti, että aina osaat ohjata oman pääsi mukaan, mitä tahansa sitten luulet näkeväsiikin silmiesi edessä."

"No, minä kai koetan sitten — mutta jos nyt oppisin tuon kaiken, niin voin kai sitten luottaa siihen? — joki on kai aina samanlainen eikä rupea muuttamaan muotoaan, toivoakseni?"

Ennenkuin esimieheni ehti vastata, tuli W—, toinen luotsi, ottaakseen vartiovuoron, ja sanoi samassa:

"Kuuleppas, Bixby, olehan varoillasi, kun tullaan Presidentin-saaren luo ja niille seuduille. Joki on leikkautunut maihin, ja hiekkasärkät ovat myödanneet, niin että on odotettavissa koko ihanaa. Sinä et tule tuntemaan samaksi väylää n:o 40:n yläpuolella. Jos sentään, on kai mentävä sycomore-snagin sisäpuolelta."

Niin sain vastauksen siihen kysymykseen. Tässä oli siis kokonaisia penikulmia rantaa, joka juuri oli muuttamassa muotoaan. Koko miehuuteni oli taas mennyttä. Kaksi seikkaa näytti minusta päivänselviltä: se että miehen päästäkseen luotsiksi tuli oppia enemmän kuin oikeastaan olisi sallittua kenenkään ihmisen tietää, ja se että hänen kerran vuorokaudessa tuli oppia kaikkityyni uudestaan aivan toisella tavalla.

Sinä yönä kesti meidän vartiovuoroamme kahteentoista. Luotseilla oli tapana jutella hiukan vartiovuoron vaihtuessa. Kun uusi luotsi otti paikan ruorirattaan ääressä, oli lähtevän luotsin tapana ohimennen mainita, että oltiin siinä tai siinä käänteessä, tai sen tai sen istutuksen tai lautatarhan läheisyydessä. Tämä oli itse asiassa tyhjä kohteliaisuus; mutta minä pidin sitä välttämättömyytenä. Kysymyksessä olevana yönä tuli W— kuitenkin kaksitoista minuuttia liian myöhään vuorolleen, ja kun tätä luotsien kesken pidetään melkein anteeksiantamattomana virheenä luotsitapoja vastaan, jätti Bixby hänelle ruorin ja poistui sanaakaan virkkamatta. Minä kauhistuin. Yö oli pimeä kuin säkissä, ja me olimme juuri tavattoman leveässä ja vaarallisessa käänteessä, missä tuskin voi erottaa rantoja tai muita

merkkejä. Minusta tuntui uskomattomalta, että Bixbyllä oli voinut olla sydäntä jättää miesparka sillä tavoin ja samalla heittää laiva varmaan perikatoon. Mutta päätin lujasti, etten ainakaan minä hylkäisi häntä. Hän saisi tuntea, että hänellä oli ainakin yksi ystävä vierellään. Minä siis pysyttelin läheisyydessä, samalla kun odottelin, että minulta kysyttäisiin, missä me olimme. Mutta W— ohjasi päätäpahkaa edelleen läpipääsemättömän yhteensulloutuneiden mustien kissojen muurin läpi, joka näytti ympäröivän meitä, eikä hiiskunut sanaakaan. Siinä oli vasta ylpeä p—u, ajattelin hiljaisessa mielessäni; — sellainen pentele, joka mieluummin antaa laivan ja meidän kaikkityyni mennä menojamme kuin alentuu hankkimaan tietoja minulta, sen vuoksi että minua, jumala paratkoon, vielä ei voida lukea maan suolaan, tai ettei minulla vielä ole lupa tiuskuu kapteenille ja riehua mieleni mukaan elämän ja kuoleman kanssa höyrylaivalla. Kiipesin penkille ja istuuduin siihen; minusta ei näyttänyt viisaalta ruveta nukkumaan niin kauan kuin tuo hulluinhuoneen asukas oli vartiovuorolla.

Nukkumaan minä siitä huolimatta rupesin, ja aika vahvaan uneen vaivuinkin, sillä kun seuraavan kerran katsoin ympärilleni, oli päivä valkenemassa, W— oli poissa, ja Bixby seisoj taas ruorirattaassa. Kello oli siis neljä ja kaikki oli niinkuin pitikin — paitsi minä: minä tunsin mielestäni olevani säkki täynnä kuivia luita, joihin kaikkiin oli yhtäaika tarttunut reumaattinen särky.

Bixby kysyi minulta, minkä päähänpiston takia olin jäänyt kannelle, ja hiukan epäröityäni tunnustin, että perussyyni oli pelkkä ihmisrakkaus: — tahdon sanoa W—lle missä oltiin. Tarvittiin kokonaista viisi minuuttia ennenkuin Bixbyn onnistui käsittää tämä ajatus koko julkeudessaan, mutta silloin täyttikin se hänet nähtävästi aina kaulaa myöten, sillä hän sanoi minulle kohteliaisuuden, ja kaupantekijäisiksi vielä sellaisen, joka ei ollut jokapäiväisimpiä. Hän sanoi:

"Kuuleppas, kun sinut ottaa noin ikään yltäyleensä ja kaikki siihen laskettuna, niin luulen todellakin, että sinä olet suurempi aasi kuin mikään muu elävä olento, minkä koskaan ennen tiedän kohdanneeni. Mitä turkasta sinä kuvittelet hänen tarvinneen kysyä sinulta?"

Sanoin luulleeni, että — olisi voinut olla hyvä hänelle saada tietää se.

"Hyvä hänelle! — No, jopa h—ssä! — Enkö minä ole sanonut sinulle, sinä erinomainen pässinpää, että joki täytyy tuntea yhtä hyvin kuin tuntee huoneensa kotonaan omassa talossaan?"

"Niin, tietävästikin, minä kyllä voin löytää omissa huoneissani pimeässä, jos tiedän, että olen omissa huoneissani — mutta kuinkas sitten käy, jos minä en tietäisi sitä? — Kuinkas silloin kävisi?" —

"Niin, katsoppas, se *pitää* sinun tietää, kun on kysymys joesta, ymmärrätkös."

"Vai niin. No, sitten olen iloinen, etten sanonut mitään W—lle."

"Siinä sinä sanoit toden sanan. Senkin sukkula! — Hän olisi siinä paikassa laskettanut sinut ulos läpi ikkunan ja särkenyt yli sadan dollarin peililasit ja akkunanpuitteet ja muut."

Olin hyvilläni siitä, että tällainen kauhea tapaus oli välttynyt, sillä kapteeni ei voinut koskaan kärsiä väkeä, joka käsitteli varomattomasti aluksen tavaroita.

Omistauduin nyt todenteolla tutkimaan jokea — ja sitkeämpää, vastahakoisempaa tehtävää ei ainakaan minulla ole ollut onnettomuus saada suoritettavakseni. Kiinnitin silmäni terävään, metsän peittämään maankielekkeeseen, joka pisti pitkälle virtaan kappaleen matkan päässä meidän edessämme, ja koetin mitä tunnollisimmin valokuvata sen piirteitä ja ulkonäköä aivokalvooni — ja katso, tuskin olin jotenkuten onnistunut tässä työssä, kun tuo sietämätön olio meidän lähetessämme alkoi ikäänkuin sulaa kokoon ja vetäytyä takaperin ympäröivään rannikkoalueeseen! — Kun panin merkille erään silmänpistävän kuolleen puun niemenkärjessä, huomasin pian saman puun, niin pian kuin tulimme lähemmäksi sitä, mitä juonikkaimmalla tavalla sekottautuneen ja sotkeutuneen kokonaiseen metsään muita puita. Vuoretkaan eivät suvainneet pysyttää muotoaan viittä minuuttia, vaan muuttivat ulkonäköään niin äkkiä kuin olisivat olleet voita ja sijainneet kuuman ilmanalan helteisimmässä keskipisteessä. Yhdelläkään ainoalla esineellä ei ollut samaa muotoa ylöspäin mentäessä kuin niillä oli alaspäin tultaessa. Se oli viedä järjen! — Valitin tästä Bixbylle, joka vastasi tyynesti:

"Niin, näetkös, sehän se on juuri temppu asiassa, se. Ellei rannikko muuttaisi ulkonäköään joka minuutti, ei siitä olisi mitään hyötyä. Katsohan nyt esimerkiksi tätä paikkaa, missä me nyt olemme. Niin kauan kuin tuo kunnas tuolla ei ole muuta kuin yksi ainoa kunnas, tiedän minä voivani tyynesti pitää samaa suuntaa kuin tähän asti; mutta niin pian kuin se erottautuu ikäänkuin V:ksi, on aika kääntää ylihankaan niin pian kuin mahdollista, muutoin kulkee laiva suoraan karille; — ja hiukan etempänä, kun tuon V:n toinen sakara kääntyy toisen taakse, on käännättävä alihankaan takaisin, jotta en sattuisi tekemisiin snagin kanssa, joka voisi katkaista laivan emäpuun niin sievästi kuin purasimella. Jos tuolla kunnalla ei olisi ymmärrystä muuttaa muotoaan pimeinä öinä, olisi näillä tienoin kaunis höyrylaivahautausmaa vuoden kuluessa, se on totinen totuus."

Oli selvää, että minun tuli oppia joen ja rantojen muoto kaikilla ajateltavissa olevilla tavoilla — eteenpäin ja taaksepäin, poikin ja pitkin — ei ollut muuta neuvoa — puhumattakaan siitä, miltä ne näyttivät öisin, jolloin oli sumua eikä niillä ollut mitään muotoa ensinkään. No, minä nostin kaikki purjeet ja näin kaiken mahdollisen vaivan. Ajan mittaan aloin todellakin päästä jotenkuten tuon vaikean läksyn herraksi, ja pieni itsetyytyväisyyteni alkoi taasen pistää päätään hiukan esiin. Mutta Bixby oli heti valmis antamaan sille uuden sysäyksen. Hän avasi tulen seuraavalla tavalla:

"Kuulehan, paljonko oli meillä vettä väylässä Hole-in-the-Wallin luona, viimeisen edellisellä matkalla?"

Minusta tuntui se melkein loukkaukselta. Minä vastasin:

"Jokaisella matkalla, mentäköön ylös- tai alaspäin, pitävät luodinheittäjät senkinpäiväistä messua kuorossa sillä kohtaa tunnin tai kolmeneljännestä kerrallaan. Kuinka voi kukaan vaatia, että minä muistaisin jotakin siitä sotkusta?" —

"Niin, niin, poikani, se sinun kuitenkin pitää muistaa. Sinun on pakko pilkulleen muistaa, miten syvässä laiva kulki ja minkä merkkien mukaan me ohjasimme siinä, missä meillä oli matalin vesi koko niiden kahden, tuhannen karin matkalla, jotka sijaitsevat S:t Louisin ja New-Orleansin välillä — etkä sinä myös saa sekoittaa matkaa toiseen, sillä vedensyvyys vaihtuu joka kerralla. Muistapas se."

Kun olin tullut taasen tajuihini, sanoin minä:

"Jos joskus pääsen niin pitkälle, että osaan tehdä tuon, niin täytyy minun myös osata herättää kuolleita, ja silloin ei minun tarvitse olla luotsina elättääkseni itseäni. Anna minulle yhtä hyvin samalla sanko ja köysiluuta; en kelpaa muuksi kuin kannenlakaisijaksi. Minulla ei ole tarpeeksi suuria aivoja ollakseni luotsi, ja jos minulla olisi, en voisi kantaa enää niitä ylhäällä, vaan täytyisi minun kulkea kainalosauvoilla."

"Puuta — heinää! — Kun sanon, että opetan ihmisen luotsamaan, niin on myös tarkoitukseni tehdä se. Voit luottaa siihen, että minä joko opetan hänet tai sitten lopetan hänet."

Hauskoja toiveita! —

Ruveta sanasille sellaisen ihmisen kanssa ei luonnollisestikaan kannattanut. En keksinyt mitään muuta keinoa kuin alistaa muistiparkani vielä suuremman painon alle, koko koneiston räjähtämisen uhalla; ja kuinka olikaan, alkoi todellakin vähitellen matalavesikin siihen kuuluvine lukemattomine luotsimerkkeineen tarttua siihen. Mutta lopputulos oli sama. Tuskin oli yksi vaikeus voitettu, kun jo toinen ilmestyi. Olin tosin usein nähnyt luotsien tuijottavan veteen ja lukevan sitä kuin kirjaa; mutta minulle oli se kirja sulettu. Vihdoin tuli se aika, jolloin oppimestarini näytti katsovan minun edistyneen niin pitkälle, että voin sulattaa luennon korkeammassa jokikielessä. Hän alkoi:

"Näetkö tuota käyrää viivaa vedessä? — Se on kari. Ja lisäksi on se poikkikari. Sen alla on kiinteä hiekkasärkkä, joka on pystysuora kuin seinä. Vesi on syvä aivan sen vierelle asti, mutta sen yläpuolella on se sitä hiivatin hiukan, sanon minä. Jos törmäisit sitä päin, voisit yhtä hyvin sanoa alukselle hyvästit samalla. Kas, näetkös, että tuo viiva ikäänkuin levenee ja katoaa tuolla yläpäässä?"

Kyllä, sen minä näin.

"No, siellä särkkä vajoaa, ja sieltä voit hädän tullen kömpiä yli tekemättä mitään vahinkoa. Kas niin, ota nyt ruori ja laske aivan karin luokse — tässä on suvanto eikä virtaa laisinkaan."

Minä tottelin parhaani mukaan. Kun lähenimme sitä kohtaa, missä kari vaipui, komensi Bixby:

"Olepas nyt varoillasi. Tee niinkuin käsken. Älä pelkää, että se menee karille — laiva ei tiedä mitään pahempaa kuin kariston. Työnnä noin — työnnä noin — — pidä ruori vakavana. Päästä nyt alas se! — Ja pian sittenkin!"

Hän kävi itse käsiksi rattaaseen ja auttoi sitä hyrräämään ympäri kuin rukki. Sitten pidimme siitä molemmin kiinni kaikin voimin. Laiva vastusteli silmänräpäyksen, mutta samassa kääntyi se ylihankaan, pisti ylös karia kohti ja lähetti pitkän, vihaisesti kohisevan ja kuohuvan aallon perään näin:

"Varo nyt — varo nyt, ettei se pääse kulkemaan käsistäsi. Noin, noin — kun se vastustelee ja ohjauksköydet lyövät noin, vähän työntämällä, niin kevennä hiukan ruoria — noin — yöllä ilmoittaa se tuolla tavalla, että vesi on liian matalaa. Ohjaa aivan niemeä kohti, sanon minä — hiljaa, hiljaa, vähän kerrallaan. Kas niin, nyt olemme hietasärkällä — niemen ulkopuolella on aina hietasärkkä, sen tähden että vesi siinä huuhtoutuu pyörteissä. Näetkö noita hienoja viivoja tuolla, jotka ovat kuin viuhkan rivat? Ne ovat pieniä hiekkaurtoja, nuo, — niille ei sinun juuri tarvitse ajaa päälle, mutta pysyttäydy aivan niiden luona. Varo nyt — varo nyt! — ei liian läheltä tuota paikkaa, missä vesi näyttää tyveneltä ja ikäänkuin rasvaiselta — siinä on tuskin yhdeksää jalkaa, siinä, sitä ei se siedä. Katsohan, nyt se jo alkaa

haista taulalta — varo nyt, sanon minä. Tuhat tulimaista, siinä se pääsi sinulta! — Seisota alihangan pyörä! — Nopeasti, sanon minä. Selvä peräytymään! — Takaisin!"

Konekellot kilisivät ja kone totteli heti, valkeiden höyrypilvien vyöryessä venttiileistä, mutta se oli vallan liian myöhään. Laiva oli "haistanut taulaa." Toden teolla: kuohuviivat, jotka olivat vetäytyneet kummallekin puolelle keulaa, katosivat silmänräpäyksessä, ja suuri hyökyaalto tuli kierien eteen, — laiva painui alihankaan ja hyökkäsi sitten virran mukana vastaista rantaa kohti vinhaa vauhtia, ikäänkuin se olisi tuntenut kuolemanpelkoa ja tahtonut paeta hinnalla millä hyvänsä. Me olimme runsaan penikulman alempana kuin meidän olisi pitänyt olla, kun meidän taas onnistui saada urakka siitä.

Iltapäivävuorolla seuraavana päivänä kysyi Bixby minulta, luulinko voivani ohjata lähimmät pari penikulmaa omin neuvoin. Minä vastasin:

"Ensin niemen yläpuolella olevan ensimmäisen snagin sisäpuolelta, ulkopuolelta seuraavaa, sitten Higginsin lautatarhaa kohti ja — —"

"All right. Tulen takaisin ennenkuin ehdit ensimmäiselle niemelle."

Mutta hän ei tullut. Häntä ei näkynyt vielä silloinkaan kun pääsin niemen ohi ja tulin väylälle, johon nähden minulla oli omat epäilykseni. En aavistanut, että hän seiso i piilossa savutorven takana, nähdäkseen kuinka minä tulen toimeen. Kuitenkin jatkoin matkaani iloisesti, määrättömän ylpeänä, sillä hän ei ollut vielä koskaan antanut minun yksin ohjata laivaa niin pitkää aikaa kuin tällä kerralla. Menin niinkin pitkälle ylimielisyydessäni, että ajoittain päästin ruorin ja käänsin selkäni sille, samalla kun välinpitämättömän tyynesti katselin perämerkkejä ja viheltelin muuatta säveltä, — menettelytapa, jota usein olin kunnioittavasti ihmetellyt sekä Bixbyssä että muissa luotsipukareissa. Heittäydyin kuitenkin mahdollisesti vihdo i kai liian kauan näihin katselemisiin, ja kun lopulta käännyn, lensi sydän sellaista vauhtia ylös kurkuuni, että jollen olisi purrut hampaita yhteen, olisi se ehkä kokonaan muuttanut muihin avaruuksiin saman tien. Sillä aivan etukeulamme edessä levitti yksi noita kauheita poikkikareja juuri siinä silmänräpäyksessä inhottavan pituutensa! — Kadotin tuossa tuokiassa kaiken tajuni — en tiennyt seisoi nko päälläni vai jaloillani; — haukkasin ilmaa ja tunsin ikäänkuin tukehtuvani; kieputin ratasta kuin tuulispää; laiva, totteli ja kääntyi heti, mutta kari näytti myös kääntyvän, sillä se oli yhä edelleen aivan keulan edessä; — minä pakenin — se seurasi jälessä — aina aivan keulan edessä, niinkuin kauhea kuumenäky. En nähnyt enää minne mentiin — paeta, vain paeta, oli ainoa ajatukseni. Onnettomuus oli välttämätön — miksi, miksi ei tuo kurja saapunut! — Jos olisin tehnyt sen rikoksen, että ilman lupaa olisin soittanut kelloa, niin olisi voinut tapahtua, että minut ilman tutkimusta ja tuomiota olisi heitetty yli laidan, mutta mieluummin niinkin kuin antaa aluksen tuhoutua! — Sokeassa epätoivossa toimeenpaninkin alhaalla konehuoneessa helvetillisen hälytyksen, jommoista mikään koneenkäyttäj ä ei liene koskaan kuullut. Kesken tätä mieletöntä kellonsoittoa alkoivat koneet rajusti peräännyttää, ja sekin vähäinen järki, mitä minulla vielä oli jällellä, meni lemmon tietä: me olimme nyt vähällä joutaa metsään joen toiselle rannalle. Tänä kauhun hetkenä ilmestyi mr. Bixby myrskykannelle. Hän tuli astuskellen tyynesti ja huolettomasti kuin ei olisi mitään ollut tekeillä, ja sieluni lensi häntä vastaan; — koko hätäni katosi siinä silmänräpäyksessä, olisin tuntenut itseni rauhalliseksi Niagaran reunalla niin kauan kuin mr. Bixby seiso i myrskykannella.

Leppoisasti, hiljaa, otti hän hammastikun suustaan ja piteli sitä sormiensa välissä niinkuin se olisi ollut sikari — me olimme juuri kiipeämäsillämme suureen puuhun, joka oli kallistunut veteen, ja matkustajat hyökkäsivät esiin kuin pelästyneet rotat — ja sitten aukaisi hän suunsa ja ilmoitti minulle mitä lempeimmällä äänellä seuraavan neuvon:

"Pysäytä ylihangan ratas! — pysäytä alihanka!"

Laiva epäröi, seiso i hiljaa, painoi peräpeilinsä oksia vastaan ratkaisevan sekunnin ja alkoi sitten vastahakoisesti loitontua taas maasta.

"Pysäytä ylihanka. Pysäytä alihanka. Koneet valmiina. Nyt eteenpäin täytt ä vauhtia! — Suuntaa nientä kohti."

Pois höyrysimme me iloisesti ja rauhallisesti kuin kesäaamu. Mr. Bixby astui nyt ohjaushytettiin ja lausui teeskennellyn yksinkertaisesti:

"Jos sinua maalta pyydetään pysähdyttämään alus, poikaseni, täytyy sinun aina lyödä kolme lyöntiä isolla kellolla ennenkuin käännät, niin että voivat selviytyä koneissa."

Minä punastuin tästä ivailusta, ja vastasin heikolla äänellä, ettei minua oltu maalta käsin pyydetty pysähdyttämään alusta.

"No, vai niin — sitten se tapahtui puitten ottoa varten. Vahtivuorolla oleva perämies ilmoittaa kyllä

sinulle, milloin niitä tarvitaan."

Minua kalvoi häpeää, mutta minun täytyi myöntää, ettei tarkoitukseni ollut myöskään ottaa puita.

"No, eikö sitäkään? — mutta mitä herran nimessä sinulla oli tekemistä tuolla mutkassa? — Oletko kuullut puhuttavan, että joku laiva olisi mennyt rantoja pitkin ylös virtaa veden ollessa näin alhaalla, mitä? —"

"En, sir — en — en ajatellutkaan kulkea rantoja pitkin. Tahdoin vain välttää poikkikarin."

"Poikkikarin! — sellaista ei ole kolmen penikulman päässä täältä."

"Mutta minähän näin sen. Se oli aivan samanlainen kuin tuo tuossa, jonka ohi me kuljemme."

"Vai niin, tuoko tuolla? — Aja yli vain!"

"Onko se käsky, sir?"

"On. Aja yli. Kyllä minä vastaan."

Nyt minulle oli yhtä tärkeätä hävittää laiva kuin äsken pelastaa. Toistin hiljaa vielä kerran käskyn itsekseni sen varalle, että joudun siitä oikeudessa vastaamaan, palautin vielä Jumalan mieleeni ja ohjasin suoraan karille. Kun se katosi laivan keulan alle, pidätin henkeäni; mutta me soluimme sen yli aivan kuin se olisi ollut rasvattu.

"No, näetkös nyt eron, nulikka? — Se oli vain — tuulenviima, joka väreilyttää veden tuolla tapaa."

"Kyllä minä sen näen: Mutta se näytti joka tapauksessa aivan karilta. Miten voin koskaan erottaa niitä toisistaan?"

"Niin, tosiaan en voi sanoa sitä sinulle. Vaisto, näes, sen sanoo. Sitä ei voi selittää."

Hän näytti olevan oikeassa. Vedenpinta tuli aikaa voittaen ihmekirjaksi minunkin silmissäni — kirjaksi, joka oppimattomalle oli kirjoitettu vieraalla kielellä, mutta joka siihen vihitylle ilmoitti syvimmät salaisuutensa yhtä selvästi kuin olisi ne joku ääni lausunut, ja se ei ollut mikään kirja, joka luettiin kerran läpi ja pantiin sitte sivulle; koko pitkällä kahdentoistasadan penikulman matkalla ei ollut ainoatakaan sivua, jonka rankaisematta olisi saanut jättää lukematta, ei ainoatakaan, jonka yli tunsin halua hypätä, uskossa että joku toinen olisi jännittävämpi. Koskaan ei ole ihmiskäsi kirjoittanut ihmeellisempää kirjaa — ei koskaan mitään tenhoavampaa, mieltäkiinnittävämpää, aina uudempaa. Matkustaja, joka ei osannut lukea sitä, ihaili mahdollisesti — sikäli kuin hän huomasi sen — omituista, hienoa poretta veden pinnalla, joka on kuin hymykuoppa lapsen poskessa; mutta luotsin silmissä oli tuo pore lause, joka oli painettu harvennetuilla kirjasimilla monine varottavine huutomerkkeineen, — sillä se merkitsi, että tässä piili laivahylky tai kari, joka voisi lävistää vahvimmankin laivan upoksiin. Tosiaankin, matkustaja, joka ei voinut saada selkoa tästä kirjasta, näki siinä vain sarjan ihania kuvia, jotka aurinko oli maalannut ja pilvet varjostaneet — mutta harjaantuneelle silmälle ei tämä ollut kuvia, vaan pikemmin mitä vakavinta ja pelottavinta todellisuutta.

Nyt, kun minun vihdoinkin oli onnistunut oppia joen hiljaista kieltä ja tunsin jokaisen mitättömän esineen sen rannoilla, melkein niinkuin tunsin kirjaimet, olin kieltämättä voittanut paljon — mutta minä olin myös kadottanut jotain, mitä en enää koskaan voi saada takaisin. Koko majesteetillisen joen kauneus, ihanuus ja runollisuus oli poissa! — Muistan vielä seivästi erään ihmeen ihanan auringonlaskun, jonka todistajana olin vähä sen jälkeen kun ensin olin alottanut elämäni joella. Leveä vedenpinta näytti muuttuneen vereksi; aivan keskellä vaaleni puna ja muuttui kullaksi, ja tälle kultapohjalle kuvastui terävästi yksinäinen, sysimusta, uiskenteleva puunrunko; eräässä kohdassa näkyi pitkä, käyrä, hohtava juova vedessä; toisessa paikassa liikuttivat pintaa poreilevat pyörteet, moniloistoiset kuin opaalit; missä ruusunhohde oli valjuin, näkyi peilikirkas pinta, jota rajoittivat mitä hienoimmat toinen toisiinsa sulautuvat renkaat; vasen ranta kasvoi tiheää metsää, ja pimeän varjon, jonka se heitti veteen, katkaisi eräässä kohdassa pitkä, uurteinen juova, joka hohti kuin hopea, samalla kun korkealla metsän yläpuolella yksinäinen, tavaton, kuollut puu ojenteli ainoata vielä lehtien peittämää oksaansa, joka hehkui kuin tulenliekki laskevan auringon loisteessa. Kaikkialla miellyttäviä viivoja, päilyviä pintoja, metsittyneitä kunnaita ja siintäviä selkiä — kaikkialla sama taikavalaistus, sama lempeästi loistava värileikki.

Seisoin kuin noiduttu, kaikin aistimin ahmien kaikkea tuota ihanuutta, joka ympäröi minua. Tämä maailma oli vielä aivan uusi minulle, enkä ollut mitään sen vertaista nähnyt ennen. Mutta, kuten sanottu, tuli päivä, jolloin minulla ei enää ollut silmää joen kauneudelle, tai ainakin jolloin se lakkasi vaikuttamasta samalla tavalla minuun. Jos olisin seisonut vielä kerran saman luonnonnäytelmän edessä

kuin sinä iltana, olisin tyynesti ja ilman ihastusta pannut sen merkille, sekä luultavasti hiljaisessa mielessäni selitellyt kaiken mitä näin seuraavalla tavalla: "Tuo aurinko merkitsee, että saamme tuulta huomenna, tuo uiskenteleva puu merkitsee, että joki nousee, — minkä se yhtä hyvin saisi olla tekemättä, — tuo käyrä juova vedessä syntyy poikkikarista, joka kyllä jonakin kauniina yönä tehnee selvää yhdestä tai toisesta höyrylaivasta, jos se jatkaa levenemistään tuolla tavoin; nuo pyörteet osottavat, että hiekkasärkkä tuolla on hajaantumassa ja että kulkuväylä on muuttumassa; nuo vaihtuvat renkaat merkitsevät, että tuo yhteinen paikka, joka jo on niin vaarallinen, on yhä madaltumassa; — hopeajuova tuolla varjossa on tervehdys uudelta snagilta, joka on niin hyväntahtoinen, että asettuu keskelle kulkuväylää, juuri kaikkein parhaalle paikalle, minkä on voinut löytää pyydystääkseen höyrylaivoja; tuo suuri kuollut puu ja sen ainoa elävä oksa ei tule kestäämään kauan, ja kuinka Herran nimessä voi sitten yöaikaan löytää tietä kaikkien noitten salakarien välitse ilman tuota siunattua vanhaa merimerkkiä, jonka mukaan ohjata?"

Niin, kaikki tuo runollinen loisto, joka oli levinnyt yli joen, oli kadonnut minun silmistäni. Kaikilla niillä yksityisseikoilla, jotka ennen olivat ihastuttaneet minua, oli nyt minulle arvoa vain sikäli kuin ne voivat palvella tienoppaana luotsia.

V

Se hyväntahtoinen lukija, joka on ollut niin kohtelias, että on seurannut minua aina tähän asti, on varmaankin ihmetellyt, että niin perinpohjin olen käsitellyt luotsitaitoa ikäänkuin jonkinlaisena "tieteenä". Suoraan sanoen on tämä juuri ollut pääasiallinen tarkoitukseni näillä vaatimattomilla kuvauksilla; enkä ole vielä sanonut kaikkea, mitä minulla on sanottavaa. Toivomukseni on niin selvästi kuin mahdollista osottaa yleisölle, mikä merkillinen tiede juuri tämä luotsitaito on. Muut kulkuväylät ovat määritellyt, kartotetut ja varustetut majakoilla ja merimerkeillä, niin että on verrattain helppo oppia kulkemaan niitä; muut joet muuttavat vain hyvin hitaasti juoksuaan ja fyysillistä laatuaan, niin että on tarpeeksi, kun kerta kaikkiaan oppii tuntemaan ne — mutta luotsi saa aivan toisen ja äärettömän paljoa vastuullisemman ja vaikeamman tehtävän, kun tulee kysymys jättiläismäisistä virroista semmoisista kuin Mississippi ja Missouri, joiden lietteistä muodostuneita rantoja kaivaa, leikkaa ja syö vesi, joiden "snagit" lakkaamatta muuttavat asemaa, joiden karit alinomaan muuttavat paikkaansa, joiden kulkuväylät alinomaan siirtyvät toiselta sivulta toiselle ja joiden tuhannet esteet ja vaikeudet on kohdattava ja voitettava kaikkina aikoina ilman ainoankaan majakkatornin tai poijun, meriviitan taikka merimerkin apua; sillä mitään näistä kaikista ei ollut olemassa siihen aikaan, josta kirjoitan, koko tuolla kolmesta neljään tuhannen engl. penikulman matkalla. [Nykyään ovat nämä olosuhteet, niinkuin monet muut tässä kuvatut, melkoisesti muuttuneet.] Tunnen itseni jossain määrin oikeutetuksi lausumaan mielipiteeni tästä asiasta sen seikan vuoksi, ettei kukaan tähän asti ole tehnyt tälle suurelle "tieteelle" täyttä oikeutta ja ettei kukaan ole kirjoittanut riviäkään siitä, ei ainakaan kukaan, joka itse olisi palvellut luotsina ja jolla siten olisi käytännöllistä kokemusta asiasta.

Kun olin tullut niin pitkälle, että tunsin kunkin sellaisen esineen nimen ja aseman, joka jollakin tavalla oli yhteydessä joen ja kulkuväylän kanssa; kun olin opiskellut sen juoksua niin tarkoin, että ummessa silmin ajatuksissani osasin seurata sitä S:t Orleansiin; kun olin oppinut lukemaan vedenpintaa yhtä vapaasti kuin luin aamulehtien johtavia kirjoituksia; ja kun vihdoinkin uskomattomalla vaivalla olin onnistunut harjaannuttamaan tylsän muistini pysyttämään siinä loppumattoman rivin luotsausnumeroita ja vesimerkkejä ynnä muuta sellaista — silloin alkoi minusta näyttää kuin kasvatukseni olisi ollut likimain täydellinen, ja aloin pitää lakkia kolmella neljänneksellä ja hammastikkua huulieni välissä, seisossani ruorirattaan ääressä. Mr. Bixbyllä oli avoin silmä näille ajan merkeille. Eräänä päivänä sanoi hän:

"Kuinka korkea mahtanee tuo hietasärkkä tuolla Burgessin luona olla, luullaksesi?"

"Kuinka minä sitä tietäisin, sir. Sehän on kumminkin kolme neljännespenikulmaa tästä."

"Huono silmä — huono silmä. Ota kiikari."

Minä tein niin, ja sanoin muutaman silmänräpäyksen kuluttua:

"Hm — — se voi olla noin likimain puolentoista jalkaa korkea, ajattelen."

"Puolentoista jalkaa! — tuo on kuuden jalan särkkä tuo, sanon minä, hyvä herra. Kuinka korkea oli särkkä viime matkalla?"

"Sitä en todellakaan tiedä. En pannut sitä merkille."

"Vai niin, sinä et tehnyt sitä? — mutta sen sinä saat olla hyvä ja tehdä tästedes."

"Minkä takia sitten?"

"Ka, hyvin yksinkertaisesti sen vuoksi, että se sanoo sinulle hyvän joukon muita asioita, jotka voivat olla hyvät tietää. Ensiksikin sanoo se sinulle, onko joessa enemmän vettä kuin viime kerralla."

"Mutta senhän sanovat minulle luotaajat!"

"No, mutta oletappas, että he erehtyisivät? — sehän on ajateltavissa. Sen voisivat he nähdä särkästä, ja silloin voisit sinä samalla antaa luotaajille pienen näpsäyksen. Tuo särkkä oli kymmenen jalan korkuinen, kun me viimeksi menimme tästä ohi; ja nyt se on vain kuusi. Mitä sinä luulet sen merkitsevän?"

"Luonnollisestikin, että vesi on nyt korkeammalla kuin silloin."

"Hyvä. No onko vesi nyt nousemassa vai laskemassa?"

"Nousemassa."

"Erehdys."

"Anteeksi, mutta sitä minä en usko, sir. Tässä tulee ajelehtiva puu."

"Kun joki nousee, pääsevät ajopuut irti, se on selvä — mutta ne uiskentelevat vielä kauan sen jälkeen kuin laskeminen on alkanut. Silloin on särkkä varmin. Näetkö tuolla — tuota hienoa vyötä vaaleata sakkaa? — Sen on vesi jättänyt, kun se oli korkeammalla. Sinä näet myös, että ajopuut alkavat tarttua kareille siellä ja täällä. Särkkä auttaa sinua oikeaan toisellakin tavalla. Näetkö tuota puunkantoa tuolla niemennessä?"

"Näen, sir."

"No, vesi ulottuu nyt aivan sen juurelle asti. Se sinun pitää muistaa."

"Minkä takia?"

"No, se merkitsee, että vesi 103:n luona olevassa 'solassa' on kuusi jalkaa."

"Mutta meillähän on pitkältä vielä 103:een."

"Siitäpä juuri näet, kuinka suuri hyöty on kunnollisesti tehdä huomioita tuosta särkästä. Vesi on nyt tarpeeksi syvä 103:n luona, mutta on toinen kysymys, voiko se olla yhtä syvä, kun me ehdimme sinne. Mutta sen voimme me pitkin matkaa lukea särkistä, ymmärrätkös. Noista ahtaista solista ei mennä ylös, kun joki on laskemassa, eikä niissä ole monta, joita ylipäänsä kuljetaan alaspäin. Se on kielletty Yhdysvaltain laissa. Mutta saattaa tapahtua, että joki alkaa nousta taas ennenkuin ehdimme 103:n luo, ja siinä tapauksessa koetamme kai sulloutua läpi. Annapas katsoa, syvässäkö kulemme?"

"Kuusi jalkaa perässä — kuusi ja puoli etupäässä."

"Katsopas vain, sinä tiedät sentään jotain."

"Niin, mutta nyt minä myös tahtoisin tietää, onko tarkotus, että minun lakkaamatta on vain mittaamistani mitattava näiden särkkäin korkeutta tällä koko kahdentuhannen penikulman matkalla, kuukaudet pääksytysten ympäri vuoden?"

"Ymmärrettävästi!"

Tunteeni olivat sitä laatua, ettei niitä voinut tulkita sanoin.
Hetken hiljaisten katselemisten jälkeen kysyin:

"No, ja näitä niin sanottuja 'solia' [ahtaita salmia saarten ja niemien välissä, joista päästään kulkemaan vain korkeimman veden aikana] — onko näitä useitakin?"

"Kyllä sen saat uskoa. Luultavasti tulemme tekemään tämän matkan kokonaan toisella tapaa kuin vielä koskaan olet kokenut. Jos joki nousee taas — ja se ei ihmetyttäisi minua — niin menemme särkkien sisäpuolelta, joiden sinä ennen olet nähnyt nousevan vedestä kuin talon katon — me kiidämme suoraan yli vajonneiden paikkain, joita sinä et ole koskaan huomannut, ja suoraan läpi karien, jotka muuten ovat enemmän kuin viisikymmentä sylvä ympärimitaten; me kompuroimme väyliä, joissa sinä aina olet luullut olevan pelkkää mannerta; me pyyhällämme läpi metsien ja teemme siten pieniä oikoteitä, noin

kaksikymmentäviisi penikulmaa tai niillä vaihein; ja sinä saat nähdä joka-ainoan saaren takasivun New-Orleansin ja Cairon välillä."

"Minä siis sangen yksinkertaisesti saan alkaa alusta taas ja oppia yhtä paljon kuin olen jo oppinut?" —

"Sano yhtä hyvin kaksin verroin niin paljon, niin pääset lähemmäksi totuutta."

"No, oppia on ikä kaikki. Olin aasi, kun laisinkaan ryhdyin koko kauppaan."

"Sangen totta; sitä sinä muuten olet vieläkin. Mutta kun sinä kerran tulet valmiiksi, niin et enää ole mikään aasi."

"Minusta ei tule koskaan valmista."

"Hm — se kai jää minun asiakseni, se."

Seuraavina kuukausina sain monta merkillistä kokemusta. Jo saman päivän iltapäivällä, jolloin ylläoleva keskustelu oli tapahtunut, kohtasi meitä suuri vedenpaisumus, joka kuohuten vieräsi alaspäin virtaa. Koko valtava vedenpinta oli mustanaan uiskentelevia tukkeja, oksia ja puita, jotka vesi oli syönyt ja temmannut kuletettavakseen. Mitä suurinta varovaisuutta ja taitavuutta vaati päivänkin valolla laivan ohjaaminen tällaisen eteenpäin syöksyvän ja liikkuvan tukkilautan välitse, ja vaikeudet lisääntyivät luonnollisestikin yön tullen. Aina vähän väliä sukelsi jättiläismäinen tukki, joka sitä ennen oli kätkeytynyt aivan veteen, etukeulan eteen — ei kannattanut koettaa väistää sitä, saattoi vain pysäyttää koneet, minkä jälkeen toinen pyörä jyristen kulki tukin koko pituuden yli hirvittäväällä pauhulla ja rytinällä, ja laiva kallistui toiselle kyljelle, mikä oli mitä epämieluisinta matkustajille. Silloin tällöin törmäsimme myös näihin puunrunkoihin pauhaavalla jyrinällä täyttä vauhtia, jolloin laiva huojui ja natisi liitteissään kuin olisi se kulkenut suoraan maalle. Toisinaan suvaitsi tuollainen tukki myös tarttua keskelle etukeulaa ja sulkea puolen Mississippiiä meidän edestämme, — eikä silloin ollut muuta keinoa kuin kulkea "kravuntietä" vähän matkaa, kunnes pääsimme eroon vastenmielisestä rasituksestamme. Useimmiten törmäsimme valkoisia, kuorittuja tukkeja päin, jotka ovat vaikeimpia erottaa pimeässä; mustat sensijaan näkee jonkunverran selvemmin.

Korkean veden mukana tuli luonnollisestikin, kuten tavallista, koko joukko tavattomia tukkilauttoja yliseltä Mississipiltä, hiililotjia Pittsburgista, halkoaluksia kaikilta mahdollisilta tahoilta ja tasapohjaisia, leveitä jokialuksia "Posey Countysta" Indianasta, kuormattuina "hedelmillä ja puutavaroilla" kuten rahtikirjoissa sanottiin, vaikka koko ihanus itse asiassa oli kurpitsoja ja tynnyrinkimpiä. Kaikki luotsit vihasivat sanomattomasti näitä aluksia, ja se maksettiin heille takaisin korkoineen. Laki vaati, että kaikilla tuollaisilla avuttomilla joenkömpijöillä aina tuli olla palava lyhty huipussa, mutta tätä lakia harvoin noudatettiin. Tavan takaa sattui pilkkosen pimeinä öinä, että valo äkkiä hypähti ylös aivan meidän keulamme edestä ja hätääntyneen äänen kuultiin parkuvan aarniometsän murteelle ominaisella nenä-äänellä:

"Mihinkä h——tiin te menette? — Ettekö voi nähdä eteenne, senkin kirotut kanavarkaat, senkin yksisilmäiset verenimijät, senkin täytetyn paviaanin umpisokeat poikaset!"

Kun me porhalsimme ohi, valaisi uuniemme punainen hehku silmänräpäyksen lotjaa ja hulluna viittovaa puhujaa, ja tässä silmänräpäyksessä vaihtui hänen ja meidän kansimiestemme ja lämmittäjäin välillä kokonainen asevarasto voimakkaimpia kiroamisia ja noitumisia, samalla kun toinen pyörästämme huristi perämelan rouskuvien jätteiden yli, — sen jälkeen oli kaikki taasen hiljaista ja mustaa niinkuin ennenkin. Ja tämä sama laivuri ei varmaankaan kammonnut New-Orleansissa haastaa meidän laivaamme oikeuteen ja vaatia vahingonkorvausta, vannonen ja vakuuttaen, että hänellä koko ajan oli lyhdyssä valo, vaikka puhdas totuus luultavasti oli, että sama lyhty silloin oli kojussa, missä "miehistö" juuri askaroitsi pelaamalla korttia ja juopottelemalla, kenenkään olematta kannella vartioimassa. Kerran tapahtui ahtaassa solassa, missä — niinkuin perämiehet itse tapaavat sanoa — "oli pimeä kuin lehmän vatsassa", että me ehdottomasti olisimme murskanneet kokonaisen Posey-County-perheen, puutavaroineen kaikkineen, elleivät he ratkaisevassa silmänräpäyksessä olisi olleet soittamassa viulua kojussa. Me kuulimme äänen niin ajoissa, että ehdimme kääntää tieltä, tekemättä sanottavampaa vahinkoa — ikävä kyllä — vaikka olimme niin lähellä, että oli täysi syy toivoa päinvastaista. Nyt tulivat he luonnollisesti esiin lyhtyineen, ja sillä aikaa kun me peräännyimme, seisoi koko perhe — miehet, vaimot ja lapset — rivissä sen valossa ja sadattelivat meitä kunnes olivat sinisiä kasvoiltaan ponnistuksista. Erään toisen kerran lasketti muuan hiililotja-mies revolverinluodin ohjaushyttiin, kun me eräässä äkkikänteessä tempasimme häneltä perämelan.

Sen vedenpaisumuksen aikana, josta nyt on puhe, olivat nämä pikkualukset sietämätön kiusa ja ainainen harmin lähde. Me kuljimme nyt läpi solan toisensa jälkeen — uutta maailmaa minulle — ja jos jossain oli kapeampi paikka kuin muualla, voimme olla melkein vakuutettuja siitä, että tapasimme siinä lotjan ennen meitä — tai jollei se ollut siinä, oli se vielä pahemmassa paikassa, nimittäin karilla aivan

solan suussa. Ja silloin voi olla varma, että sadatuksia vaihdeltiin molemmin puolin.

Keskellä jokea saattoi myös tapahtua, juuri kun ravasimme sakeassa sumussa, että äkkiä kuulimme huutoa ja läkkiastian räminää, minkä jälkeen samassa silmänräpäyksessä suuri tukkilautta tuli näkyviin sumussa, aivan meidän vierellämme. Sellaisissa tilanteissa ei ollut aikaa pysähtyä vaihtamaan kohteliaisuuksia, vaan me soitimme konekelloja, niin että ne olivat vähällä hellitä, ja päästimme kaiken höyryn päälle, päästäksemme pois tieltä niin pian kuin mahdollista. Mielellään ei törmää kallioita ja kiinteitä tukkilauttoja päin, jos vain voi välttää niitä.

Kuten sanottu, tutustutti tämä suuri tulva minut kokonaan uuteen maailmaan. Kun joki oli noussut yli äyräittänsä, jätimme me kaikki vanhat merkkimme ja painelimme uljaasti yli särkkien, jotka ennen olivat olleet kymmenen jalkaa vedenpinnan yläpuolella; me pysyttelimme aivan lähellä matalikkorantoja, kuten Madrid-poukaman luona, jota minun aina oli käsketty välttää; laskimme läpi solista sellaisista kuin 82:n luona olevasta, joka itse asiassa ei ole muuta kuin juopa ja jonka suu näytti kiinteältä vihreältä muurilta, kunnes olimme aivan sen ääressä. Muutamat näistä solista veivät läpi täydellisen aarniometsän. Tavattomat, kirvestä näkemättömät puut olivat kallistuneet pienen, kapean, mutkaisen kulkuväylän yli, ja seutu teki sen vaikutuksen, että mikään ihmisjalka ei ollut koskaan astunut tällä maalla. Heiluvat viiniköynnökset, ruohottuneet, rauhaisat laaksopolut siirtyivät vuoronsa jälkeen ohitsemme; kukkivat köynnöskasvit pukivat tulipunaisine kelloineen kuolleitten puitten runkoja, ja koko metsän loisto ja ihanuus levisi täällä näkymättömänä ja ihmissilmän huomaamattomana. Nämä solat olivat lumoavia paikkoja kuljettaviksi; vain aivan suussa olivat ne syviä, virta oli kohtalaisen voimakas ja rannat niin äkkijyrkät, että laiva aivan hautautui pajupehkoihin, joiden ohi kuljettiin.

Kerran sattui eräässä näistä lumotuista solista, että meidän tiemme sulki kokonaan iso kumoon kaatunut puu, joka oli muodostanut juovan yli sillan. Tämä osottaa parhaiten, kuinka kapea kulkuväylä voi näillä paikoin olla. Matkustajat saivat tunnin kestävän mieluisan kävelyn tässä neitseellisessä aarniometsässä, sill'aikaa kun meidän väkemme raivasi esteen pois tieltä, sillä kääntyä ei luonnollisestikaan voinut.

Matka Cairosta Båton Rougeen ei tuota tulvaveden aikana mitään erikoisia vaikeuksia yöaikaankaan, sillä sen tuhannen penikulman pituiset muurit läpituunkematonta metsää, jotka reunustivat jokea, keskeyttää vain pitkien välimatkojen päässä maatalo, niin että on aivan yhtä vaikeaa päästä "joesta" kuin on päästä pois kujasta, jonka molempia sivuja rajoittaa lankkuaita. Mutta Båton Rougesta New-Orleansiin ovat olosuhteet aivan toiset. Joki on siellä penikulmaa leveämpi ja paikoin kaksisataa jalkaa syvä. Enemmän kuin sadan penikulman pituinen ranta-alue on metsätön ja kokonaan sokeriviljelysten peittämä, joilla vain harvat istutetut kiinapuukäytävät keskeyttävät maiseman yksitoikkoisuuden. Kahdesta neljään penikulman laajuudelta istutusten takaa on metsä niinikään kaadettu. Kun ensi hallat uhkaavat, kiirehtivät istutusten omistajat korjaamaan sadon katon alle. Kun ruoko on puristettu ja jauhettu, kootaan jätteet, joita sanotaan "bagasseksi", suuriin läjiin ja poltetaan. Nämä bagasseläjät palavat sangen hitaasti ja synnyttävät savua, joka ei ole suuresti pahempaa kuin suoraan hiidenluolan keittiöstä nouseva.

Kymmenestä viiteentoista jalan korkuinen maavalli oli luotu kummallekin puolelle jokea, ja tämä maavalli sijaitsee keskimäärin 40 jalkaa rannasta. Kuviteltakoon nyt koko seutua täynnänsä läpipääsemätöntä savua, jota synnyttivät palavat bagasseläjät sadan penikulman alalla, kun joki on noussut yli äyräittänsä, ja sitten onnetonta höyrylaivaa keskellä tätä kaikkea, keskiyön aikana! — Mieluisampia kohtauksia voi ajatella. Luotsi on silloin rannattomalla, rajattomalla merellä, joka katoaa pimeyteen, sillä sakeassa sumussa on mahdoton erottaa maavallin kapeaa juovaa, joka on ainoa, jonka mukaan oikeastaan voi ohjata. Koko vartiovuoron ajan kiusaa epävarmuuden tuska. Itse istutuksetkin kiskoo savu mennessään, ja ne näyttävät osalta merta. Oikeaan suuntaan voi vain toivoa ohjaavansa, mutta sitä ei voi tietää. Tietää vain sangen todennäköisesti kulkevansa kuuden jalan päässä maavallista ja perikadosta, juuri kun luulee olevansa keskellä kulkuväylää. Ja senkin tietää, että jos yht'äkkiä tupertuisi ylös maavallille ja savupiiput lentäisivät yli laidan, olisi vain vähäinen lohdutus muistaa aavistaneensa onnettomuuden. Eräs suurista Vicksburg-laivoista nousi tuollaisena yönä sokeri-istutukselle ja sai jäädä siihen viikoksi aikaa. Mutta tällä urotyöllä ei ollut edes uutuuden viehätystä — se oli suoritettu useat kerrat ennen.

Ennenkuin lopetan tämän luvun, täytyy minun kertoa omituinen tapaus, joka tuli juuri nyt mieleeni. Olipa kerran tällä joella aivan erinomainen luotsi, mr. X., joka myös oli unissakävijä. Väitettiin, että kun hänen ajatuksensa askartelivat jossain hyvin sekavassa ja vaikeassa osassa jokea, jota juuri piti kulettaman, voitiin hänen nähdä usein kävelevän unissaan ja silloin toimittavan mitä merkillisimpiä asioita. Hän palveli kerran suurella New-Orleansin laivalla toverini, George Ealerin kanssa. George oli alkumatkalla levoton, mutta rauhottui sitten vähitellen, kun hänen toverinsa näytti taipuvaiselta rauhallisesti jäämään kojuunsa sittenkun hän kerran oli nukahtanut. Myöhäisenä iltana kerran läheni laiva Helenan kaupunkia Arkansasissa. Vesi oli tavattoman matalalla ja kulkuväylä heti kaupungin yläpuolella varsin vaikea ja mutkainen. Ealerilla oli vartiovuoro, mutta kun yö oli tavattoman pimeä ja

sateinen ja X. oli kulkenut tämän paikan myöhemmin kuin hän, ajatteli hän juuri, eikö hänen ollut viisainta pyytää kumppaniaan tulemaan ylös auttamaan ruoriin, kun ohjaushytin ovi aukeni ja X. astui sisään. On huomattava, ettei pimeinä öinä luotsi karta mitään niin visusti kuin valkeanvaloa; jokainenhan tietää, että jos sellaisena yönä valaistussa huoneessa, ei voi nähdä mitään, mitä tapahtuu ulkopuolella, mutta jos sammuttaa valon, voi pian koko hyvinkin erottaa esineitä. Siksi jättävät luotsit tupakoimisenkin sellaisina öinä, ohjaushytin kamiinaa ei saa lämmittää, uunit peitetään suurilla peitteillä ja kattoikkuna suletaan huolellisesti. Laiva on siis aivan pimeä. Sillä epämääräisellä oliolla, joka nyt astui ohjaushyttiin, oli kuitenkin mr. X:n ääni. Se sanoi:

"Annahan kun minä otan ruorin, George, minä olen ollut täällä myöhemmin kuin sinä ja tunnen kulkureitin paremmin, ja juopa on vaikea, ja minun on helpompi ohjata itse kuin sanoa sinulle kuinka sinun tulee ohjata."

"Kiitos, sepä oli kunnan teko; olen niin väsynyt, ettei minulla luullakseni ole enää hikipisaraakaan ruumiissani. Olen seissyt tässä ja kieputtanut pyörää kuin orava — on niin pimeä, etten tiedä minne ollaan menossa ennenkuin se kierii ympäri kuin hyrrä."

Ealer heittäytyi hengästyneenä ja huoaten penkille, ja tumma olio sijoittui ruorin luo sanaakaan virkkamatta ja seiso siinä sitten tyynenä, liikkuen melkein huomaamattomasti ja kääntäen laivaa milloin sivulle, milloin toiselle, niin helposti kuin olisi ollut kirkkain päivänvalo. Kun George näki tämän luotsitaidon mestarinäytteen, toivoi hän, ettei olisi tunnustanut heikkouttaan. — Hän avasi silmänsä, hämmästyti, ja vihdoin sanoi hän:

"No — minä luulin todellakin osaavani höyrylaivan ohjaustaidon, mutta nyt näen erehtyneeni!"

X. ei vastannut mitään, mutta jatkoi tyynesti työtään. Hän soitti luotaamaan; hän soitti hiljaista vauhtia; hän asetti laivan tarkasti näkymättömien merkkien mukaan kulkemaan ja seiso sitten taas tyynenä ruorissa ja katseli kylmäverisesti eteenpäin ja taaksepäin, saadakseen selville suunnan. Sitä mukaa kuin kulkureitti madaltui, antoi hän koneen käydä hiljempää ja pysäytti vihdoin kokonaan, minkä jälkeen laiva syvässä hiljaisuudessa liukui virran mukana. Kun saavuttiin matalampaan paikkaan, antoi hän taas mennä täyttä vauhtia, vei laivan loistavasti yli matalikon ja asetti sen taasen varovasti menemään merkkien mukaan, sama tarkka luotaus ja hiljennetyin vauhdin käyttö seurasi, laiva luisui jälleen yli matalikon seuraavaan merkkiin. Nyt lähestyi viimeinen ja vaikein kari. Hiljaa, melkein tuuman tuumalta, luisui laiva eteenpäin pimeässä, ajautui hitaasti matalikolle sekä syöksyi sitten korkealla paineella äkkiä syvään veteen: se oli pelastunut! —

Ealer veti syvään kauan pidättämänsä henkäyksen, ja sanoi sitte:

"Olipa se, peijakas vieköön, loistavin luotsaus, mitä tällä joella koskaan on nähty! — En sitä todellakaan uskoisi, ellen olisi nähnyt omin silmin!" —

Vastausta ei kuulunut, ja hän lisäsi:

"Noh, kuulehan, toveri, olepas hyvä ja jää ruoriin vain viideksi minuutiksi, niin käväisen juomassa kupposen kahvia!"

Minuuttia myöhemmin seiso Ealer tarjoilupöydän luona alhaalla ravintolahuoneistossa, pureskellen leivosta ja virkistäen itseään kahvilla. Samassa katsahti yövartija sattumalta ovesta, ja kun hän huomasi Ealerin, huusi hän:

"Kuka on ruorissa. Sir?"

"X."

"Kiirehtikää sinne ylös minkä ehditte, herra!"

Seuraavassa silmänräpäyksessä syöksyivät molemmat miehet ohjaushytin rappusia ylös, kolme porrasaskelta kerrallaan! Siellä oli tyhjää! — Suuri höyrylaiva pyyhälsi täyttä vauhtia pitkin virtaa omin neuvoin! Vartija syöksyi uudelleen ulos; Ealer tarttui ruoriin, komensi taaksepäin ja pidätti henkeään samalla kun höyrylaiva vastahakoisesti kääntyi pois päin hinaajalaivasta, jota päin se juuri oli törmäämässä keskellä Meksikon lahtea!

Hetken päästä tuli yövartija ja sanoi:

"Eikö se hölmö puhunut mitään siitä, että hän nukkui, ensin kun hän tuli tänne ylös?"

"Ei."

"Niin, mutta sen hän kuitenkin teki. Minä tapasin hänet kävelemästä kaidepuulla niin vapaasti ja

huolettomasti kuin olisi kävellyt katukäytävällä. Otin ja pistin hänet hyttiinsä — mutta nyt oli hän taas ulkona tanssimassa köydellä peräpäässä samalla tavalla, senkin riivattu!"

"No — — ensi kerran kun hän saa kohtauksen, varon minä ja pysyttelen lähitienoilla. Mutta minä vain toivon, että hän saisi niitä usein. Teidän olisi pitänyt nähdä hänet tuolla matalikoitten luona Helenansalmessa. Minä en ole koskaan nähnyt mitään loistavampaa! — Oi, hyvä Jumala — jos hän voi suorittaa tuollaisen kahdeksantoista-karaatin-kiilto-hansikas-timantti-rintaneula-luotsi - mestarinäytteen, kun hän on täydessä unessa — mitä hän mahtaisikaan tehdä, jos hän olisi kuollut!!"

VI

Kun vesi on tavallista matalammalla, kuten joskus tapahtuu, käy luotsaus vielä vaikeammaksi. Sellaisissa tapauksissa täytyi meidän edeltäpäin "luodata" matalimmat paikat uoma, ennenkuin höyrylaivalla uskallettiin jatkaa matkaa.

Luotaus toimitettiin seuraavalla tavalla. Laiva kiinnitettiin rantaan, heti karin yläpuolelle; se luotsi, jolla oli vapaavuoro, ottaa "penikkansa" eli oppilaansa ja valiomiehistön — joskus seuraa mukana myös joku päällystöstä — mukaansa veneeseen, ellei aluksella ole harvinaisena ylellisyysesineenä erikoisesti varustettua luotausvenettä, sekä lähtee etsimään parasta kulkuväylää, samalla kun vartiovuorolla oleva luotsi tarkkailee hänen liikkeitään kaukoputkella ja aina välillä antaa höyryviheltimellä merkin "koettamaan ylempää" tai "koettamaan alempaa"; sillä vedenpinta muistuttaa öljyamaalusta siinä, että se on ilmehikkäämpi ja käsitettävämpi määrättyllä etäisyydellä kuin liian läheltä katsottuna. Merkinantoja tarvitaan kuitenkin harvoin, ellei tuule ja tuuli riko pinnan luonnollista ja merkitysrikasta uurtelua. Kun vene on ehtinyt karille, hiljennetään vauhti ja luotsi alkaa tutkia syvyyttä kahdestatoista viiteentoista jalan pituisella seipäällä, ruorinpitäjän tarkoin totellessa käskyjä "kääntää enemmän ylihankaan" tai muita sellaisia.

Kun pohjatutkimus osoittaa, että hän lähestyy vaarallista kohtaa, lakkaavat miehet komennuksen mukaan soutamasta ja vene ajautuu virran vietävänä. Seuraava komennussana on: "valmiiksi poijun luona!" ja kun matalin kohta on keksitty, komennetaan: "heittäkää poiju!", joka heti menee yli laidan. Ellei luotsi ole täysin tyytyväinen, tutkii hän syvyyttä vielä kerran; jos hän havaitsee erehtyneensä, muutetaan poiju. Vihdoin, kun hän on varma asiastaan, antaa hän määräyksen, miehet ojentavat aironsa ylös ilmaan yhtä aikaa ja höyryvihellin ilmoittaa, että merkki on huomattu laivan kannelta; sitten laiva puolella höyryllä tulee hiljaa ja varovasti kömpien, suunnaten kulkunsa poijua kohti ja säästäen kaikki voimansa tuleviin ponnistuksiin. Ratkaisevassa silmänräpäyksessä pinnistää se täydellä höyryllä ja kyntää kitisten ja raapien läpi hiekan ja yli poijun, kunnes se saavuttaa syvemmän veden matalikon toisella puolella. Tai jää se myös kiinni, ja siinä tapauksessa voi mennä monta tuntia — tai päivää — ennenkuin se onnistuu irtautumaan. Yöaikaan kiinnitetään pieni paperilyhty, jossa on sytytetty kynttilä, poijun kärkeen; se näyttää engl. penikulman päähän ja etemmäksikin pieneltä loistavalta pisteeltä pimeässä vesierämaassa.

Mikään ei ollut viekottelevampaa luotsioppilaalle kuin tilaisuus saada tulla mukaan luotaamaan. Niissä retkissä on eräänlaista seikkailun tuoksua; toisinaan ne eivät olekaan ilman vaaraa; on jotain kuvaamattoman ylvästä ja merisoturimaista istua siellä korkealla peräkeulassa ja ohjata nopeata venettä; on jotain peräti elähyttävää siinä tavassa, millä vene kiittää vanhain tottuneiden merimiesten ollessa airoissa; on komeata nähdä vaahtujuovain lentävän kummallekin puolen etukeulaa: tuntuu kuin kuulisi soittoa, kun joki kohisee ympärillä. Maistaapa myös hyvältä tuollaiselle "penikalle" silloin tällöin saada tilaisuus komentaa; sillä luotsi antaa sen joskus hänen tehtäväkseen, sittenkun hän itse lyhyesti on ilmoittanut suunnan.

Toinen syy, miksi luotsioppilas nauttii niin paljon luotauksesta, on tieto, että jos on päivänvalo, seuraavat matkustajain silmät kaikkia veneen liikkeitä mitä lämpimämmällä harrastuksella, ja jos on pimeä, ovat samat silmät keskeymättä suunnatut veneen lyhtyyn, kun se kiittää vettä pitkin ja katoaa kauas pimeyteen.

Minä muistan, että eräällä matkalla oli laivassa muuan hyvin kaunis kuusitoistavuotias tyttö, joka vietti melkein kaiken aikansa ylhäällä ohjaushytissä meidän luonamme yhdessä setänsä ja tätinsä kanssa. Minä luonnollisesti rakastuin häneen. Tom G., mr. Thornburgin oppilas, joutui myös hänen viehätöksensä uhriksi. Tom ja minä olimme siihen päivään asti olleet parhaita ystäviä — mutta nyt alkoi meidän suhteemme huomattavasti kylmetä. Kerroin nuorelle naiselle koko joukon elämäni kohtaloita ja seikkailuita, sekä koetin niissä esittää itseni mahdollisimman edullisessa ja sankarillisessa valossa.

Tomkin koetti esiintyä samallaisessa valossa, ja onnistuikin jossain määrin — mutta hänellä oli aina se heikkous, että hän tahtoi "koristella" esityksiään jonkun verran. Kuitenkin, hyveellä on palkkionsa, ja minä olin kieltämättä jonkun verran, joskaan en paljoa edellä hänestä. Juuri kun asiat olivat tällä kannalla, tapahtui jotakin mitä lupaavinta minun toiveilleni kaunottaren suosiosta. Luotsit päättivät luodata karin, joka oli n:o 21 luona. Tämän piti kaiken todennäköisyyden mukaan tapahtua kello yhdeksän ja kymmenen välillä illalla, kun matkustajat olivat ylhäällä. Mr. Thornburgilla oli vartiovuoro, ja Bixby siis, minun herrani ja mestarini, sai johtaa luotaamista. Meillä oli lumoava luotausvene, pitkä, komea, siro, nopea kuin vinttikoiira, tuhdoilla oli pielukset, ja sillä oli kaksitoistahenkinen miehistö, paitsi perämiestä, joka seurasi mukana komentamassa, — sillä meidän laivallamme tapahtui kaikki "sirosti".

Menimme maihin heti n:o 21 yläpuolella ja valmistauduimme lähtöön. Oli pimeä, kolea yö, ja joki oli juuri siltä kohtaa niin leveä, että tottumaton silmä ei olisi voinut erottaa vastakkaista rantaa. Matkustajat olivat miehissä jalkeilla ja ylen jännittyneitä. Kun tulin juosten läpi konehuoneen, somasti pukeutuneena myrskypukuun, kohtasin Tomin enkä voinut pidättyä ohimennessä antamasta hänelle pientä piikkiä: —

"Etkö ole aika iloinen, ettei sinun tarvitse lähteä luotaamaan — häh?"

Tom aikoi juuri mennä edelleen, mutta hän kääntyi äkkiä ympäri ja sanoi:

"Sen takia vain, että sinä olet noin ilkeä, saat nyt itse mennä hakemaan peilitukin. Minä olisin juuri mennyt, mutta nyt saat sinä mennä vaikka helkkariin ennenkuin tuon sen sinulle."

"Kuka on pyytänyt sinua tuomaan sen, häh? — Sehän on veneessä".

"Niin, mutta sielläpä se nyt ei sentään tällä kertaa olekaan, pyydän saada luvan sanoa herralle! — Se on äsken maalattu ja on maannut pari päivää naistensalongin kaidepuulla kuivamassa."

Minä syöksyin sinne ja säntäsin heti paikalla takaisin keskelle ihmetteleviä ja uteliaita naisia, juuri paraiksi kuullakseni komennushuudon:

"Ulos aivot, miehet!"

Silmäys kaiteen yli riitti minulle osottamaan, että kaunis vene oli täydessä vauhdissa, kurja Tom ruorin luona ja mr. Bixby hänen vierellään sama peilitukki kädessä, jota minut oli puijattu hakemaan.

"Oi, kuinka kauheaa, että täytyy lähteä tuollaisessa pienessä veneessä näin pimeällä! — Kyllä se on kai hirvittävän vaarallista?"

Olisin mieluummin nähnyt hänen pistävän tikarin rintaani! — Poistuin täynnä katkeraa sappea ja menin ylös ohjaushytettiin auttamaan. Hetken kuluttua kadotimme veneen lyhdyn näkyvistä ja vähän sen jälkeen syttyi heikko kipinä kaukana joella. Mr. Thornbury ilmaisi höyryviheltimellä, että hän oli huomannut merkin, peräännytti, ja antoi sitten laivan mennä eteenpäin täyttää vauhtia valoa kohti. Muutaman silmänräpäyksen kuluttua hiljennettiin vauhtia, ja pian sen jälkeen sanoi mr. Thornbury:

"Halloo, — se perhanan poijulyhty on sammunut!"

Hän komensi koneet seisomaan. Silmänräpäystä myöhemmin sanoi hän:

"Kas, tuolla se taas on."

Pyörät alkoivat taas käydä ja komennettiin olemaan "valmiit luotaamaan". Vesi kävi yhä matalammaksi — sitten tuli taas syvempää! — Mr. Thornbury mumisi:

"Tuhat tulimaista, minä en käsitä tätä. Todellakaan en usko, että poiju olisi ajautunut karilta. Minusta tuntuu kuin sen pitäisi olla enemmän ylihangan puolella. No — varminta on kuitenkin joka tapauksessa ohjata sitä kohti."

Me jatkoimme siis matkaa valoa kohti, yhä edelleen puolella höyryllä. Juuri siinä silmänräpäyksessä kun höyrylaivan etukeulan piti mennä otaksutun poijun yli, tarttui mr Thornbury voimakkaasti kellontankoon, soitti oikean hälytysmerkin ja huusi:

"Tuhat tulimaista — — sehän on vene!"

Hurja kuoro hätääntyneitä huutoja ja kirkumisia kuului alikannelta — sitten kuolonhiljaisuus, jota seurasi riiskuva ja rätisevä ääni. Luotsi huusi:

"Kas perhanaa! — siinä jauhoi pyörä sen kahvipuiksi! — Juokse! — Katso keitä on kuollut!"

Kädenkäänteessä olin alhaalla keskikannella. Mr. Bixby, perämies ja useimmat miehistöstä olivat pelastuneet. He olivat huomanneet vaaran vasta kun oli myöhäistä paeta, ja kun kannenkaide seuraavassa silmänräpäyksessä työntäytyi esiin heidän päänsä päällä olivat he varuillaan ja tiesivät mitä heidän tuli tehdä; Bixby antoi komennuskäskyn ja samassa silmänräpäyksessä hyppäsivät he kaikki kiinni kaiteeseen ja vedettiin kannelle. Heti sen jälkeen meni vene peräänpäin, kohtasi pyörän ja murskautui hitusiksi. Kaksi miestä ja Tom olivat kadonneet — ilmoitus, joka kulovalkean tavoin levisi laivassa. Matkustajat tunkeilivat etukeulaan, naiset niinkuin herratkin, kauhistunein katsein ja kalpein poskin, samalla kun puoliääneen keskustelivat kamalasta tapauksesta. Yhtämittaa kuului: "Mies-parat! — poika-raukka, poika-raukka, poika-raukka!"

Vene laskettiin heti vesille ja lähetettiin etsimään kadonneita. Nyt kuului heikko huuto kaukaa takaapäin. Vene oli kadonnut vastakkaiselle taholle. Puolet miehistöä syöksyi laivan toiselle sivulle kehottelemaan uijaa huudoillaan, toinen puoli syöksyi toiselle sivulle huutamaan, että vene kääntyisi takaisin. Uija näytti lähenevän, mutta hänen äänensä kuului heikompana, niinkuin hänen voimansa olisivat olleet ponnistettut äärimmilleen. Väki seisoi nyt tiheässä ryhmässä konekannen kaiteen luona, nojaten yli sen ja tähystellen pimeyteen — ja uijan jokainen huuto puristi heiltä semmoisia sanoja kuin: "Voi poloista! — eikö mitään voida tehdä hänen pelastamiseksi?"

Mutta huudot jatkuivat yhä ja lähenivät, ja nyt kuultiin äänen urhokkaasti huutavan:

"Minä voin saavuttaa teidät — heittäkää köydenpää tänne!"

Millä hurraahuudolla häntä tervehdittiin! — Ensimmäinen perämies sijoittui keskelle merkkilyhdyn voimakkainta valoa, ja hänen auttajansa tungeksivat hänen ympärillään. Seuraavassa silmänräpäyksessä sukelsivat uimarin kasvot valopiiriin ja sekuntia myöhemmin vedettiin hänet laivaan vettä valuen ja väsyneenä, huumaavain hurraahuutojen kaikuessa. Se ei ollut kukaan muu kuin tuo pahuksen Tom! —

Veneen miehistö haki joka suunnalta, mutta ei löytänyt jälkeäkään kummastakaan muusta miehestä. Varmaankaan he eivät onnistuneet saamaan kaiteesta kiinni, vaan sortuivat takaperin, osuivat pyörään ja kuolivat paikalla. Mitä Tomiin tuli, ei hän koskaan ollut koettanutkaan hypätä kaiteelle, vaan oli heittänyt päistikkaa veteen ja sukeltanut pyörähuoneen alle. Se oli yksinkertaisin asia maailmassa; minä olisin varsin hyvin voinut tehdä samoin, ja sen sanoinkin — mutta kukaan ei välittänyt siitä; kaikki pitivät itsepäisesti melua vain tuolle aasille, ikäänkuin hän olisi tehnyt jonkin suurteon. Minun entinen heilini ei voinut loppumatkalla saada kyllikseen "sankari"-raukasta; — mutta minusta se oli samantekevää — minä en voinut kärsiä häntä.

Syy miksi me luulimme veneen merkkilyhtyä poijulyhdyksi oli seuraava. Mr. Bixby selitti, että sittenkun hän oli laskenut poijun ulos ja vakuuttautunut siitä, että se pysyi paikoillaan, souti hän jonkun matkan päähän, muutamia satoja kynnäriä sivulle höyrylaivan suunnasta, odottamaan tätä. Kun he odottelivat, puheli hän perämiehen kanssa; muutaman silmänräpäyksen kuluttua katsahti hän ylös ja huomasi poijulyhdyn kadonneen, mutta luuli höyrylaivan jo kulkeneen yli karin. Hän huomasi, että höyrylaiva suuntasi kulkunsa heitä kohti, mutta ei ihmetellyt tätä, koska sen piti niin tehdäkin — senhän tuli kulkea läheltä heitä ja ottaa heidät kannelle. Vasta viime silmänräpäyksessä iski hänen päähänsä kuin salama, että laiva koetti purjehtia hänet upoksiin, sentähden että se piti hänen merkkilyhtyään poijulyhtynä. Hän huusi: "Valmiina, pojat, hyppäämään kaiteelle!" ja seuraavassa silmänräpäyksessä suoritettiin hyppy.

Ennen kaikkea tulee luotsin viljellä ja harjoittaa sielunvoimiaan, kunnes ne saavuttavat melkein uskomattoman täydellisyyden asteen. Tarkotan muistia. Hän ei saa koskaan eikä millään ehdolla tyytyä uskomaan, että joku seikka on niin tai näin — hänen tulee varmasti tietää se. Minkä halveksumisen olisikaan siihen aikaan saanut osaksensa luotsi, joka olisi uskaltanut esiintyä heikolla "minä luulen" voimakkaan "minä tiedän" asemasta. Se, joka ei ole kokenut sitä, voi muuten tuskin kuvitella, mitä oikeastaan merkitsee tuntea pienintä yksityiskohtaa myöten kahdentoista sadan penikulman pituinen jokimatka, ja tuntea se niin hyvin, ettei mikään erehdys ole mahdollinen. Ottakaa esimerkiksi New Yorkin pisin katu kulkeaksenne ristiin rastiin joka suuntaan, tutkikaa kaikki sen yksityiskohdat niin tarkkaan, että lopulta tunnette joka talon, akkunan, oven, katulyhdyn tai nimikilven ulkoa ja niin hyvin, että voitte silmänräpäyksessä ja epäroimättä sanoa millä paikalla olette, jos teidät pilkkosen pimeänä yönä yht'äkkiä vietäisiin johonkin kohtaan tätä katuja — ja te saatte heikon kuvauksen Mississippiluotsin tietomäärän laadusta ja suuruudesta, minkä vanhaan hyvään aikaan täytyi mahtua hänen päähänsä. Jos te sitten edelleen tahdotte koettaa painaa mieleenne tarkasti joka kadunkulman muodon, katuojien leveyden, eri vesilammikkojen ja rikkaläjien laajuuden, laadun ja syvyyden, niin voitte te mahdollisesti alkaa aavistaa, mitä Mississippiluotsin täytyy tietää voidakseen viedä aluksensa varmasti satamaan. Ja jos tahdotte edelleen koettaa vähintään kerran kuukaudessa antaa näiden tunnusmerkkien vaihtaa paikkaansa, sekaantumatta niissä tai erehtymättä pimeimpänäkin yönä — silloin te tiedätte jotakuinkin, mitä vaatimuksia oikullinen Mississippi asettaa sen ihmisen muistille, jonka on ohjattava

suurta höyrylaivaa sen ikuisesti vaihtelevissa kulkuvesissä.

Osata koko vanha ja uusi Testamentti ulkoa, edes ja takaisin, niin että osaa juoksevasti laskettaa sen alusta loppuun tai alkaa umpimähkään mistä paikasta tahansa kertaakaan sekaantumatta tai erehtymättä tavuissakaan — se kaikki on mitätöntä sen jättiläismäisyyden rinnalla, jonka Mississippi-luotsi siihen aikaan kykeni esittämään, kun oli kysymys joesta ja sen yksityiskohdista. Moni saattaa ehkä pitää tätä vertausta liioiteltuna ja epäillä sen todenperäisyyttä — mutta aivan varmaan ei kukaan luotsi.

Ja kuinka helposti ja vaivatta tämä ihmeellinen muisti täyttääkään tehtävänsä! — Kuinka tietoisesti ja selvästi, ilman ponnistuksia se toimiikaan! — Ottakaamme esimerkki. Luotaaja huutaa: "Kaksi — ja — puoli! — Kaksi — ja puoli! — Kaksi — ja puoli! — Kaksi — ja puoli! —" kunnes se lopulta tuntuu yksitoikkoiselta kuin kellonnaksutus; keskustelu jatkuu koko ajan ja luotsi ottaa vaivatta siihen osaa, näyttämättä kuuntelevan luotaajan huutoja; mutta jos tämä pistäisi joukkoon ainoankaan "Kaksi — kolme — neljäsosaa!" pitkään riviin huutoja "Kaksi — ja puoli!", niin voi olla täysin vakuutettu siitä, että luotsi kolme viikkoa jälkeensä kykenee täysin kuvaamaan pilkulleen laivan aseman joessa silloin kun "Kaksi — kolme neljäsosaa!" sanottiin ja niin tarkoin tekemään selkoa merkeistä sekä edessä että takana kuin myös sivuilla, että meidän pitäisi kyetä viemään laiva sinne omin neuvoin ensi kerralla ja asettaa se aivan samaan paikkaan! — Luotaajain huudot eivät vetäneet hänen ajatuksiaan pois keskustelusta, mutta hänen harjaantunut muistinsa valokuvasi silmänräpäyksessä kaikkityyni ja kokosi sivuseikat vastaista käyttöä varten, ilman mitään hänen omaa tietoista ponnistustaan. Luonnoltaan keskinkertainenkin muisti voi tämän harjoituksen kautta kehittyä todelliseksi jättiläiseksi; — mutta, huomattakoon tarkoin, vain erityisellä tarkoin rajoitetulla alalla. Sama mies, jonka muistin on mahdoton jättää kokoamatta pienintäkään yksityiskohtaa, kun on kysymys väylistä, kareista, särkistä ja merkeistä, pidättäköseen ne kuin ruuvipenkissä, ei luultavastikaan päivällisaikaan olisi voinut tehdä selkoa siitä, mitä hän oli syönyt aamiaiseksi.

Palvelin kuitenkin kerran ruorimiehenä erään luotsin alaisena, jonka muisti täytti minut alituisella ihmetyksellä. Tämä muisti oli kuitenkin synnynnäinen eikä harjaantumuksen kautta aikaansaatu, ellen ole erehtynyt. Jos joku esimerkiksi oli sattunut mainitsemaan jonkun nimen hänen läsnäollessaan, alkoi hän silmänräpäyksessä:

"Voi, siunatkoon, hänet minä tunsin! — Vaalea, punatukkainen mies, pieni arpi vasemmalla puolella kaulaa, ikäänkuin hänellä olisi ollut tikku nahan alla. Siitä on nyt tasan kolmekymmentä vuotta. Matkustin kerran hänen kanssaan. Oli vain viisi jalkaa vettä joen yläjuoksussa muistaakseni. 'Henry Blake' istui karilla Tower Islandin luona, ja 'Georg Elliott' kadotti peräsimensä 'Sunflowerin' hyllyssä."

"Mutta 'Sunflowerhan' upposi vasta —"

"Kyllä minä tiedän toki koska se upposi; se oli kolme vuotta aikaisemmin, toisena päivänä joulukuuta; Asa Hardy kuljetti sitä — hänen veljensä oli esimiehenä samalla laivalla; se oli hänen ensi matkansa; Tom Jones kuvasi kaikkityyni, kun me tapasimme toisemme New-Orleansissa viikkoa myöhemmin — hän oli ensimmäisenä perämiehenä. Kapteeni Hardy kuoli muuten pian sen jälkeen — hän sai naulan jalkaansa kuudes päivä heinäkuuta ja kuoli kouristukseen viidestoista päivä. Hänen veljensä John kuoli kahta vuotta myöhemmin — kolmas päivä maaliskuuta — kasvuruusuun. Minä en tuntenut ketään heistä — he olivat kaikki ylhäältä Allighanysta, olivat he — mutta ihmiset, jotka tunsivat heidät, kertoivat minulle. Sama henkilö kertoi myös, että kapteeni Hardy kävi pumpulisukissa sekä kesällä että talvella. Hänen ensimmäisen vaimonsa nimi oli Jane Shook — hän oli Uudesta Englannista — ja toinen kuoli hulluinhuoneessa. Se oli näet suvussa. Hän oli Lexingtonista, Kentukystä, — hänen nimensä oli Horton!"

Ja niin edespäin aina loppumattomiin. Hän ei suorastaan voinut unhoittaa mitään. Sellainen muisti on oikea onnettomuus. Sen omistaja kadottaa kokonaan kyvyn erottaa tärkeän merkityksettömästä. Hänen puheensa tulee säilytetyksi väsyttävillä yksityiskohdilla ja hän itse aivan yksinkertaisesti sietämättömäksi seuraihmissen kannalta katsottuna. Sitäpaitsi on hänen aivan mahdoton koskaan pysyä asiassa. Hän ei voi vastustaa kiusausta seurata jokaista pientä muistin syrjäpolkua, joka viittaa hänelle, ja kaiken loppuna on, että hän joutuu kokonaan harhapoluille. Kysymyksessä oleva mr. J. voi esimerkiksi alkaa rehellisellä tarkotuksella kertoa ennenkuulumattoman hauskaa kaskua koirasta. Hän voi olla niin naurunhaluinen ajatellessansa sitä, että hän tuskin voi puhua. Hän otti sitten lähtökohdaksi koiran rodun ja henkilökohtaiset ominaisuudet, ulkonäön, kasvatuksen ynnä muun; sen jälkeen harhaili hän koiran entisen omistajan elämänvaiheissa — omistajan perheessä, kuvailen häitä ja hautajaisia, jotka olivat sattuneet tässä perheessä, lausuen sen ohessa onnittelu- ja hautausrunoja, joita näissä tilaisuuksissa oli esitetty; tällöin voi hän sattua muistamaan, että joku näistä tapauksista oli tapahtunut "sinä ankarana talvena" sinä ja sinä vuonna, minkä jälkeen seurasi yksityiskohtainen kuvaus tuosta talvesta, kaikkien kuoliaaksi paleltuneitten henkilöitten nimien sekä silavan ja heinäin tilastollisten hintatietojen ohella samalta ajalta. Silava ja heinät olivat luonnollisena ylimenona viljaan, ja

vihannesrehut johtivat ajatuksen lehmiin ja hevosiin; hevosista tuli hän aivan luonnollisesti taideratsastajiin ja muihin kuuluisiin ratsastajiin. Taideratsastajista oli siirtyminen eläinnäyttelyihin helppo ja huomaamaton; elefantista keski-Afrikaan oli vain askel; pakanaraukat johtivat ajatuksen uskonnollisiin kysymyksiin — ja kolmen tai neljän tunnin kuluttua tuli vartiovuoron vaihto, ja J. jätti ohjaushytin mumisten otetta aikoja sitten pidetyistä saarnoista, jotka koskivat rukousta armonvälillä kappaleena. Ensimmäinen johdanto oli siis ainoa, minkä koskaan sai tietää tuosta koirasta, jonka elämänvaiheita kuullakseen oli koko ajan istunut kuin neuloilla.

Luotsilla tuli, kuten sanottu, olla hyvä muisti, mutta onpa kaksi ominaisuutta, jotka ovat aivan yhtä välttämättömät hänelle. Hänellä täytyy olla suuri päättäväisyys ja jääkylmä, murtumaton luottamus. Kun luotsioppilas alkaa tuntea itsensä niin tottuneeksi joella, että hän osaa ohjata laivaa yhtä hyvin yöllä kuin päivänvalolla, kulkee hän tavallisesti esteettömästi tietään siinä uskossa, että hänen oma luottamuksensa se rohkaisee häntä; — vasta siinä silmänräpäyksessä, jolloin hänen oppimestarinsa ensi kertaa jättää hänet kokonaan omiin valtoihinsa, keksii hän erehdyksensä ja huomaa, että luottamus onkin toisen. Joki näyttää hänestä samassa silmänräpäyksessä vilisevän vaaroja, joita hän ei ensinkään ole valmis kohtaamaan — hän on menettää kaiken tietoisuutensa, ja neljännestantunnissa on hän valkoinen kuin hursti ja puolikuoliaaksi pelästynyt. Luotseilla on senvuoksi tapana, erilaisin keinoin ja sotajuonin kasvattaa "penikoitaan" tyynesti katsomaan vaaraa silmiin. Yksi heidän mielinautinnoitaan onkin tehdä oppilaillensa tuollaisia pieniä kolttosia kaikessa ystävytydessä.

Mr. Bixby teki minulle kerran sellaisen kepposen, jota minä vuosikausiin sen jälkeen en voinut ajatella punastumatta korviani myöten. Olin silloin vähitellen kehittynyt aika kelvolliseksi ruorimieheksi, niin että mr. Bixby melkein useimmiten luovutti minulle koko työn niin päivällä kuin yölläkin. Hän antoi minulle harvoin mitään ohjausta, vaan rajoittui hoitamaan ruoria erityisen pimeinä öinä tai tavallista vaikeammassa väylissä, viemään laivan maihin, kun niin tarvittiin, sekä näyttämään herrasmiestä yhdeksän kymmenettäosaa vartiovuorosta ja nostamaan palkkansa. Vesi oli korkealla, ja minä olisin tuntenut itseni syvästi loukatuksi, jos joku olisi tahtonut panna kyseenalaiseksi minun kykyni luotsata laiva mistä tahansa läpitse Cairon ja New-Orleansin välillä ilman apua ja opetusta. Ajatus, että olisin voinut pelätä kulkea minkä paikan ohi tahansa päivänvalolla, oli liian hullu minulle, jotta olisin edes silmänräpäykseksi pysähtynyt siihen.

Eräänä kauniina kirkkaana kesäpäivänä tulin puhisten täyttä vauhtia pitkin joen mutkaa saaren n:o 66 yläpuolelle, täpötäynnä itsetyytyväisyyttä nenä pystyssä kuin milläkin kirahvilla, kun mr. Bixby sanoi:

"Minä menen hetkeksi alas. Sinä muistat kai, kuinka sinun tulee ohjata tästä alkaen — sinun tulee luovata yli?"

Tämä oli melkein loukkaus. Kysymyksessä oleva ylimenopaikka oli yksinkertaisimpia ja helpoimpia koko joella. Oli tuskin ajateltavissa, että siinä olisi voinut saada vahinkoa, joko sitten ohjasi oikein tai ei; ja mitä syvyyteen tulee, ei kenkään koskaan ollut onnistunut löytämään mitään pohjaa siinä. Kaiken tämän tiesin varsin hyvin.

"Että muistanko minä sitä? — Hyvät ihmiset! Tuossa minä voisin ohjata vaikka sidotuvin silmin."

"Miten syvää siinä sitten on?"

"Sepä oli merkillinen kysymys. Siinä ei voisi päästä pohjaan kirkontornillakaan."

"Vai niin, luuletko niin, vai?"

Pelkästään se äänenpaino, jolla tämä kysymys esitettiin, horjutti jonkun verran itseluottamustani, juuri sitä oli mr. Bixby tahtonut. Hän poistui enempää sanomatta. Mielikuvitukseni alkoi heti toimia ja uskotella minulle jos jotakin. Bixby lähetti — luonnollisestikin minun tietämättäni — jonkun peräkannelle ilmoittamaan salaisia määräyksiä luotaajille, toisella sanansaattajalla oli kuiskutteleva neuvottelu upseerin kanssa, ja sen jälkeen kätkeytyi hän itse savutorven taakse panemaan merkille, mitä tuleman piti. Hetken kuluttua astui kapteeni myrskykannelle; sen jälkeen näyttäytyi ensimmäinen perämies — sitten koneenhoitaja. Joka minuutti lisäänty seurakunta, ja ennenkuin olin ehtinyt niemen kärjen ohi, oli noin viisitoista tai kaksikymmentä henkilöä kokoontunut aivan nenäni eteen. Aloin ihmetellä, mitä merkillistä mahtoi olla tekeillä. Juuri kun käänsin, mennäkseni yli vastakkaiselle rannalle, katsahti kapteeni ylös ja kysyi teeskennellyn levottomasti:

"Missä on Bixby?"

"Tuolla alhaalla, kapteeni."

Mutta silloinpa olinkin mennyttä miestä. Mielikuvitukseni alkoi heti luoda vaaroja tyhjästä, ja ne lisääntyivät nopeammin kuin ehdin laskea niitä. Äkkiä luulin näkeväni karin aivan edessäni! —

Kuvaamaton kauhu, joka viime silmänräpäyksessä valtasi koko olemukseni, sai jalkani horjumaan. Koko itseluottamukseni katosi siinä paikassa. Tartuin kellon kahvaan — päästin sen, häveten — tartuin siihen uudelleen — päästin sen taas — tartuin vielä kerran vapisevin käsin, ja soitin niin heikosti, että tuskin voin itse sitä kuulla. Samassa silmänräpäyksessä huusivat kapteeni ja perämies kuin yhdestä suusta:

"Halloo — valmiina luotaamaan! Ylihangon luotaajat — kiirehtikää, pojat!"

Tämä oli uusi isku. Aloin kääntää ruoria niinkuin olisin ollut orava — mutta tuskin olin alkanut kääntää alihankaan, ennenkuin luulin näkeväni uusia vaaroja sillä suunnalla, minkä jälkeen hyökkäsin vastakkaiselle suunnalle — ainoastaan vielä kerran kauhistuakseni, ja kääntäakseni alihankaan uudelleen. Nyt kuuluivat luotaajain huudot kuin haudasta:

"Syl—tää — nel — jä!"

Neljän sylen syvyys paikalla, jossa piti olla mahdoton päästä pohjaan! Kauhu pysäytti hengitykseni.

"Syl — tää kolme! — Syltää — kolme! — Kaksi — kolme neljättäosaa! — Kaksi — ja puoli!" —

Tämä on kauheata! — Kävin kiinni kellon kahvaan ja pysäytin koneen.

"Kaksi — ja neljännes! — Kaksi — ja neljännes! — Syl — tää — kaksi!"

Olin suunniltani. En tiennyt mitä kummaa tehdä. Värisin kuin haavan lehti kiireestä kantapäähän, ja olisin voinut ripustaa hattuni silmiini, niin pitkälle ne pullistuivat päästäni pelkästä kauhusta.

"Yksi — kolme — neljännestä! — Yhdeksän — jalkaa — ja — puoli!"

Laiva kulki yhdeksän jalan syvyydessä! — Käteni vapisivat kuin hyytelö. En kyennyt niillä vetämään edes kellonnauhasta. Epätoivoissani ryntäsin puhetorven luo ja kiljasin koneenkäyttäjälle:

"Taivaan Jumalan tähden, Ben — *peräytä!* — Peräytä siltä sielu ruumiista, jos sinulle on elämä rakas! — Pian, Ben! — Takaperin!"

Ovi sulkeutui hiljaa. Katsahdin ympärilleni, ja siinä seisoi Bixby lempeän hyväntahtoisesti hymyilevin huulin. Senjälkeen laukesi koko seurakunta myrskykannella sydämelliseen, loppumattomaan nauruntyrsköeseen. Käsitin nyt kaikki, ja tunsin itseni nolommaksi kuin voi sanoin kuvata. Laiva asetettiin taas merkkien mukaan, kone pantiin käyntiin, ja senjälkeen sanoin minä:

"Olipa kaunis kepponen toimittaa minut näyttelemään raukan osaa! — Nyt en suinkaan pääse kuulemasta puhuttavan, että olen ollut kyllin yksinkertainen antaakseni luodata 66:n yläpuolella."

"Sattuuhan sellaista, poikani, ja se on oikein sinulle. Etkö sinä *tiennyt*, että siinä ei voi tavata pohjaa? —"

"Kyllä, sir, sen tiesin."

"No, kuinka tuhannen turkasta sinä sitten voit olla semmoinen aasi, että annat minun tai kenen tahansa uskotella itsellesi jotakin toista? — On oltava varma asiastaan, katsohan. Muista se. Ja yksi seikka lisäksi: jos joudut vaaralliseen pulaan, niin älä käyttäydy kuin hupakko. Se ei maksa mätää munaa."

Se oli hyödyllinen läksytys, joskin vaikea sulattaa. Mutta pahinta kaikesta oli kuitenkin useampana kuukautena lakkaamatta kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa kuulla toistettavan sananpartta, johon nähden minulla oli erityinen vastenmielisyys: "Taivaan Jumalan tähden, Ben — *peräytä!!*"

VII

Edellisissä luvuissa olen parhaan kykyni mukaan koettanut antaa lukijoille käsitystä luotsitaidon laadusta ja merkityksestä, sekä osottaa, että tämä merkillinen taito kyllä ansaitsee huomionsa. Jos lukija siitä, mitä olen sanonut, on päätellyt käsittelleeni ainettani *con amore*, niin on hän tosiaan arvannut oikein; sillä minä myönnän mielelläni, että tämä ammatti oli minulle rakkaampi kuin mikään niistä monista, joille sittemmin olen omistautunut vaiherikkaan elämäni aikana, ja olin luotsina ylpeämpi ja tyytyväisempi asemaani kuin koskaan sittemmin. Syy tähän on helposti havaittavissa: siihen aikaan, josta puhun, voitiin luotsin kirjaimellisesti sanoa olevan ainoa täydellisesti vapaa ja

riippumattomin olento koko maailmassa. Kuninkaat ovat riippuvaisia lakiasäättävistä kokouksistaan ja ministereistään — eduskunnan jäsenet tottelevat valitsijoitaan — sanomalehdenjulkaisijain käsiä sitovat tuhannet sopimukset, joita ei saa laiminlyödä — mikään pappi ei uskalla ajatella vapaasti, tai lausua täyttä vakaumustaan, jottei hän loukkaisi seurakuntalaisiaan — ja kaikkien kirjailijain voidaan sanoa jossain määrin olevan yleisön orjia. Totuus on, että tuskin on yhtään miestä, naista tai lasta, jolla ei olisi herraansa — joka ei hiljaisuudessa huokaisi jonkin painavan ikeen alla. Mutta vanhaan, hyvään aikaan, josta kirjoitan, voitiin todella sanoa, ettei Mississippi-luotsilla ollut ylempäänsä. Hänen vapautensa oli rajaton ja hänen tahtonsa laki. Kapteeni seisoi myrskykannella, jaellen muutamia käskyjä niinä viitenä tai kuutena minuuttina, jotka laiva tarvitsi perääntyäkseen laiturista; — mutta siihen loppui hänen hallituksensa.

Samassa silmänräpäyksessä, jolloin alus tuli joelle, oli se luotsin välittömän ja eittämättömän herruuden alainen. Hän voi ryhtyä mihin halutti, ohjata minne ja miten näki hyväksi, ja pysäyttää milloin ja kuinka kauan hänestä näytti tarkoituksenmukaiselta. Hän ei kysynyt keltään neuvoa, ei vastaanottanut keltään käskyjä ja otti kovin pahakseen, jos joku uskalsi sekaantua hänen asioihinsa. Niin, Yhdysvaltojen laki kielsi häntä suorastaan kuulemastakaan kenenkään, olkoonpa sitten kuka tahansa, neuvoja tai käskyjä, sillä yleensä täysin oikealla edellytyksellä, että luotsin varmaankin paremmin kuin kenenkään muun laivalla olijan tuli tietää, kuinka laivaa piti ohjata. Olen omin silmin nähnyt kahdeksantoistavuotiaan pojan levollisesti ohjaavan suurta höyrylaivaa, mikäli näytti, varmaan perikatoon, vanhan kapteenin seisoessa hänen vieressään, levottomuudesta värisevänä, mutta uskaltamatta virkkua sanaakaan. On helppo huomata, että luotsi näissä olosuhteissa, katsoen hänen rajattomaan valtuuteensa, oli ylhäinen ja tärkeä henkilö. Häntä kohtelivat erityisen huomaavasti kapteeni ja miehistö, kuten myös matkustajat. Luotsit ovatkin ainoat ihmiset, mikäli minä muistan, jotka ovat näyttäneet täysin tyyniltä ja huolettomilta vieraiden, matkustavien ruhtinaitten ja valtaherrain läsnäollessa. He pitivät niitä ylipäänsä ylhäisytyksensä vertaisinaan.

Pitkäaikainen tottumus oli tehnyt luonnolliseksi seikaksi luotsille lausua kaikki toivomuksensa käskyn muodossa. Minä tunnustan, että vielä tänä päivänä tuntuu minusta happamalta esittää tahtoni kehoituksen heikossa muodossa, sensijaan että voimakkaasti sinkauttaisin sen määräyksinä.

Ajatus luotsin poikkeusasemasta yksinvaltiaana joella muistuttaa mieleeni Stephen W:n erikoisen henkilöllisyyden. Hän oli taitava luotsi, hyvä toveri, väsymätön juttelija, jotapaitsi hän oli saanut lahjaksi hyvän annoksen sukkeluutta ja hyväntuulisuutta. Sitäpaitsi oli hän kuulumattoman itsenäinen ja esiintyi mitä uskomattomimman suorasti ja häikäilemättömästi koko maailmaa kohtaan, sallimatta vähintäkään vaikuttaa itseensä sellaisen pikkuseikan kuin iän, yhteiskunnallisen aseman tai rikkauden. Hän oli aina kiintynyt toimeensa, ei pannut koskaan mitään säästöön, lainaili yhtä taitavasti kaikilta ihmisiltä ja olikin veloissa korviaan myöten joen jokaikiselle luotsille ja suurimmalle osalle kapteeneja. Oli jotain hurjaa, uskomatonta "tuhannentulimaista" hänen ohjaamistavassaan, joka todellakin oli suorastaan kiehtovaa — joskaan ei kaikille. Hän teki kerran matkan yhdessä rauhallisen, hiljaisen vanhan kapteeni Y:n kanssa, mutta sai "kauniit kiitokset", kun saapui New-Orleansiin. Joku lausui ihmettelystä tämän johdosta. Kapteeni Y. värisi ajattellessaankin Stepheniä. Sen jälkeen antoi hän vanhalla piipittäväällä äänellään seuraavan selityksen:

"En, Jumala varjelkoon! — Minä en tahtoisi sellaista villieläintä laivaani mistään hinnasta! — Hän kiroo, hän laulaa, hän viheltää, hän ulvoo, — niin, pahemmin kuin pahin intiaani — yöt läpeensä, kun hän on sillä päällä; kaikki ajat ovat hänelle samantekeviä. Hän alkaa ulvoa tuolla tavalla, kesken kaiken — ei sen vuoksi, että hän tahtoisi jotakin, ei, vaan ainoastaan sen takia, että se huvittaa häntä, senkin pahuusta! — Milloinkaan en saanut hiventäkään unta silmiini hänen saattamattansa minua kylmään hieken noilla hirveillä sotahuudoillaan. Merkillinen mies — hyvin merkillinen! Hän ei pelännyt Jumalaa eikä ihmisiä. Joskus suvaitsi hän sanoa minua 'Janneksi'. Ja sitte hänellä oli viulu ja kissa. Soitti merkillisesti. Se suututti kissaa, ja niin alkoi se naukua. Kukaan ihminen ei voinut nukkua siellä missä se mies — ja hänen perheensä — oli. Ja uhkarohkea sitten, sanokaapas muuta. Jos herrat uskovat tai ei, niin on päivänselvä totuus, että se mies voi antaa aluksensa kulkea täyttä vauhtia suoraan kaikkien noiden ilkeitten karien yli Chicotin luona myrskyssä, jonka vertaa en ole koskaan nähnyt! — Niin, minun perämieheni voivat puhua siitä herroille — he näkivät sen itse. Ja, hyvät herrat, juuri kun hän porhaltaa mennä keskelle kareja, ja minä seison siinä ja vapisen kuin haavanlehti ja rukoilin Herraamme varjelemaan meitä, niin jaa, niin totta kuin olen rehellinen ihminen — niin voivatko herrat ajatella, että hän alkaa viheltää — niin, hyvät herrat — viheltää: 'Hei tytöt pienet Buffalon, iltana tänä tanssit on' — tyynesti ja huolettomasti kuin olisi hän ollut hautajaisissa eikä ruumis olisi hänelle tuttu. Ja kun uskalsin tehdä hänelle muutamia huomautuksia, hymyili se peto vain minulle, niinkuin olisin ollut lapsi, ja käski minun mennä sisään ja koettaa olla kiltti eikä sekaantua siihen, mikä kuului esimiehelleni."

Tapahtui kerran New-Orleansissa, että kapteeni joka oli saituudestaan kuuluisa, tapasi Stephenin, jolla sattumalta ei ollut mitään tointa, ja, kuten tavallista, ei myöskään rahoja. Kapteeni tarrasi Stepheniin kaikin voimin, ja tämä, joka oli tavallista ankarammassa pulassa, suostui vihdoin tekemään sopimuksen hänen kanssaan sadastakahdestakymmenestäviidestä dollarista kuukaudessa, mikä on

tasan puolet tavallisesta palkasta. Kapteeni lupasi pyhästi olla ilmaisematta tätä pelottavaa salaisuutta, jottei Stephen joutuisi ammattitoverien halveksumiselle alttiiksi. Mutta laiva ei ollut tehnyt muuta kuin päivän matkan New-Orleansista, ennenkuin Stephen sattumalta keksi, että kapteeni kaikkea muuta kuin vaieten kerskasi liikesalaisuudestaan ja että perämiehetkin tiesivät asian laidan. Stephen ei puhunut mitään, vaan oli omissa ajatuksissaan. Iltapuolella tuli kapteeni myrskykannelle, katsahti ympärilleen ja näytti saaneen jotenkin vastenmielisen yllätyksen. Hän katsahti kysyvästi Stepheniin, mutta tämä vihelteli tyynesti eikä ollut tietääkseenkään. Kapteeni hyppeli levottomana ympäri hetken ja näytti pari kertaa olevan aikeissa sanoa jotakin, mutta hillitsi itsensä ja vaikenä, sekä vetäytyi hetken päästä takaisin hyttiinsä. Pian tuli hän kuitenkin taas ja näköjään yhä huolestuneempana. Vihdoin rohkaisi hän itsensä ja huomautti kunnioittavasti:

"Vesi on aika korkealla, vai kuinka, sir?"

"Luulisinpä kylläkin, sir! — Kun joki on äyräitään myöten täysi, voi sitä todellakin sanoa aika hyväksi."

"Tässä näyttää olevan kova virta?"

"Kova ei ole oikea sana. Se on pahempi kuin myllyjuovassa."

"Eiköhän virta olisi heikompi lähempänä maata kuin keskellä jokea?"

"Kyllä, se on kyllä luultavaa, se; mutta ei voi koskaan olla liian varovainen — täällä keskellä voitte uskoa, ettemme törmää karille, sir."

Kapteeni poistui ankara epäilyksen ilme kasvoillaan. Tällä tavoin oli varsin todennäköistä, että hän kuolisi vanhuuttaan, ennenkuin ehtisi S:t Louisiin.

Seuraavana aamuna tuli hän uudelleen kannelle ja huomasi Stephenin yhä edelleen uskollisesti ohjaavan keskellä virtaa, parhaan kykynsä mukaan kamppailen koko Mississippin vesijoukkoja vastaan ja yhä vain viheltäen samaa rauhallista säveltä. Asia näytti tulevan vakavammaksi. Lähempänä maata höyrysi paljon hitaammin laiva tyvenemmässä vedessä ja pääsi joka minuutti yhä enemmän edelle; nyt alkoi se ohjautua "solaa" kohti Stephenin yhä edelleen pysyessä keski-uomassa. Kapteeni ei voinut vaieta kauemmin:

"Mr W. — tuo sola tuossa — — eikö se lyhentäisi tietä melkoisesti?"

"Kyllä tuulen niin, mutta en tiedä."

"Ette tiedä! — Eikö ole tarpeeksi vettä, jotta pääsisi läpitse?"

"Luulen kyllä — mutta en ole aivan varma siitä."

"No, onpa se merkillistä. Anteeksi, mutta tuon aluksen luosit näyttävät aikovan koettaa sitä. Tahdotteko todellakin väittää, ettette tiedä yhtä paljon kuin he?"

"*Nuo* luosit! — Hyvät ihmiset, nehan ovatkin kahdensadanviidenkymmenen dollarin luotseja, nuo! — Mutta kapteenin ei tarvitse olla levoton — kyllä minä tiedän niin paljon kuin voi vaatia sadallakahdellakymmenelläviidellä, uskokaa pois."

Kapteeni luovutti aseensa. Viisi minuuttia myöhemmin höyrysi Stephen läpi solan ja näytti kilpailijalleen parin kahdensadanviidenkymmenen dollarin anturoita.

Melkein jokaisella kapteenilla oli useampia tai harvempia todisteita Stephenin lainaamista summista, aina sadastaviidestäkymmenestä dollarista korkeampiin summiin. Hän ei maksanut koskaan, mutta oli ylen ahkera ja tarkkaavainen, kun oli kysymys todisteen uudistamisesta joka kahdestoista kuukausi.

Luonnollisestihan valkeni vihdoon sekin päivä, jolloin Stephenillä ei enää ollut mitään toiveita saada lainata enempää vanhoilta velkojiltaan; hänen täytyi etsiä uusia uhreja, jotka eivät vielä tunteneet häntä. Sellaisen uhrin keksi hän rehellisessä, hyväsydämisessä nuorena Yatesissa, joka oli omia tovereitani. Yates oli juuri ollut konttorissa ja iloisesti nostanut ensimmäisen kuukauden palkan, kun hän tapasi Stephenin ja hurmaantui siihen määrin tämän viettelijän hopeakielestä, että komeat, ihka uudet setelit, kaksisataa viisikymmentä dollaria, olivat muuttaneet muutamassa silmänräpäyksessä Stephenin taskuun, Tapaus tuli pian tunnetuksi ja herätti suurta hilpeyttä ja tyytyväisyyttä vanhoissa luotonantajissa. Viaton Yates ei epäillyt silmänräpäystäkään, että Stephenin lupaus maksaa rahat viikon lopulla oli täysin arvoton. Määrätyinä aikana tuli hän hakemaan rahojaan; Stephen lausui hänelle monta suloista sanaa, mutta pyysi vielä viikon maksuajan pitennystä. Yates saapui taasen sopimuksen mukaan, tuli kohdelluksi taasen hunajanmakealla kohteliaisuudella, sekä päätti vielä kerran myöntää viikon lykkäyksen. Ja tällä tavoin jatkui sitä. Yates ajoi takaa Stepheniä viikon toisensa jälkeen ilman vähintäkään tulosta, ja vihdoon heitti hän kaikki sikseen. Mutta nyt alkoi vuorostaan Stephen ajaa takaa

Yatesta! — Missä tahansa Yates näyttäytyi, ilmestyi Stephenin viipymättä näyttämölle. Eikä siinä ollut kyllin, että hän oli saapuvilla; hän oli lisäksi nöyrääkin nöyrempi ja uhkui anteeksipyyntöjä sen johdosta, ettei hänellä ollut mahdollisuutta maksaa tuota pikku summaa vielä. Lopulta meni tämä niin pitkälle, että Yates-parka lähti pakoon, kun hän vain pitkän matkan päästä näki vilahduksenkaan Stephenistä; mutta se ei auttanut — hänen velallisensa saavutti hänet aina lopulta ja ajoi hänet johonkin nurkkaan, josta hän ei voinut päästä pakoon. Ähkyen ja kasvot tulipunaisina ohjasi Stephen kulkunsa suoraan surkuteltavaa hyväntekijäänsä kohden, syöksyi esiin säihkyvin silmin ja ojennetuin käsin, sekaantui heti keskusteluun, jos Yates oli muitten seurassa, tarttui nuorta miestä molempiin käsiin, ravisti ne melkein sijoiltaan ja alkoi puhua kielevästi:

"Hyvät ihmiset, miten olen saanut juosta! — Näin, että sinä et tuntenut minua ja sentähden lähdin kulkemaan täydellä höyryllä, jotta et pääsisi kokonaan käsistäni. Ja tässä sinä nyt sitte olet! — Tässä on minulla nyt sinut, kunnan veli! — Oi, seisoppa hiljaa hetkinen, että saan nähdä sinut! — Aina samat, jalot kasvopiirteet —" (Yatesin ystävälle:) "Mutta katsoppas häntä! — Eikö tunnukin oikein hyvältä katsella häntä? — Eikö se ole vahvistavaa, häh? — Mitäs sanot? — Eikö se ole täydellinen taulu — öljymaalaukset? — Mitä minä sanonkaan — Öljymaalaukset? — Minä sanon häntä panoraamaksi — täydelliseksi panoraamaksi! — Juuri sitä hän on, sitä. Ja — tuhat tulimaista — nyt minä muistankin — etten minä sentään tavannut sinua tunti sitten! — Onpa se sentään moninkertaisin onnettomuus, josta koskaan olen kuullut puhuttavan. Tässä nyt olen käynyt kaksikymmentäneljä tuntia ja kantanut noita siunattuja kahtasataaviittäkymmentä dollaria, tiedäthän. Hakenut sinua ylhäältä ja alhaalta! — Kuljin ja odotin sinua Planterin luona kello kuudesta eilen illalla kello kahteen yöllä, sekä nukkumatta että syömättä. Vaimoni sanoo, kun tulen kotia: 'Missä sinä olet asunut koko yön?' Minä vastaan: — 'Tuo siunattu Yatesin velka se painaa minua!' Silloin sanoo hän: 'Koskaan en ole nähnyt miestä, joka ottaa itseensä tuolla tavoin tuollaisesta pikkusummasta', sanoo hän. 'Niin, näetkös', sanon minä, 'sellainen nyt on kerta kaikkiaan minun luontoni, en voi sitä muuttaa!' 'Mene ja laskeudu levolle', sanoo hän, 'ja levähdä hiukkasen!' 'En eläissäni', sanon minä, 'ennen kuin tuo jaloluontoinen nuori miesparka on saanut rahansa!' Niin istuin minä valveilla päivän sarastukseen asti — ja niin lähdin uudelleen kiertämään. Mutta silloin ei käy paremmin kuin että ensimmäinen ihminen, jonka tapaan, kertoo minulle, että sinä olet ottanut pestin 'Suur-Turkkiin' ja matkustanut New-Orleansiin. Se koski minuun niin, hyvät herrat, että minun, jos uskotte tai ette, oli pakko nojautua seinää vasten ja itkeä. Mies, jonka talo oli, tuli ulos kuivausriepu kädessä ja sanoi, ettei hän kärsinyt ihmisten kastelevan hänen seiniään, ja silloin tuntui minusta suoraan sanoen kuin koko maailma olisi ollut minua vastaan eikä minulla olisi ollut mitään, minkä vuoksi elää. Sitte tulen vaeltaen ylös katua tunti sitten, kaikki helvetin tuskat rinnassani, ja tapaan Jim Wilsonin ja annan hänelle nuo rahat maksuksi vanhasta velasta, ja ajatteles — ajatteles, että minä nyt tapaan sinut, kunnan poika, ilman penniäkään taskussa! Mutta niin totta kuin seison tässä tämän ijankaikkisen pilkun päällä — kas tuohon, nyt minä vedän merkin tuohon tiilikiveen muistaakseni paremmin — sitten minä menen tuossa tuokiassa lainaamaan nuo rahat jostain — ja huomispäivänä — huomenna päivällä kahdentoista lyönnillä olet sinä ne saapa! — Oi — seisoppas noin silmänräpäys vielä, että saan oikein katsella sinua."

Ja niin edespäin. Yatesille kävi elämä raskaaksi. Hän ei voinut paeta velallistaan ja tämän hirveitä sieluntuskia, koska velka ei ollut tullut maksetuksi. Hän tohti tuskin näyttäytyä kadulla pelosta että Stephen olisi vaanimassa häntä jossain kulman takana.

Bogartin biljardisali oli luotsien tavallinen kokouspaikka. He kokoontuivat sinne yhtä paljon kuulemaan uutisia kuin pelaamaan. Eräänä aamupäivänä tuli Yates sinne; Stephen oli siellä jo entuudestaan, mutta pysytteli toistaiseksi poissa kintereiltä. Mutta hetken kuluttua, kun melkein kaikki luotsit, jotka silloin olivat kaupungissa, olivat ehtineet kokoontua, hyökkäsi Stephen äkkiä esiin sekä heittäytyi tavallisine ihastuksineen pahaa aavistamattoman Yatesin kimppuun ikäänkuin olisi hänessä tavannut kauan kaipaamansa ja ikävöimänsä veljen.

"Suuri Jumala", huudahti hän liikuttettuna. "Kuinka minua ilahduttaakaan tavata sinut, kunnan veli! — Jumala siunatkoon sinua — sydämmelleni on todellinen nautinto katsella sinua! Hyvät herrat — olen, paha kyllä, velkaa teille kaikille; — kaikki yhteenlaskettuna pitäisi sitä olla ainakin neljäkymmentätuhatta dollaria, tai niille maille. Minä en pyydä parempaa kuin saada maksaa — minä olen maksava — viimeiseen penniin! — Herrat tietävät kaikkityyni, minun tarvitsemattani kerrata sitä, kuinka kauheasti olen kärsinyt siitä, että minun on täytynyt vasten tahtoani olla niin suurissa velkasitoumuksissa niin kärsivällisille ja jalomielisille ystäville; mutta karvaimman vaivan, hyvät herrat, kaikkein karvaimman, on minulle aiheuttanut — minä sanon sen suoraan — se velka, joka minulla on tälle jalolle nuorelle miehelle; ja olen tullut tänne tänä päivänä siinä nimenomaisessa tarkoituksessa, että tiedoksi antaisin vihdoinkin keksineeni keinon kaikkien velkojeni maksamiseksi! — Ja minä toivoin erityisesti, että veli Yates olisi läsnä, kun teen tämän ilmoituksen. Niin, uskolliset ystäväni, hyväntekijäni — vihdoinkin olen keksinyt keinon! — Kaikki minun sitoumukseni tulevat suoritetuiksi ja Te tulette saamaan rahanne takaisin!" Toivon säde alkoi pilkottaa Yatesin silmästä; Stephen hymyili isällisen hyväntahtoisesti, laski kätensä Yatesin pään päälle ja lisäsi:

"Minä aion maksaa ne aakkosellisessa järjestyksessä!!"

Sen jälkeen hän kääntyi kantapäillään ympäri ja meni. Kesti muutaman minuutin ennenkuin joukko käsitti Stephenin uuden maksujärjestelmän koko laajuuden ja oivallisuuden; sen jälkeen veti Yates syvän henkäyksen ja mumisi:

"No, niin muodoin on Y:illä loistavia toiveita. Hän ei ehdi koskaan edemmäksi kuin C:hen tässä maailmassa, ja minä luulen, että me molemmat ehdimme kuluttaa hyvän annoksen ijankaikkisuuttakin ennenkuin ne siellä ylhäällä lakkaavat puhumasta minusta, rutiköyhästä luotsi raukasta, joka tuli tänne ylös S:t Louisista aikojen alussa!"

VIII

Sittenkun minä pari vuotta tai vähän yli olin kokenut kovaa luotsioppilaana ja sen ohessa myös ajoittain palvellut vähemmänkin inhimillisten oppimestarien kuin mr. Bixbyn johdolla ja kokenut monta vaihtelevaa kohtaloa, joiden kuvaaminen kävisi liian pitkäksi, pääsin vihdoinkin niin pitkälle, että voin suorittaa tutkinnon ja lunastaa täysinoppineen luotsin todistuksen. Aluksi täytyi minun tyytyä tilapäisiin, vähemmän tuottaviin toimiin, mutta kun kaikki meni onnellisesti eikä mitään onnettomuustapauksia sattunut, sain vähitellen kiinteän jalansijan ja arvon ammatissani. Minun onneni näytti olevan ratkaistu, elämänurani selväksi suunniteltu eteeni, ja pidin päätettynä asiana, että viettäisin jälellä olevat elonpäiväni joella tai kuolisin paikallani kuin ruorin uskollinen ritari, kun hetkeni oli tullut. Mutta kohtalo oli toisin päättänyt. Sota syttyi, kaikki yhteiskunnalliset siteet heltisivät, kauppa ja liikenne lakkasi, ja samalla päättyi minunkin toimintani ja toiveeni etenemisestä uralla, jonka olin valinnut.

Minun täytyi ansaita elatukseni muulla tavoin. Läksin aluksi Nevadan hopeakaivoksille; sitten yritin sanomalehtikirjeenvaihtajana; sitte kullankaivajana Californiassa; sitte taasen erään San Franciscon sanomalehden "reportterina"; — sittemmin erikoiskirjeenvaihtajana Sandwich-saarilla; — myöhemmin koetin onneani kiertelevänä Europan ja Itämaiden kirjeenvaihtajana; senjälkeen valistuksen tulisoihdun kantajana luentokateederissa; ja lopuksi olen joutunut kirjailijaksi Uuden Englannin muitten kirjailijain joukkoon.

Tällä tavoin oli kulunut kaksikymmentäyksi pitkää vuotta siitä kun viimeksi katselin ulos läpi ohjaushytin ikkunan, kun minut eräänä päivänä valtasi voimakas halu saada taasen nähdä jokea, höyrylaivoja ja niin monta vanhaa "poikaa" kuin mahdollisesti vielä oli jälellä. Voitin puheillani seuraksi pari ystäväni ja me läksimme iloisina matkalle länteenpäin huhtikuun alussa. Erinäisistä syistä olimme päättäneet kulkea tekaistuilla nimillä. Ajatus sinänsä oli hyvä, mutta se aiheutti meille loppumattomia huolia; sillä vaikka Smith, Jones ja Johnson ovat nimiä, jotka helposti muistaa, kun ei ole välttämätöntä, on kuitenkin, merkillistä kyllä, melkein mahdoton pitää niitä mielessä, kun niitä tarvitsee. Kuinka rikolliset voivat muistaa ihka uusia tekonimiään, on minulle arvotus. Olin viaton kuin vastasyntynyt lapsi — ja kuitenkin voin harvoin tai koskaan saada uutta nimeäni yli huulteni, kun sitä parhaiten tarvittiin. Minusta tuntui, että jos minun omallatunnollani sitäpaitsi olisi ollut joku rikos, olisin todennäköisesti ollut liian suunniltani muistaakseni edes oikeaa nimeäni.

Me ostimme liput "Gold Dust "-höyrylaivaan. Kello oli kahdeksan illalla, kun peräydyimme laiturista mennäksemme yli joen. Kun pilkkosen pimeässä aloimme lähetä rantaa, tuli äkkiä näkyviin loistava sähkövalo peräkannella ja valaisi veden ja pakkahuoneen niin kirkkaasti kuin olisi ollut päivä. Tämä oli suuri muutos: heiluvien, savuavien, häkääsynnyttävien merkkilyhtyjen aika oli ohi. Ja sen sijaan, että olisi touhulla ja melulla huudettu tusinan verta miehiä laittamaan maihinmenosiltaa paikoilleen, suoritti kaksi miestä vähän höyryn ja hissitelan avulla tämän toimituksen niin kevyesti ja vaivattomasti, että kaikki oli jo kunnossa ja paikoillaan lyhyemmässä ajassa kuin perämies vanhaan aikaan tarvitsi noiden valmistavien kirousten laskettelemiseen. Ettei tätä käytännöllistä ja yksinkertaista maihinmenosiltojen hoitamisen keinoa oltu keksitty samalla kun ensimmäinen höyrylaiva rakennettiin, osottaa joka tapauksessa, mikä hitaasti edistynyt hyönteinen inhimillinen ymmärrys on.

Kello kahdeksan korvissa läksimme me vihdoinkin matkalle. Kello kuusi seuraavana aamuna nousin kannelle. Kuljimme juuri erään kallioniemen ohi, jolla näkyi vanha pakkahuone — eli oikeammin — sen rauniot. Katselin ihmetellen ympärilläni — kaikki näytti minusta aivan oudolta ja vieraalta. Oliko mahdollista, että minä kahdessakymmenessäyhdeksässä vuodessa olin voinut unhottaa tutut rannat? — Itse joen muoto näytti minusta uudelta, ja silmäni ei keksinyt ainoatakaan kohtaa, joka olisi sille ollut tuttu. Tunsin itseni vastenmielisesti yllätetyksi, alakuloiseksi ja kiukkuiseksi.

Sanotussa niemessä laskimme maihin hyvin puetun herrasmiehen sekä kolme siroa naista ynnä useita ryssännähkäisiä matkalaukkuja. Merkillinen palkka tuollaisille matkustajille, ajattelin minä. Vaunuja ei näkynyt. Seurue ei näyttänyt myöskään odottavan mitään sellaista, vaan käyskeli tyynesti edelleen kaartelevaa polkua pitkin ja katosi pian näkyvistä.

Mutta salaisuus sai selityksensä, kun me uudelleen pääsimme liikkeelle. Matkustajat aikoivat selvästikin suureen kaupunkiin, joka sijaitisi äskenmuodostuneen saaren piilossa. En voinut muistaa sellaista kaupunkia. Koko seutu oli minulle aivan outo. Aloin todella tulla huonolle tuulelle. Sitten osottautui, että kaupunki oli S:t Genevieve. Oikullinen joki oli eräänä päivänä puhkaissut niemen ja sijoittanut suuren, tarpeettoman saaren sen eteen, katkaisten sen yhteyden veden kanssa ja muuttaen sen täydelliseksi sisämaankaupungiksi. Se on komea vanha kaupunki, joka todella olisi ansainnut paremman kohtalon. Sen perustivat alkuaan ranskalaiset, ja se on jäännös kauan sitten menneestä ajasta, jolloin voitiin kulkea Mississippin suulta Quebeciin ja koko ajan olla Ranskan alueella ja Ranskan lakien alaisena.

Vähän sen jälkeen nousin myrskykannelle ja heitin pitkän, kaihoisan silmäyksen ohjaushyttiin päin.

Tarkkaan tutkittuani vartiovuorossa olevan luotsin kasvoja tulin siihen tyydyttävään vakaumukseen, etten koskaan ennen ollut nähnyt häntä; rohkaisin siis itseni ja astuin portaita ylös. Luotsi katseli tarkkaan minua enkä minäkään vähemmin tarkasti häntä. Kun nämä valmistavat toimenpiteet oli saatu pois tieltä, istahdin korkealle penkille, ja hän kääntyi kokonaan ympäri, sekä alkoi uudelleen hoitaa tointa. Minä katsahdin ympärilläni. Kaikki ohjaushytin yksityiskohdat näyttivät niin ihmeen tutuilta — paitsi yhtä ainoata poikkeusta: isoa torvea, jonka päässä oli leveä suppilo, lähellä ruoria. Minä mietin hetken, mitä tuo mahtoi olla; vihdoinkin kysyin sitä luotsilta.

"Konekellojen kuuntelemista varten."

Taas järkevä keksintö, jonka olisi pitänyt olla keksitty puolen vuosisataa sitten. Ajattelin juuri tätä, kun luotsi äkkiä kysyi:

"Tiedättekö te, mihin tätä köyttä käytetään?"

Minun onnistui kiertää kysymys, antamatta ilmi itseäni.

"Herra on kai ensi kertaa ohjaushytissä?"

Sen kysymyksen alitse minä konttasin.

"Mistä herra on kotoisin?"

"Uudesta Englannista."

"Ensi kerranko herra on matkalla länteenpäin?"

Sen kysymyksen yli minä kiipesin.

"Jos herraa miellyttää tämä, niin sanon herralle mielelläni, mihin näitä kaikkia kojeita tarvitaan."

Minä kiitin nöyryimmästi.

"Tämä" — hän laski kätensä sille kellolle, jolla annettiin merkki "takaperin" — "on hälytyskello, jos tuli sattuisi pääsemään irti; tämä" — merkkikello "täyttä vauhtia" — "on tarjoilijan kutsumista varten; tämä" — höyryvihellin — "on kapteenin kutsumista varten" — ja niin jatkoi hän esineen esittämistä toisensa jälkeen, tyynesti ja tasaisesti lasketellessaan pitkän jonon mitä hirvittävimpiä valheita. Minä tunsin hyvin tuon; muistin vanhastaan, mikä erinomainen nautinto oli höyrylaivan väellä syöttää pajuköyttä vieraille vatsan täydeltä mitä uskomattomimpien ryövärihistoriain muodossa. Koskaan en ole tuntenut itseäni suuremmassa määrässä matkustajaksi kuin tässä silmänräpäyksessä. Kiitin häntä teeskennellyn liikutettuna tiedonannoistaan ja merkitsin mieltäkiinnittävimmit uutiset muistikirjaani. Yhä innostuneempana alkoi hän nyt valehdella minulle vanhaan hyvään tapaan. Toisinaan pelkäsin melkein, että hänen keksimiskykynsä räjähtäisi sen pelottavan korkeapaineen alla, millä hän ne esitti; mutta se piti. Niin jouduimme vähitellen joen moniin omituisuuksiin ja oikkuihin — ja tässä sai hänen mielikuvituksensa vasta oikean näytöspaikan. Ne olivat jättäjäismäisiä ja hämmästyttäviä tapauksia, joilla hän kuvitti kertomuksensa. Esimerkiksi:

"— Näkeekö herra tuota pientä luotoa tuolla, joka nipin napin ulottuu vedenpintaan? — Niin, kun minä ensi kertaa tulin tänne, oli se runsaasti kuusikymmentä jalkaa korkea ja kaksi penikulmaa pitkä vankka vuori. Kaiken muun on joki syönyt, paitsi tuota hiukkaa." (Syvä huokaus.)

Tunsin voimakkaan halun iskeä hänet kuoliaaksi, mutta hillitsin itseni.

Kun jonkun alkaa myöhemmin tapasimme omituisen aluksen eli oikeammin lotjan, joka oli varustettu hissilaitoksella ja nostovivulla tuntematonta tarkoitusta varten, viittasi hän välinpitämättömästi ja ohimennen — ikäänkuin se olisi ollut liian tavallinen esine ansaitakseen erikoista huomiota — "alligaattorilaivaan".

"Alligaattorilaiva! — Mitä lajia ne ovat?"

"Alligaattorien pyydystämistä varten, luonnollisestikin."

"Onko niitä nyt niin monta, että ne ovat vaivaksi?"

"Oh, ei juuri niin paljoa enää nykyään, kun hallitus on alkanut rajoittaa niiden lukua. Mutta ennen oli toisin. Ei nyt aivan joka paikassa, tietävästikään — mutta niillä oli lempipaikkansa, siellä täällä, missä joki oli leveä ja vesi matala — esimerkiksi Plum Pointin, Stack Islandin ja muutamain muitten paikkain läheisyydessä — niitä sanotaan vielä tänä päivänä Alligaattori-särkiksi!"

"Hyvät ihmiset! — voivatko ne todella olla haitaksi laivakululle?"

"Oo-ja, kyllä ne sitä olivat, siihen aikaan. Matalalla vedellä luonnollisestikin. Oli tuskin ainoatakaan matkaa, jolla ei olisi tartuttu karille alligaattoreihin."

Minusta tuntui kuin minun nyt olisi pitänyt ottaa tomahawki esille. Mutta hillitsin itseni vielä vähän ja sanoin:

"Se mahtoi olla hirvittävää."

"Kyllä, luulisipa kylläkin. Se oli suurimpia luotsausvaikeuksia. Olihan aivan mahdoton laskea etukäteen; ne tuhannen pahuukset eivät olleet paikallaan koskaan viittä minuuttia. Karinhan voi nähdä, hiekkasärkän voi nähdä, sehän ei ole mikään taito — mutta alligaattorimatalikkoa ei voi koskaan nähdä — ei siitä puhuttakaan. Ei voi koskaan tietää, kuinka on ohjattava sen ympäri, kun sattuu, että ne kanajlat muuttavat paikkaa taas, tuossa tuokiossa, niin ettei pääse kulkemaan. Tietystikin oli myös sellaisia, joilla oli erikoinen silmä alligaattorivesiä varten — mutta luonto oli sen heille lahjottanut — se oli heillä syntyään, nähkääs, herra; sellaista ei voi oppia, ei — siinä tarvitaan vainua. Malttakaas, — minä voisin mainita heistä muutamia vielä — niitä oli Ben Thornburgy, ja Beck Jolly, ja Horace Bixby, ja Georg Ealer, ja Billy Youngblood — kaikki parhaita ensiluokan alligaattoriluotseja. Ne miehet osasivat haistaa alligaattoriveden pitkän matkan päähän, niinkuin joku muu voi haistaa whiskyn. Hyvä Jumala! — olisipa minulla totta vie dollari jokaiselta penikulmalta, jonka päästä ne miehet voivat tuntea alligaattorimatalikon! — Ja ne miehet maksoivat, sen saa herra uskoa. Hyvällä alligaattoriluotsilla oli selvät viisitoistasatasensa rahaa kuukaudessa. Niin, niin! — väitettiin että heillä oli oikein alligaattorivainu, vieläpä yölläkin — niin, sanon nyt vain niinkuin olen kuullut kerrottavan. On kyllä semmoisia, jotka voivat syöttää ihmisille pajuköyttä eivätkä ole siitä millään, varjeltoon, kunhan vain saavat ihmisten silmät tujottamaan. Mutta kas, sellaista vikaa ei ole Robert Stylesissä, ei, — hän ohjaa aina selvää suuntaa, hän."

Herra Jumala! — tämä oli Rob Styles? — tämä viiksiniekka ja komea herra? — Pieni, laiha, hintelä "penikka" siihen aikaan kun minä hänet tunsin. Hän oli huomattavasti pulskistunut edukseen ulkonaisen ihmisensä puolesta niiden kahdenkymmenenviiden vuoden aikana, jotka olivat kuluneet viime tapaamisestamme — puhumattakaan siitä, miten hän oli pulskistunut taidossa "kirjailla".

Hetken mietittyäni sanoin:

"Minusta näyttää kuin ei kannattaisi juuri naarata alligaattoreja — nehän tulevat kuitenkin takaisin taas."

"Oi, jospa herra tuntisi alligaattorit yhtä hyvin kuin minä, ei herra sanoisi niin. Jos alligaattori sattuu joutumaan kerrankin alttiiksi naaraukselle, on se saanut tarpeeksi. Te ette saa enää koskaan kuulla puhuttavan hänestä. Hän ei tule takaisin, ei, vaikka tarjoisitte hänelle omenapasteijaa. Jos alligaattori karttaa maailmassa mitään enemmän kuin muuta, niin se karttaa joutumista naaratuksi. Eivätkä ne peijakkaat muuten pääsekään paljaalla hätyyttämällä — useimmat otetaan laivaan ja lasketaan lastiruumaan — ja kun lasti on täysi, viedään ne alas Orleansiin hallituksen tehtaisiin."

"Minkä takia sitten?"

"Kenkien valmistamista varten sotaväelle. Alligaattorinnahkaa parempaa ei ole. Ne kengät kestävät viisi vuotta ja ovat vedenpitäviä. Alligaattorinpyydystys kuuluu hallitukselle. Jos tapatte alligaattorin, voitte kiittää Jumalaa, jos ette tule hirtetyksi siihen paikkaan. Alligaattori on etelävaltioiden pyhä lintu — sitä ei saa koskea."

"No, vieläkö nytkin on tapana törmätä alligaattorikarille?"

"Ei, sitä ei ole tapahtunut vuosikausiin."

"No, miksi vielä pidetään alligaattorilaivoja tällä joella?"

"Oo, vain jonkinlaisena poliisikuntana. Ne kulkevat nyt vain ylös ja alas, silloin tällöin. Alligaattorit tuntevat ne yhtä hyvin kuin murtovaras poliisikonstaapelin, ja kohta kun ne näkevät niiden tulevan, pistävät ne pillit pussiin ja lähtevät kápälámákeen."

Tämän alligaattorihistorian sopivan lopun, ellen sanoisi pyöristykseen jälkeen, siirryimme muihin läheisiin aineisiin, ja ystäväni Styles kertoi hiuksia nostavia juttuja kuuluisain laivain urotöistä entisaikaan. Hän pysytteli erityisellä innolla eräässä näistä laivoista ja lisäsi sitten:

"Se laiva — se oli 'Cyclone' — ja se oli sen viimeinen matka — se upposi samalla matkalla — kapteenin nimi oli Tom Ballons, pahin peijakas valehtelemaan, mitä minä koskaan olen tavannut. Se mies ei osannut puhua totta — se oli hänelle suorastaan mahdotonta, oli sitte ilma mikä tahansa. Niin, kylmät väreet kulkivat pitkin selkää, kun häntä kuunteli. Minun täytyi jättää hänet lopuksi — en jaksanut enää kestää kauempaa. Sananlasku sanoo: 'Minkälainen herra, sellainen renki' — ja kun aina elää sellaisen ihmisen kanssa, tulee itse epäilyksi. Rehellisyys ennen kaikkea, sanon minä. Hänellä oli useampia huonoja ominaisuuksia kuin seitsemällä muulla miehellä. Kaikki ne olivat sälytetyt hänen pääkallonsa takapäähän ja painoivat suorastaan hänen päätänsä taaksepäin, niin että hän aina kulki nenä pystyssä. Ihmiset luulivat, että se oli ylpeyttä, mutta ei, se oli pelkkää ilkeyttä. Jospa vain olisitte nähnyt hänen jalkansa, olisitte luullut häntä yhdeksäntoista jalan pituiseksi, mutta sitä hän ei ollut, hän oli vain viisi. Jaloissa vain oli vika. Jos hänestä olisi ottanut kaikki valheet, siitä miehestä, olisi hän varmaan kutistunut kokoon, niin ettei hän olisi ollut herran hattua suurempi; ja jos sitten olisi ottanut hänestä ilkeyden, olisi hän samassa kadonnut. 'Cyclone' oli koko peto kulkemaan ja hienoin laiva ohjattavaksi, mikä koskaan on uinut vedessä. Ei tarvinnut muuta kuin panna ruori suoraan ja antaa mennä, niin se selviytyi itsestään suunnista. Eräänä aamuna — se oli juuri viimeinen matka, minkä se koskaan teki — otettiin ruori kannelle korjattavaksi. Minä en tiennyt siitä mitään, minä, vaan peräydyin laiturista ja laskin alas jokea, sangen iloisena ja tyytyväisenä. Olin kulkenut varmaankin kaksikymmentäkolme penikulmaa hyvin vaikeassa väylässä —"

"Ilman ruoria?"

"Aivan niin — — kun kapteeni tulee ylös kannelle ja alkaa torua minua, kun minä ajan täyttä vauhtia, vaikka on pilkkosen pimeä yö —"

"Yö —? — mutta tähän sanoitte —"

"Älkää välittäkö siitä mitä minä sanoin — pimeä silloin vain oli kuin säkissä, se on varma, mutta hetken päästä tuli esiin kuu, ja —"

"Te kai tarkotatte aurinkoa — sillä tähän sanoitte — kuulkaahan — oliko tuo ennenkuin te jätitte kapteenin sen takia että hän niin valehteli, vai —"

"Oi, aikoja ennen — aikoja ennen — No, kuten sanoin, minä —"

"Mutta tälläkö matkalla sitten laiva upposi —"

"Hyvät ihmiset, ei! — se oli paljon jälkeinpäin — useita kuukausia. No kapteeni, hän —"

"Hän siis teki kaksi viimeistä matkaa, sillä tähän sanoitte selvästi —"

Hän astui takaperin ruorin luota, pyyhkäisi hikeä otsaltaan ja sanoi:

— — "Kuulehan, sinä —" (hän mainitsi minut nimeltä) — "nyt voit kernaasti ottaa ruorin hetkeksi ja valehdella minun asemastani. Sinä olet paremmin niissä asioissa perillä. Vai niin, sinä aioit näytellä vieraan ja matkustajan osaa, varjeltoon! — — Hyvä Jumala, minä tunsin sinut ennenkuin olit ehtinyt sanoa seitsemää sanaa — ja niin minä päätin koetella hiukan suonenlyöntiäsi. Vai niin, sinä tahdoit saada minut kertomaan. No, toivoakseni olet tyytyväinen. Kas niin, tule nyt kauniisti tänne, ota ruori ja päästä vartiovuoroni, toveri. Äläkä purjehdi toista kertaa väärän lipun alla, muuten pääset tekemästä työtä elatukseksi!"

Niin päättyi matkani tuntemattomana; tuskin kuuden tunnin päässä S:t Louisista! — Mutta minä voitin kuitenkin kaupassa, sillä kaiken aikaa olivat sormeni syhyneet päästä käsiksi ruoriin. Näytti kuin olisin unohtanut itse virran — mutta laivan ohjaamistaitoa en ollut unohtanut, enkä myöskään ollut kadottanut kykyä nauttia siitä!

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUOTSINA MISSISSIPPI-JOELLA: HUMORISTINEN
KERTOMUS ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus,

or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and

donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.